

HRVATSKI VOJNIK

BROJ 763

19. LIPNJA 2026.

CIJENA 1,33 €

**PUKOVNIJA
VOJNE POLICIJE
POVJERENJE KOJE
NADJAČAVA BUKU**

RAZGOVOR
BRIGADIR
ENRICO VETRANO

PREDSTAVLJAMO:
**KADET
BORNA BAČIĆ
KADET KOJI
ČUVA BAŠTINU
VELE LUKE**

PET GODINA
SVEUČILIŠTA
OBRANE I
SIGURNOSTI
"DR. FRANJO
TUĐMAN"

**HVU
CAX 26**

Foto: Tomislav Brandt

www.hrvatski-vojniki.hr

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I VOJNA GLASILA / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (hrvojniki@morh.hr), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morh.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gordana.jelavic@morh.hr), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)

Grafička redakcija: Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 075 224 302; fax: 4568-117

Tisak: Kerschhoffset d.o.o., Ježdovečka 112, 10 250 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ulica Antuna Bauera 35, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojniki@morh.hr

Odobrava: Ivana Balenović, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

SADRŽAJ

- 4 PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE**
Povjerenje koje nadjačava buku
- 10 OSRH**
Združena moć Hrvatske vojske
- 16 RAZGOVOR**
brigadir Enrico Vetrano,
direktor Tajništva NATO-ove inicijative Federated
Mission Networking (FMN)
- 20 PREDSTAVLJAMO**
kadet Borna Bačić
- 24 TEMELJNO VOJNO OSPOSOBLJAVANJE**
Svečana prisega drugog naraštaja
- 28 OBLJETNICA**
Pet godina Sveučilišta obrane i sigurnosti
"Dr. Franjo Tuđman"
- 32 HVU**
CAX 26
- 36 KIBERNETIČKA OBRANA**
Vježba CACE 26 – vojni kibernetički timovi u akciji
- 40 KONFERENCIJA ASDA 2026**
Sinergijom do bržih i boljih rješenja
- 44 KOPNENA VOJSKA**
Poljsko borbeno vozilo pješništva Borsuk
- 52 PODLISTAK**
Povijest snajpera (XIII. dio):
Američki snajperski sustav M21
- 56 PREDSTAVLJAMO:
TAMBURAŠKI SASTAV GAZDE**
Mladi bi trebali preuzeti inicijativu i izgraditi vlastitu
autentičnost
- 62 DOMOVINSKI RAT**
Miroslav Bičanić jedan je od dobitnika priznanja
koje zajednički dodjeljuju Ministarstvo hrvatskih
branitelja i Hrvatski olimpijski odbor za poseban
doprinos u obrani domovine

POVJERENJE PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE TEKST I FOTO Tomislav Vidaković

KOJE NADJACAVA BUKU

SUVREMENE ORUŽANE SNAGE U IZVRŠAVANJU SVOJIH ZADAĆA KORISTE ŠIROK SPEKTAR SPOSOBNOSTI I SREDSTAVA, A MEĐU NJIMA POSEBNO MJESTO ZAUZIMAJU SLUŽBENI PSI. NJIHOVA IZNIMNA OSJETILA, PRIJE SVEGA NJUH, ALI I SPOSOBNOST BRZOG UČENJA, PRILAGODBE I RADA U STRESNIM UVJETIMA, ČINE IH NEZAMJENJIVIM DIJELOM BROJNIH VOJNIH AKTIVNOSTI. OD DETEKCIJE EKSPLOZIVNIH SREDSTAVA I NARKOTIKA, PREKO ZAŠTITNIH I OBRAMBENIH ZADAĆA, PA SVE DO OSIGURANJA VOJNIH OBJEKATA I POTPORE VOJNIM OPERACIJAMA, SLUŽBENI PSI SVAKODNEVNO DOKAZUJU SVOJU VRIJEDNOST. KAKO BI SVOJE ZADAĆE MOGLI OBAVLJATI U SVIM UVJETIMA, POTREBNO IH JE SUSTAVNO PRIPREMATI ZA RAZLIČITA OKRUŽENJA I SITUACIJE S KOJIMA BI SE TIJEKOM SLUŽBE MOGLI SUSRESTI

Cilj nije samo naučiti ih određenim radnjama, već razviti njihovu psihološku stabilnost, samopouzdanje i sposobnost funkcioniranja u okruženjima koja većini životinja prirodno izazivaju nelagodu ili stres

Jedan od važnih segmenata razvoja i obuke vojnih službenih pasa jest privikavanje na prometna sredstva pomorskog i zračnog prometa. Pripadnici Obučnog centra vodiča i službenih pasa "Satnik Krešimir Ivošević" proveli su terensku obuku u vojarni "Knez Trpimir" u Divuljama te u splitskoj vojarni "Admiral flote Sveto Letica-Barba", gdje su mladi službeni psi imali priliku upoznati se s plovilima Hrvatske ratne mornarice te transportnim helikopterima Hrvatskog ratnog zrakoplovstva.

Iako se na prvi pogled može činiti da je riječ o tek jednoj u nizu obučnih aktivnosti, takva je obuka važan korak u stvaranju pouzdanog i stabilnog vojnog psa sposobnog djelovati u svim uvjetima. Za psa koji će tijekom svoje službe možda morati pregledavati brod, ukrnavati se na plovilo usred noći, pretraživati sumnjiv teret ili biti prevezen helikopterom na mjesto provedbe zadaće, prvi susret s takvim okruženjem ne smije se dogoditi tek tijekom stvarne operacije. Zbog toga se službeni psi od najranije dobi postupno privikavaju na različite podražaje. Cilj nije samo naučiti ih određenim radnjama, već razviti njihovu psihološku stabilnost, samopouzdanje i sposobnost funkcioniranja u okruženjima koja većini životinja prirodno izazivaju nelagodu ili stres. Terenska obuka u Divuljama i Splitu osmišljena je upravo prema tom načelu postupnosti. Psi su najprije imali priliku istražiti helikopter dok je bio ugašen. Na taj način mogli su upoznati njegov izgled, mirise i unutrašnjost bez dodatnih stresnih čimbenika. Nakon toga uslijedilo je upoznavanje s radom motora i bukom rotora, a završni dio obuke uključivao je ulazak u helikopter i let.

PSI SPREMNI NA SVE

Sličan pristup primijenjen je i tijekom upoznavanja s plovilima. Za većinu pasa kretanje po brodu ili čamcu potpuno je novo iskustvo. Nestabilna podloga, ljuljanje, buka motora, miris mora i ograničen prostor mogu izazvati nesigurnost čak i kod dobro uvježbanih životinja. Upravo zato potrebno je da psi kroz kontrolirane uvjete steknu iskustvo i nauče da takvo okruženje nije prijateljsko.

Voditeljica terenske obuke poručnica Matea Štangl, zapovjednica voda za uzgoj i predresuru u Obučnom centru vodiča i službenih pasa "Satnik Krešimir Ivošević", ističe kako je svrha ovakvih aktivnosti upoznati pse s različiti-

lako se na prvi pogled može činiti da je riječ o tek jednoj u nizu obučnih aktivnosti, obuka je važan korak u stvaranju pouzdanog i stabilnog vojnog psa sposobnog djelovati u svim uvjetima

Ovisno o svojim sposobnostima, karakteru i radnim nagonima, psi se razvijaju za različite zadaće koje će poslije obavljati u sustavu Oružanih snaga Republike Hrvatske

tim situacijama u kojima se tijekom vojne službe mogu pronaći. "Cilj je obuke da se službeni psi upoznaju s različitim situacijama u kojima se tijekom vojne službe mogu naći. Zato ih postupno privikavamo na plovila, čamce i helikoptere kako bi takva okruženja prihvatili bez stresa", objasnila je poručnica Štangl.

Njezine riječi najbolje opisuju način rada s vojnim psima. U vojnom okruženju ne postoji mogućnost predviđanja svih okolnosti u kojima će pas jednog dana biti angažiran. Zbog toga je važno da životinja razvije sposobnost prilagodbe novim situacijama i zadrži koncentraciju na zadatak bez obzira na okolinu. Takva obuka ima posebnu važnost za pse namijenjene detekciji eksplozivnih sredstava. Njihove zadaće često uključuju pregled vozila, brodova, zrakoplova, luka, vojnih skladišta i drugih objekata visokog sigurnosnog značaja. Pas koji se boji buke motora ili se ne osjeća sigurno na plovilu neće moći kvalitetno izvršiti svoju zadaću bez obzira na kvalitetu svojeg njuha.

Slično vrijedi i za zaštitne te obrambene pse koji u određenim situacijama mogu biti raspoređeni zajedno sa svojim vodičima na brodove ili helikoptere. Njihova sposobnost brzog prilagodavanja različitim uvjetima izravno utječe na uspješnost cijelog tima. Službeni psi Hrvatske vojske prolaze sustavan proces selekcije i procjene još od najranije dobi. Već sa šest mjeseci starosti provodi se prvo testiranje tijekom kojeg se procjenjuju osnovni nagoni, zainteresiranost

Povjerenje između vodiča i psa jedan je od najvažnijih elemenata uspješne vojne službe

za rad, reakcije na buku i ponašanje u različitim situacijama. Nakon toga slijede dodatna testiranja s navršenih devet i dvanaest mjeseci.

Instruktori pritom pažljivo promatraju reakcije pasa na iznenadne podražaje poput pucnja, prometne buke ili prolaska teških vozila. Takve su situacije prvi pokazatelji hoće li pas u budućnosti moći podnijeti zahtjeve vojne službe. Tek nakon što prođu početne procjene i pokažu potrebne predispozicije, psi ulaze u specijalizirane programe obuke. Ovisno o svojim sposobnostima, karakteru i radnim nagonima, razvijaju se za različite zadaće koje će poslije obavljati u sustavu Oružanih snaga Republike Hrvatske.

SUSTAVNI I CILJANI UZGOJ PASA

Veliku ulogu u cijelom procesu ima i veterinarska služba Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske. Njezini stručnjaci prate službene pse od samog okota pa sve do završetka njihove službe. Voditeljica veterinarske službe Ministarstva obrane i Oružanih snaga te voditeljica veterinarske ambulante Pukovnije Vojne policije, bojnica Hermina Tonković Hačić, tijekom obuke pratila je reakcije pasa na zahtjevne uvjete rada u blizini helikoptera.

Prema njezinim riječima, ulazak u transportni helikopter i boravak u njegovoj neposrednoj blizini vrlo su intenzivno iskustvo čak i za ljude, a posebno za pse koji se s takvom situacijom susreću prvi put. Upravo zato tijekom ovakvih aktivnosti veterinari

Danas Oružane snage raspolažu sa stotinjak službenih pasa raspoređenih u različitim kategorijama. Neki su specijalizirani za detekciju narkotika, drugi za pronalazak eksplozivnih sredstava, dok zaštitni i obrambeni psi pružaju potporu u sigurnosnim zadaćama

i instruktori pomno promatraju psihološke reakcije životinja, razinu stresa i odnos povjerenja između psa i vodiča. Povjerenje između vodiča i psa jedan je od najvažnijih elemenata uspješne vojne službe. Pas se u nepoznatoj situaciji oslanja na svojeg vodiča jednako kao što se vodič oslanja na sposobnosti psa. Kad životinja bez oklijevanja slijedi vodiča u helikopter, na brod ili u bilo koje drugo zahtjevno okruženje, to je pokazatelj izgrađenog odnosa koji se stvara mjesecima i godinama zajedničkog rada.

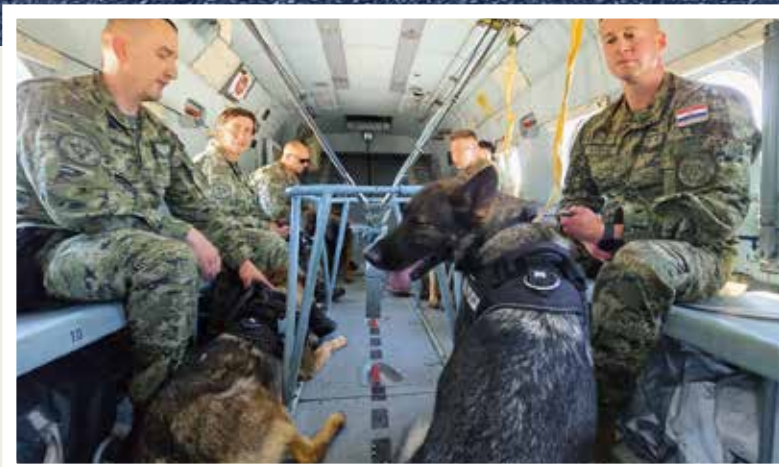
Takav je odnos bio vidljiv tijekom provedene obuke. Mnogi psi prvi su se put susreli s helikopterom, njegovom bukom i snažnim strujanjem zraka koje stvaraju rotori. Unatoč tome, pokazali su visoku razinu stabilnosti i spremnost slijediti upute svojih vodiča. S iznimnom lakoćom i povjerenjem slijedili su svojeg vodiča u helikopter bez obzira na to jesu li motori popularne *ešice* radili. A prilikom leta izgledali su kao da uživaju u samom letu poput svih ostalih putnika u letjelici. Takvi rezultati potvrđuju kvalitetu sustava uzgoja, selekcije i obuke službenih pasa Hrvatske vojske. Posebnost hrvatskog sustava ogleda se u vlastitom uzgoju belgijskih i njemačkih ovčara, što omogućuje kontinuiran razvoj kvalitetnih radnih linija prilagođenih specifičnim potrebama Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Danas Oružane snage raspolažu sa stotinjak službenih pasa raspoređenih u različitim kategorijama. Neki su specijalizirani za detekciju narkotika, drugi za pronalazak eksplozivnih sredstava, dok zaštitni i obrambeni psi pružaju potporu u sigurnosnim zadaćama. Dio pasa koristi se i za čuvanje vojnih skladišnih kompleksa te drugih važnih vojnih objekata. Bez obzira na specijalnost, zajedničko im je da moraju biti spremni djelovati u različitim okruženjima i okolnostima. Obuka na plovilima i helikopterima nije tek dodatna aktivnost, nego važan segment njihove pripreme za stvarne zadaće.

Osim pripreme za operativne aktivnosti u Hrvatskoj, obuka je važna i zbog sudjelovanja pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u međunarodnim aktivnostima, vježbama i misijama. U takvim okolnostima službeni psi i njihovi vodiči često se prevoze različitim vrstama zrakoplova i plovila te djeluju u nepoznatom okruženju. Pas koji je već prošao sustavnu obuku privikavanja na zračni i pomorski promet puno će se lakše prilagoditi novim uvjetima rada te će moći

zadržati potrebnu razinu učinkovitosti i pouzdanosti. Svako novo iskustvo koje pas stekne tijekom obuke ulaganje je u njegovu buduću operativnu spremnost, ali i u ukupne sposobnosti Hrvatske vojske da svoje zadaće izvršava brzo, sigurno i učinkovito u svim područjima djelovanja. Suvremene vojne operacije zahtijevaju mobilnost, brzinu reakcije i sposobnost djelovanja na kopnu, moru i u zraku. Službeni psi pritom ostaju jedan od najvrednijih resursa Hrvatske vojske, a njihova sposobnost da bez straha i oklijevanja izvršavaju zadaće na plovilima i letjelicama još je jedna potvrda njihove važnosti u sustavu nacionalne sigurnosti. Obuka provedena u Divuljama i Splitu pokazala je da buduće generacije vojnih pasa posjeduju upravo one osobine koje se od njih očekuju – stabilnost, hrabrost, prilagodljivost i iznimno povjerenje u svojeg vodiča.

SUVREMENO SIGURNOSNO OKRUŽENJE OD ORUŽANIH SNAGA ZAHTIJEVA VISOKU RAZINU SPREMNOSTI, PRILAGODLJIVOSTI I SPOSOBNOSTI BRZOG DJELOVANJA U RAZLIČITIM UVJETIMA. UPRAVO ZATO VJEŽBE DESANTA, BILO S MORA ILI IZ ZRAKA, JEDAN SU OD NAJSLOŽENIJIH OBLIKA VOJNE OBUKE. ONE ISTODOBNO PROVJERAVAJU OSPOSOBLJENOST POJEDINACA, UIGRANOST POSTROJBI TE SPOSOBNOST KOORDINACIJE RAZLIČITIH GRANA VOJSKE. POSEBNU VRIJEDNOST IMAJU ZDRUŽENE AKTIVNOSTI U KOJIMA ZAJEDNO DJELUJU KOPNE NE SNAGE, MORNARICA I ZRAKOPLOVSTVO JER UPRAVO TAKVA SURADNJA OMOGUĆUJE STVARANJE POTPUNO INTEGRIRANE VOJNE SILE SPOSOBNE ODGOVORITI NA NAJZAHTJEVNIJE ZADAĆE.

TEKST Tomislav Vidaković **FOTO** Mateo Milanović Litre

ZDRUŽENA MOĆ H

RVATSKE VOJSKE

U vojarni "Admiral flote Sveto Letica-Barba" u Splitu od 8. do 12. lipnja provedena je obuka iskrcavanja s mora i iz zraka u kojoj su sudjelovali pripadnici motorizirane bojne Vukovi, mehanizirane bojne Pauci te mornaričko-desantnog pješništva Hrvatske ratne mornarice, poznatog i kao hrvatski marinci. U obuci su sudjelovala i plovila Hrvatske ratne mornarice te letjelice Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, čime je ostvaren glavni cilj aktivnosti, potpuno povezivanje i integracija svih triju grana Oružanih snaga Republike Hrvatske. Jedan od ljudi u organizaciji i provedbi vježbe bio je časnički namjesnik Igor Pavlov, prvi dočasnik Gardijske mehanizirane brigade i koordinator na navedenoj aktivnosti. Istaknuo je kako je riječ o drugoj godini provedbe ovakve obuke, ali i o značajnom iskoraku u odnosu na prošlu godinu. "Prošla godina bila je svojevrsna puzeća faza, prvi koraci. Pokazalo se da je koncept dobar i da ima smisla, pa smo ove godine podigli razinu složenosti, brojnost sudionika i sadržaj obuke. Dok je lani sudjelovao jedan vod, sada govorimo o satniji. Integrirali smo dodatne sposobnosti, nove procedure i ostvarili još snažniju suradnju između Gardijske mehanizirane brigade, Hrvatske ratne mornarice i Hrvatskog ratnog zrakoplovstva", rekao je Pavlov. Naglasio je kako ovakve aktivnosti imaju jasnu svrhu i dugoročni cilj. "Kompletna intergranska suradnja ima svoj smisao, ciljeve i razloge zašto to radimo. Na kraju sve provjeravamo kroz vježbe, bilo da se radi o međunarodnim aktivnostima ili združenim vježbama naših oružanih snaga. Na taj način podižemo vlastite sposobnosti i izvlačimo maksimum iz raspoloživih ljudskih i materijalnih resursa". Posebnost ovogodišnje obuke bila je i integracija tima operatera FPV

dronova u taktičke aktivnosti. Prvi put tim operatera dronova nije djelovao samo samostalno, već je bio pridodan manevarskim snagama na terenu.

NEZAOBILAZNI DRONOVİ

"Dronovi su danas sastavni dio suvremenog bojišta. Zato smo ove godine prvi put integrirali tim operatera FPV dronova u samu obuku. Zapovjednici manevarskih snaga koriste ih kao sastavni element svojih odluka i djelovanja na terenu. To je dodatna sposobnost koja značajno povećava učinkovitost postrojbe", objasnio je Pavlov. Prvi su put provedena i djelovanja FPV dronovima u potpori snagama desanta s mora (brodovi) na ciljeve u zoni iskrcaja kao i na druge ciljeve tijekom provedbe manevra i izravno u potpori provedbe navale u urbanom okruženju. Aktivnost je provedena u dnevnim i noćnim uvjetima. Dodao je kako provođenje ovakve aktivnosti zahtijeva velik angažman svih sudionika.

"Radimo od ranog jutra do kasno u noć. Temperature su dosezale i do 37 stupnjeva, uz veliku vlagu zraka. To stvara ozbiljan fizički i psihički napor, ali upravo je ovakva obuka ono pravo vojničko iskustvo zbog kojeg su mnogi pripadnici i pristupili Oružanim snagama." Jedan od zapovjednika koji je izravno vodio provedbu aktivnosti na terenu bio je i natporučnik Antonio Munjas. Njegov vod sudjelovao je u desantima s mora, ali i u složenim zračnim operacijama uz potporu Hrvatskog ratnog zrakoplovstva.

"Prvih nekoliko dana odradili smo više desanata iz desantnih i gumenih čamaca Hrvatske ratne mornarice. Završni dio uključivao je suradnju s Hrvatskim ratnim zrakoplov-

stvom. Nakon taktičkog ukrcaja prebačeni smo u područje Sinja, gdje smo zauzeli obrambene položaje i čekali noćni dolazak helikoptera. Uslijedio je taktički zračni desant i nastavak provedbe zadatke“, objasnio je Munjas te najzahtjevniji dio obuke – djelovanje u urbanom prostoru. “Nakon slijetanja zauzimamo položaje, prihvaćamo druge snage i krećemo prema objektu napada. Riječ je o kretanju kroz urbano područje, te provedbi bliske borbe u zatvorenom prostoru, odnosno CQB procedura. Takve aktivnosti zahtijevaju visoku razinu koordinacije, uvježbanosti i međusobnog povjerenja“. Munjas je posebno istaknuo važnost suradnje s pripadnicima mornaričko-desantnog pješništva.

“Oni su cijelo vrijeme integrirani u našu namjensku satniju. Najčešće prvi izlaze na teren, osiguravaju mostobran i stvaraju uvjete za dolazak ostatka snaga. Nakon toga mi širim prostor djelovanja i omogućujemo nastavak operacije“. Govoreći o novim izazovima suvremenog bojišta, naglasio je i važnost obuke vezane uz besposadne sustave. “Velik naglasak stavlja se na uporabu dronova, ali i na zaštitu od njih. Učimo kako ih koristiti, kako izbjeći njihovo otkrivanje te pravilno maskirati položaje i sredstva. S obzirom na iskustva iz aktualnih sukoba, to je pun pogodak“.

UMOR POMIJEŠAN SA ZADOVOLJSTVOM

Pripadnik mornaričko-desantnog pješništva desetnik Tomislav Matičević smatra kako je uspješnoj integraciji svih sudionika pridonijela činjenica da se velik broj pripadnika poznaje još iz ranijih službi. “Većina nas tijekom karijere prošla je različite postrojbe. I sam sam osam do devet godina bio pripadnik bojne Pauci. Zbog toga nije riječ o

prvom upoznavanju. Poznajemo se i razumijemo, pa integracija ide puno lakše i prirodnije“. Matičević naglašava kako uspjeh takvih operacija ovisi o preciznoj koordinaciji svih elemenata.

“Kod provođenja desanta koordinacija je apsolutno ključna. Sve počinje još na moru. Posade plovila moraju precizno održavati formacije, pravodobno mijenjati raspored i usklađivati prilazak obali. Nakon toga slijedi brzo iskrcavanje bez gubitka vremena. Sve to zahtijeva mnogo uvježbavanja i međusobnog povjerenja“.

Slično razmišlja i natporučnik Tomislav Čulina iz motorizirane bojne Vukovi, koji ističe da je desant tek početak složenog taktičkog procesa. “Svaki desant, bio on morski ili zračni, završava taktičkim kretanjem kroz urbano područje. Krećemo se kroz vojarnu, zauzimamo objekte i provodimo čišćenje prostorija. Posebno je zahtjevno kad se sve odvija noću. To je fizički i mentalno vrlo naporno, ali zadovoljstvo nakon uspješno izvršene zadatke ne može se sakriti“. Dodaje kako upravo takve aktivnosti grade samopouzdanje i borbenu spremnost postrojbi. “Ljudi nakon ovakvih vježbi vide rezultat svojeg rada. Umorni su, ali zadovoljni. Na njihovim se licima vidi osmijeh jer znaju da su uspješno svladali zahtjevu zadaću“.

Dodatnu vrijednost ovoj obuci daje činjenica da se njezin fokus ne nalazi samo na uvježbavanju pojedinačnih radnji, već na stvaranju zajedničkog razumijevanja između pripadnika različitih grana Oružanih snaga. Tijekom pet dana intenzivnih aktivnosti vojnici su imali priliku uskladiti procedure, komunikaciju i način djelovanja u situacijama koje zahtijevaju brzo donošenje odluka i preciznu koordinaciju.

Takva je interoperabilnost jedan od ključnih preduvjeta uspješnog provođenja suvremenih vojnih operacija.

Osim taktičkih znanja i vještina, ovakve vježbe razvijaju i međusobno povjerenje među pripadnicima postrojbi. Kad vojnici zajedno prolaze zahtjevne dnevne i noćne aktivnosti, izloženi visokim temperaturama, fizičkim naporima i vremenskom pritisku, stvara se povezanost koja se ne može postići teorijskom nastavom ili kraćim obučnim aktivnostima. Upravo zbog toga sudionici ističu kako su ovakvi obučni događaji među najvrednijim dijelovima vojnog poziva. Iskustva stečena tijekom desantne obuke u Splitu bit će dragocjena podloga za buduće nacionalne i međunarodne vježbe te će dodatno pridonijeti razvoju sposobnosti Hrvatske vojske za provedbu složenih združenih operacija na kopnu, moru i u zraku.

Obuka provedena u Splitu još je jednom pokazala kako je združeno djelovanje Hrvatske kopnene vojske, Hrvatske ratne mornarice i Hrvatskog ratnog zrakoplovstva temelj razvoja suvremenih sposobnosti Oružanih snaga Republike Hrvatske. Integracija novih tehnologija, poput FPV dronova, povezivanje različitih rodova vojske te provedba složenih dnevnih i noćnih desantnih operacija dodatno podižu razinu spremnosti hrvatskih vojnika. Upravo kroz takve aktivnosti stvaraju se sposobnosti koje će svoju završnu provjeru imati na budućim nacionalnim i međunarodnim vojnim vježbama, među kojima se posebno ističe nadolazeća vježba Borbena moć 26.

BRIGADIR

ENRICO VETRANO

DIREKTOR TAJNIŠTVA NATO-ove INICIJATIVE FEDERATED MISSION NETWORKING (FMN)

INTEROPERABILNOST SE GRADI NA POVJERENJU

“FMN je način na koji NATO omogućuje vojnim snagama različitih nacija brzu i sigurnu komunikaciju te razmjenu informacija od prvog dana misije bez potrebe za improvizacijom svaki put iznova”

Republika Hrvatska bila je prošlog mjeseca domaćin dviju važnih aktivnosti NATO-ove inicijative Federated Mission Networking (FMN). NATO FMN okvir je koji omogućuje članicama NATO-a i partnerima brzo, sigurno i učinkovito povezivanje komunikacijskih i informacijskih sustava tijekom provedbe zajedničkih aktivnosti. Njegova je važnost u osiguravanju visoke razine interoperabilnosti – odnosno sposobnosti da vojne snage iz različitih država nesmetano razmjenjuju ključne podatke u stvarnom vremenu. Bez FMN-a, koordinacija multinacionalnih snaga bila bi znatno sporija i složenija, dok FMN omogućuje sinkronizirano i sigurno djelovanje te pristup jedinstvenoj situacijskoj slici na terenu. Hrvatska je istaknuta i aktivna članica FMN-a, i u tom je kontekstu tijekom svibnja u Splitu održan godišnji seminar čija je glavna tema bila Povećanje višenacionalne višedomenke interoperabilnosti kroz FMN (FMN Seminar 2026 - Improving Multinational Multi-Domain interoperability through FMN), a 21. i 22. svibnja u istom je gradu održan sastanak Upravljačke skupine FMN-a (Management Group). Obje aktivnosti organiziralo je Tajništvo FMN-a (FMN Secretariat), koje je uz Upravljačku skupinu glavno koordinirajuće tijelo FMN-a. Nositelj pripreme i provedbe obje aktivnosti u okviru hrvatskog domaćinstva bila je Uprava za komunikacijsko-informacijske sustave GS-a OSRH, uz potporu ustrojstvenih jedinica MORH-a i OSRH. Na aktivnostima je sudjelovalo više od 220 sudionika iz NATO-ovih članica i partnerskih zemalja. Među njima je bio i naš sugovornik, direktor Tajništva FMN-a brigadir talijanskog ratnog zrakoplovstva Enrico Vetrano.

ZA ČITATELJE KOJI SE PRVI PUT SUSREĆU S TOM TEMOM: JEDNOSTAVNIM RJEČNIKOM, ŠTO JE FMN I ZAŠTO JE POTREBAN NATO-U?

FMN je način na koji NATO omogućuje vojnim snagama različitih nacija brzu i sigurnu komunikaciju te razmjenu informacija od prvog dana misije – bez potrebe za improvizacijom svaki put iznova. NATO ga treba jer se suvremene operacije oslanjaju na brzo donošenje odluka i pouzdanu razmjenu informacija. Ako naše mreže i procedure nisu usklađene, gubimo dragocjeno vrijeme, stvaramo nepotreban rizik i smanjujemo operativnu učinkovitost.

DVIJE AKTIVNOSTI FMN-A U SPLITU BILE SU I ZADNJE U KOJIMA STE SUDJELOVALI NA DUŽNOSTI DIREKTORA TAJNIŠTVA FMN-A. KOJI OSJEĆAJ PREVLAĐAVA, PONOS, OLAKŠANJE ILI DOJAM DA IMA JOŠ NEDOVRŠENOG POSLA?

Osjećam pomalo od svega, ali ako moram odabrati jedno, to je ponos na FMN zajednicu. Inicijativu grade mnoge nacije, mnoga zapovjedništva i mnogi stručnjaci koji ulažu golem trud u usklađivanje politika, procesa i tehnologija. Istodobno, u interoperabilnosti uvijek postoji nedovršen posao jer se razvoj operativnog okruženja i tehnologije nikad ne zaustavlja. Prisutan je i snažan osjećaj odgovornosti - treba osigurati nesmetanu primopredaju i kontinuitet rada nakon mojeg odlaska.

KAD SE OSVRNETE NA SVOJ MANDAT, ŠTO SMATRATE KLJUČNIM POSTIGNUĆIMA?

Prvo, jačanje onog što nazivamo ritmom rada (Battle Rhythm) i disciplinom izvršavanja (Delivery Discipline) —

o njima ovisi hoće li radne skupine na vrijeme isporučivati rezultate svojeg rada koji su odmah primjenjivi, a nacije mogu planirati u skladu s tim rezultatima. Drugo je poboljšanje združenosti unutar FMN zajednice, a treće što smo zadržali FMN čvrsto usidren u operativnim potrebama, vježbama i realnosti misijskih mreža, a ne samo u dokumentaciji.

KOJE SU SVAKODNEVNE AKTIVNOSTI TAJNIŠTVA FMN- λ ? TU MISLIMO NA ONE IZMEĐU VELIKIH SASTANAKA I VJEŽBI?

Mi smo koordinacijsko središte FMN zajednice. Tijekom uobičajenog dana Tajništvo usklađuje radne skupine, prati izvršenje zadaća i odluka, pruža potporu planiranju, priprema materijale za donošenje odluka te osigurava kontinuitet između sastanaka FMN Upravljačke skupine. Ukratko: održavamo mehanizam funkcionalnim kako bi se nacije mogle usredotočiti na isporuku sposobnosti i spremnost, a ne na administrativne prepreke.

SPOMENULI STE UPRAVLJAČKU SKUPINU. TKO U NJOJ SUDJELUJE, KOJE ODLUKE DONOSE I ZAŠTO JE BITNA?

Ona je glavno tijelo za donošenje odluka unutar zajednice. U njoj su zastupljene države članice i tijela NATO-a, a sastaje se dvaput godišnje kako bi definirala prioritete djelovanja, službeno potvrdila ključne *proizvode* FMN-a te dodijelila zadaće radnim skupinama i Tajništvu. Važnost Upravljačke skupine proizilazi iz činjenice da je FMN federacija ravnopravnih članova. Za bilo kakav napredak potrebni su zajedničko donošenje odluka, usuglašeni prioriteti i podijeljena odgovornost.

VIZIJA FMN- λ ČESTO SE SAŽIMA KAO DAY ZERO INTEROPERABLE FORCES (INTEROPERABILNE SNAGE OD NULTOG DANA). KOLIKO SMO, NAKON SASTANKA U SPLITU, BLIZU TOM CILJU I ŠTO JE JOŠ UVIJEK NAJVEĆA PREPREKA?

Bliže smo jer imamo zreliji okvir (framework), jasnije pristupe spremnosti i bolju usklađenost unutar zajednice nego prije nekoliko godina. Najveća prepreka nije tehnički problem, ona je kombinacija politika ograničenja u razmjeni informacija, neujednačene brzine provedbe među nacijama te izazova istodobnog praćenja tehnološkog napretka i novih prijetnji.

DOMAĆIN FMN SEMINARA 2024. BILA JE NIZOZEMSKA. ŠTO JE U SPLITU BILO DRUKČIJE?

U Splitu su rasprave bile konkretnije i više usmjerene na sljedeće korake. Format je pomogao u prijelazu s pitanja *što je FMN na dogovor što ćemo učiniti sljedeće*, uz jasnije poveznice sa spremnošću, provedbom i stvarnim potrebama mreža u misijama. Sudionici su bili vrlo aktivni, a Hrvatska je kao domaćin stvorila okruženje koje je istodobno bilo profesionalno i snažno usmjereno na praktičnu suradnju.

“Inicijativu grade mnoge nacije, mnoga zapovjedništva i mnogi stručnjaci koji ulažu golem trud u usklađivanje politika, procesa i tehnologija”

“FMN je osmišljen kao rješenje koje ne ovisi o vrsti misije: mora funkcionirati za različite misije, na različitim zemljopisnim područjima i uz različite profile prijetnji”

“Važnost Upravljačke skupine proizilazi iz činjenice da je FMN federacija ravnopravnih članova. Za bilo kakav napredak potrebni su zajedničko donošenje odluka, usuglašeni prioriteti i podijeljena odgovornost”

FMN SE TEMELJI NA UPRAVLJANJU (GOVERNANCE), OKVIRU (FRAMEWORK) I MISIJSKIM MREŽAMA (MISSION NETWORKS). GDJE VIDITE NAJVEĆI NAPREDAK U ZADNJE VRIJEME: U STANDARDIMA I PREDLOŠCIMA, U PROCESU SPREMNOSTI I VALIDACIJE, ILI U NAČINU NA KOJI SE MREŽE MISIJE DOISTA USPOSTAVLJAJU ZA OPERACIJE I VJEŽBE?

Najveći napredak vidim u povezivanju tih elemenata. Standardi i predlošci vrijedni su samo ako se koriste; procesi spremnosti vrijedni su samo ako odražavaju stvarnost, a uspostava mreže funkcionira samo ako je izravan proizvod procesa upravljanja i okvira.

Nedavno smo poboljšali usklađenost u smislu od *početka do kraja* (*end-to-end*) tako da je ono što dogovorimo unutar okvira sve lakše pratiti kroz ono što se testira i ono što se na koncu koristi.

JEDNO SUSJEDSKO PITANJE: KAKO SE SNAŽNI DOBROSUSJEDSKI ODNOSI I REGIONALNO POVJERENJE, POPUT ONIH NA JADRANU I U SREDOZEMLJU, ODRAŽAVAJU NA BOLJU RAZMJENU VOJNIH INFORMACIJA I SURADNJU PUTEV FMN- λ ?

Interoperabilnost se gradi na povjerenju, a povjerenje je lakše postići kad nacije rutinski surađuju kroz vježbe, obuku i svakodnevne odnose između oružanih snaga.

U regijama poput Jadrana i Sredozemlja, dobrosusjedski odnosi stvaraju praktične navike: razmjenu informacija, usklađivanje procedura i rješavanje problema unaprijed. FMN pruža strukturu koja to povjerenje pretvara u pouzdanu, ponovljivu tehničku i proceduralnu interoperabilnost.

FMN OVISI O TOME DA ČLANICE/PARTNERI (AFFILIATES) PRILAGODE NACIONALNE POLITIKE I OSIGURAJU SNAGE KOJE SU

SPREME ZA DJELOVANJE U OKVIRU FMN-A. IZ VAŠE PERSPEKTIVE, KOJA JE NAJČEŠĆA NORMATIVNA PREPREKA S KOJOM SE NACIJE BORE?

Politike razmjene informacija, osobito klasifikacija, mogućnost ustupanja (releasability) i ograničenja vezana uz prijenos između domena (cross-domain).

Tehnološki problemi često se mogu riješiti ulaganjima i inženjeringom, ali usklađivanje normativnog dijela traži vrijeme, pravne provjere, prihvaćanje rizika i povjerenje. To je obično najteži dio.

KAKO SE POUKE IZ DANAŠNJEG SIGURNOSNOG OKRUŽENJA, OSOBITO IZ UKRAJINE, UGRAĐUJU U FMN, A DA PRITOM FMN NE POSTANE "RJEŠENJE SPECIFIČNO ZA RAT"?

Iz pouka izvlačimo načela, ne copy-paste rješenja. Ključne pouke odnose se na otpornost, brzu prilagodbu, kontinuitet zapovijedanja i nadzora (C2) te djelovanje pod stalnim pritiskom.

FMN je osmišljen kao rješenje koje ne ovisi o vrsti misije: mora funkcionirati za različite misije, na različitim zemljopisnim područjima i uz različite profile prijetnji. Ukrajina pojačava osjećaj hitnosti i pokazuje što znači biti *dovoljno dobro, pod stresom*, ali FMN ostaje okvir primjenjiv na bilo koje buduće misijsko okruženje.

U ČEMU VIDITE NAJVREDNIJI DOPRINOS HRVATSKE FMN-U DANAS, A GDJE BI SE ON MOGAO DALJE RAZVIJATI?

Samo domaćinstvo značajan je doprinos jer jača zajednicu i održava zamah FMN-a. Hrvatska također pridonosi sa svojim sposobnim stručnjacima i jasnim operativnim načinom razmišljanja.

U budućnosti, doprinos može dodatno rasti kroz dublju uključenost u rad radnih skupina, organizaciju ili pružanje potpore pri provjeri interoperabilnosti nacionalnih sustava te fokusiranjem na nekoliko područja u kojima može posebno pridonijeti, prije svega vježbama i konkretnom provedbom u praksi.

HRVATSKI BOJNIK DAMIR RAJCI U TAJNIŠTVU OBNAŠA DUŽNOST IZVRŠNOG ČASNIKA. ŠTO MOŽETE REĆI O NJEGOVI DOPRINOSU? KAKO NACIONALNI ČASNIK ZA VEZU PRIDONOSI UČINKOVITOSTI TAJNIŠTVA?

Bojnik Rajci daje snažan doprinos Tajništvu FMN-a: pouzdan je, proaktivan i vrlo učinkovit u tome da dogovorene namjere pretvori u konkretne rezultate. To je ono što se očekuje od izvršnog časnika.

Kao nacionalni časnik za vezu donosi i dvije važne prednosti: izravnu poveznicu s pogledima svoje države te bržu i jednostavniju koordinaciju unutar FMN zajednice. Ono što mogu jasno reći jest da radi na visokoj profesionalnoj razini, donio je stvarnu vrijednost Tajništvu i svojim radom vrlo pozitivno predstavlja Hrvatsku.

KOLIKO VAM NEDOSTAJE LETENJE? KAD BISTE MOGLI KAO PILOT UPRAVLJATI NEKOM PROMJENOM U FMN-U U IDUĆIM GODINAMA, ČEMU BISTE PRVO TEŽILI?

Nedostaje mi! Ništa se ne može mjeriti s letenjem! U stožernom radu osjećaj kokpita je drugačiji, ali način razmišljanja je sličan: ključni su disciplina, kontrolne liste i timski rad. Kad bih mogao *pilotirati* jednom promjenom, usmjerio bih je prema brznoj i rutinskoj provjeri spremnosti i interoperabilnosti kako bi *FMN-ready* snage bile nešto što možemo demonstrirati češće, dosljednije i uz manje trenja u cijeloj federaciji.

PREDSTAVLJAMO

TEKST Ines Grossi

FOTO Andela Ščepanović, Stefan Španić

KADET BORNA BAČIĆ KADET KOJI ČUVA BAŠTINU VELE LUKE

Vezu između tradicije, vojne simbolike i osobnog poziva nosi kadet Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman", student prve godine smjera Vojno vođenje i upravljanja Sveučilišta obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" Borna Bačić, 21-godišnjak iz Vele Luke i pripadnik Folklornog društva Kumpanija Vela Luka. Kumpaniji je pristupio 2024. godine, potaknut primjerom starijeg brata, koji također nastupa u društvu, ali i dubokom ljubavlju prema tradiciji svojeg mjesta

Kumpanija Vela Luka nije samo folklorni nastup ni scenski prikaz otočke tradicije. Riječ je o staroj viteškoj igri i plesu s mačevima, proizišlom iz nekadašnje organizirane narodne vojske koja je u prošlosti imala obrambenu ulogu na otoku Korčuli. Prema dostupnim zapisima, prvi tragovi Kumpanije u Veloj Luci spominju se još 1846. godine, a iako je s vremenom njezina izvorna obrambena uloga prerasla u folklorni izraz, nije izgubila ono što joj daje posebnu snagu: zajedništvo, disciplinu, čast i osjećaj pripadnosti mjestu. Vela Luka, mjesto staro oko dvjesto godina, svoju je Kumpaniju utkala u vlastiti identitet. Ona se nekoć plesala u pokladno vrijeme, na svetkovine i u posebnim prigodama, poput polaganja kamena temeljca za crkvu sv. Josipa ili otvaranja mjesnog zvonika. Dio zapisa i sjećanja s vremenom je izgubljen, osobito u ratnim i poratnim okolnostima, no ono najvažnije ostalo je sačuvano u predaji, pamćenju i ljudima. Kumpanija se ugasila 1926. godine, u vremenu gladi, bolesti vinove loze i iseljavanja, kad su se mnoge velolučke obitelji borile za opstanak. Nakon 75 godina obnovljena je 2001. godine i danas ponovno živi kao snažno društvo u kojem članovi osjećaju ponos, pripadnost i odgovornost prema baštini svojeg mjesta.

Upravo tu vezu između tradicije, vojne simbolike i osobnog poziva nosi kadet Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman", student prve godine, smjera Vojno vođenje i upravljanja Sveučilišta obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" Borna Bačić, 21-godišnjak iz Vele Luke i pripadnik Folklornog društva Kumpanija Vela Luka. Kumpaniji je pristupio 2024. godine, potaknut primjerom starijeg brata, koji također nastupa u društvu, ali i dubokom ljubavlju

prema tradiciji svojeg mjesta. Borna sam prvi put upoznala na pripremnom kampu za kadete, kad je kao budući kadet govorio za Hrvatski vojnik o svojoj odluci odabira vojnog poziva. Već tada bilo je jasno da pred nama ne stoji samo mladić koji je odabrao odoru, nego osoba u kojoj se snažno prepoznaju domoljublje, osjećaj odgovornosti i ona posebna, gotovo tiha predanost vrijednostima iz kojih dolazi. U njegovu pogledu i načinu na koji je govorio o Hrvatskoj, vojsci i rodnoj Veloj Luci vidjela se iskrena, nenametljiva, ali vrlo snažna domoljubna crta.

Danas, kao kadet i mladi kumpanjol, Borna tu istu crtu živi na dva načina: u kadetskoj odori, kroz vojničko obrazovanje i služenje domovini, te u odori Kumpanije, kroz čuvanje otočke tradicije koja u sebi nosi sjećanje na obranu, zajedništvo i ponos jednog mjesta. "Za mene je moje mjesto sve ono što me oblikovalo da budem danas tu gdje jesam. Tradicija i ljubav prema njemu jako mi je značila i pratila me cijeli život", kaže Borna. S Kumpanijom se prvi put susreo još kao dijete. U Veloj Luci, govori, gotovo da nema djeteta koje nije odrastalo uz njezin ritam, pokret i posebnu svečanu atmosferu. Nastupi Kumpanije, osobito na blagdan sv. Josipa, za njega su od najranijih dana bili događaji koji se ne propuštaju.

"Prvi put čuo sam za Kumpaniju kao dijete. Mislim da govorim za svu velolušku mladost, taj ritam bubnja i ples nešto je za što je svako dijete u Veloj Luci živjelo. Svakog Svetog Josipa nagovarao sam svoju obitelj da idemo gledati glavni nastup Kumpanije i polako, s godinama, ta je ljubav bila sve jača", prisjeća se. Obiteljska nit u toj odluci bila je osobito snažna. Stariji brat, koji je već bio dio Kumpanije,

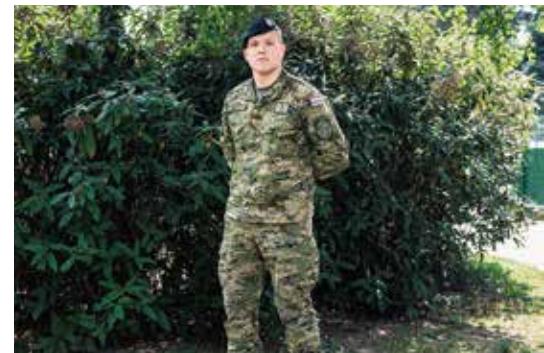
za Bornu je bio prvi bliski primjer kako se tradicija ne promatra samo sa strane, nego se živi. "Osobno me najviše privukla bratova posvećenost i njegovi nastupi, skupa s istom željom koja je cijeli život bila u meni. Kad sam vidio brata da je prvi put izišao kao barjaktar, rekao sam: to je to, moram se i ja pridružiti", govori Borna. Brat mu, dodaje, nije bio samo poticaj nego i konkretna podrška u prvim koracima. "Moj stariji brat bio mi je najveća motivacija i podrška da se pridružim društvu. Puno mi je pomagao da uhvatim korak i naučim stvari koje su mi na početku bile jako izazovne", ističe.

Za Bornu, Kumpanija nije samo kulturni nastup. Njezina povijesna i vojnička dimenzija daju joj posebnu težinu. "Kumpanija je danas nekima folklor, ali to je zapravo puno više od toga. Povijesno, bila je to vojska koja je branila otok od različitih gusara koji su u to vrijeme plovili Jadranom, što stavlja dodatnu težinu i značenje na cijelu priču", kaže. Ta se dimenzija danas posebno snažno povezuje s njegovim kadetskim putem. "Vojna dimenzija same Kumpanije posebno mi znači sada kada sam kadet jer znam da svakim nastupom odajem počast svim ljudima koji su se borili za ljude otoka Korčule", govori Borna. Biti dio tako stare tradicije za njega je čast, ali i obveza. To nije samo nastup pred publikom, nego sudjelovanje u nečem što je mnogo starije od pojedinca i što se prenosi zahvaljujući upornosti generacija. "Čast je biti dio tako stare tradicije jer tako možemo vidjeti da je Velolučanima stalo do tradicije i do čuvanja starih običaja. Kad se Kumpanija pretvorila u folklor, plesala se najčešće u pokladno vrijeme i za neke svetkovine, poput otvaranja mjesnog zvonika", kaže.

DISCIPLINA, ODGOVORNOST, ZAJEDNIŠTVO I USTRAJNOST

Prekid tradicije 1926. godine, izazvan teškim životnim okolnostima, za Bornu je podsjetnik koliko su povijest mjesta i sudbine njegovih ljudi bile neraskidivo povezane. O prekidu i obnovi tradicije Borna govori kao o važnom dijelu velolučke priče. "Obnova Kumpanije pokazuje složnost i ljubav prema tradiciji u Veloj Luci. Unatoč svim nepogodama, Kumpanija je opet obnovljena 2001. godine. Samim tim mještani su pokazali svoj neslomljivi duh i ljubav prema starinama", naglašava. Iza svečanog nastupa, odore, ritma i sabliji stoje sati rada, discipline i zajedništva. Iza svečanog nastupa stoji mnogo rada, strpljenja i potpore starijih članova društva. Borna kaže kako nijedan mladi kumpanjol ne može sam proći taj put. Potrebni su stariji članovi, iskustvo, strpljenje i potpora društva. "Probe Kumpanije za svakog su novog kumpanjola stresne. Na probama se radi vrlo ozbiljno. Morao bih spomenuti i našeg voditelja Jadranka Oreba, koji se brine da svi budemo uredni i da sve ima smisla. Da nema starijih i iskusnijih kumpanjola, to bi bilo puno teže za sve mlade koji dođu. Ovim putem htio bih zahvaliti svima od njih što su me svake probe učili i bodrili. Bez njih sigurno ne bih izišao na svoj prvi nastup", kaže. Najzahtjevniji dio nastupa za njega nije samo tehnika, nego usklađenost. Kumpanija traži da pojedinac bude

Za Bornu, Kumpanija nije samo kulturni nastup. Njezina povijesna i vojnička dimenzija daju joj posebnu težinu. "Kumpanija je danas nekima folklor, ali to je zapravo puno više od toga. Povijesno, Kumpanija je bila vojska koja je branila otok od različitih gusara koji su u to vrijeme plovili Jadranom, što stavlja dodatnu težinu i značenje na cijelu priču", kaže

Biti dio tako stare tradicije za njega je čast, ali i obveza. To nije samo nastup pred publikom, nego sudjelovanje u nečem što je mnogo starije od pojedinca i što se prenosi zahvaljujući upornosti generacija

dio cjeline, da svaki pokret ima svoje mjesto, da se razmak, ritam i korak podrede zajedničkom nastupu. "Najzahtjevnije na nastupu jest ta usklađenost i razmak. Da bi nastup bio što bolji, svi trebamo biti usklađeni kao jedan", objašnjava Borna. U toj rečenici gotovo se prirodno prepoznaje i vojnička logika. Disciplina, odgovornost, zajedništvo i ustrajnost vrijednosti su koje Borna pronalazi i u Kumpaniji i u vojnom pozivu. Zato mu nošenje dviju odora, kadetske i kumpanjolske, ima posebnu težinu. Poseban je i trenutak prije nastupa. Trema, ponos, iščekivanje, zvuk bubnja i mišnjice, izlazak pred crkvu sv. Josipa, sve se to, kaže, teško može opisati riječima. "Osjećaj koji svaki kumpanjol ima

neposredno prije nastupa neopisiv je riječima. Kombinacija ponosa i časti nešto je što svaki mladić u Veloj Luci treba proći. Bude tu i treme, no kad bubanj i mišnjica krenu i kad iziđemo ispred crkve sv. Josipa, sve odmah prođe“, govori. U njegovu sjećanju posebno mjesto ima jedan nastup u kojem se sve ono što Kumpanija jest, zajedništvo, pripadnost i odanost, pokazalo snažnije od riječi. Tog dana odora nije nosila samo svečanost, nego i tugu, a korak Kumpanije postao je način da se iskaže poštovanje prema onom koji je prerano otišao. “Naravno, 19. ožujka 2025. najvažniji je nastup u mojem životu. Na početku tog mjeseca prerano nas je napustio naš dragi kumpanjol Petar. Bili smo slomljeni, nema nikog u društvu da nije bio shrvan od tuge. Taj nastup odlučili smo posvetiti njemu. Neposredno prije nastupa svi su plakali, ali znali smo da to radimo za njega. Ti trenuci nikad ne izlaze iz moje glave i uvijek ih posebno pamtim“, kaže Borna.

Upravo u takvim trenucima folklor prestaje biti samo nastup. Postaje zajedništvo, oslonac i obitelj. Postaje prostor u kojem se dijele radost, ponos, tuga i odgovornost prema

“Najzahtjevnije na nastupu jest usklađenost i razmak. Da bi nastup bio što bolji, svi trebamo biti usklađeni kao jedan“, objašnjava Borna. U toj rečenici gotovo se prirodno prepoznaje i vojnička logika. Disciplina, odgovornost, zajedništvo i ustrajnost vrijednosti su koje Borna pronalazi i u Kumpaniji i u vojnom pozivu

onima koji su bili prije nas. Danas, kao kadet prve godine, Borna priznaje da nije uvijek lako uskladiti obveze na Hrvatskom vojnom učilištu s Kumpanijom. Neke će glavne nastupe, kaže, morati propustiti, no vezu s društvom ne želi izgubiti. “Malo je teže sada na prvoj godini. Pomirio sam se s tim da neke glavne nastupe neću moći odraditi, ali uvijek se pronade način preko ljetnih nastupa, manifestacija i slično“, kaže. Poveznicu između vojske i Kumpanije vidi jasno i neposredno. “Itekako se vidi poveznica vojske i Kumpanije. Oboje uče disciplini, ustrajnosti i odgovornosti“, ističe. U toj se poveznici susreću dvije odore koje danas oblikuju njegov identitet. U obje, kaže, osjeća čast i odgovornost. “Obje odore koje nosim imaju posebnu važnost jer znam da predstavljam ono što je godinama stvarano i branjeno. Iznimna je čast biti pripadnik Hrvatske vojske, kao i pripadnik Kumpanije“, govori Borna.

Na kraju razgovora vraća se mladima, bez kojih tradicija ne može ostati živa. Naprotiv, smatra kako upravo mladi svojim uključivanjem mogu osigurati da tradicija ostane živa. “Mislim da ima još danas dosta mladih ljudi koji drže do tradicije. Samo s njima folklor diljem Hrvatske može i dalje ustrajati“, kaže. Onima koji misle drukčije poručuje neka barem pokušaju. “Ne mogu se složiti s tim da je folklor nešto zastarjelo. Mladima koji to misle poručio bih neka se okušaju u folkloru. Kad vide zajedništvo, zasigurno će im se mišljenje promijeniti“, poručuje.

Na kraju, kad Kumpaniju mora opisati samo jednom riječju, Borna ne bira ni povijest, ni ples, ni običaj, ni nastup. Bira riječ koja sve to povezuje. “Obitelj.“

U toj jednoj riječi sadržana je cijela njegova priča: Vela Luka, brat, djetinjstvo, bubanj, odora, čast, sjećanje i vojnički poziv. Priča mladog kadeta koji pokazuje da se pripadnost domovini uči i živi na različite načine, u učionici, na obuci, u odori Hrvatske vojske, ali i u ritmu tradicije koja se prenosi s generacije na generaciju.

Kad Kumpaniju mora opisati samo jednom riječju, Borna ne bira ni povijest, ni ples, ni običaj, ni nastup. Bira riječ koja sve to povezuje. “Obitelj.“

24-25

HRVATSKI VOJNIK // Br. 763 // 19. lipnja 2026.

TEMELJNO

SVEČANA PRISEGA

U VOJARNI "123. BRIGADE HV" U POŽEGI, VOJARNI
"GENERAL-BOJNIK ANDRIJA MATIJAŠ-PAUK" U KNINU TE NA
VOJNOM POLIGONU "EUGEN KVATERNIK" KOD SLUNJA 3. LIPNJA
NA VJERNOST DOMOVINI PRISEGNULO JE 900 ROČNICA I ROČNIKA

VOJNO OSPOSOBLJAVANJE

TEKST OJI // FOTO Tomislav Brandt, Josip Šeri

A large group of young military recruits in camouflage uniforms standing in formation in the rain. The recruits are arranged in many rows, stretching into the distance. They are wearing green and brown camouflage uniforms with Croatian national flags on their sleeves. The rain is falling heavily, creating a misty atmosphere. The recruits have serious expressions.

DRUGOG NARAŠTAJA

Potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar obrane Ivan Anušić bio je na svečanoj prisezi ročnika na Slunju. Tom im je prigodom čestitao te poručio: "Želim vam puno uspjeha, puno zdravlja i sreće. Hvala vam na odluci da prisegnete hrvatskoj državi i da služite svojoj domovini tijekom dva mjeseca vojne obuke." Istaknuo je i važnu ulogu roditelja u odgoju mladih naraštaja te naglasio kako se nada da će dio ročnika nakon vojnog osposobljavanja možda odabrati i profesionalnu karijeru u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

NOSITE ODORU POBJEDNIČKE VOJSKE

"Zahvaljujem i vašim roditeljima, koji su vas odgojili i prenijeli vam osjećaj domoljublja", rekao je ministar te naglasio: "Nemojte zaboraviti da nosite odoru pobjedničke Hrvatske vojske."

Načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske general-pukovnik Tihomir Kundid, koji je bio na svečanoj prisezi u Kninu, poručio je ročnicima:

"Prisegom se obvezujete na vjernost domovini. Vojna profesija nije laka. Na temeljnom vojnom osposobljavanju steći ćete iskustvo koje će vam dati jednu novu dimenziju vrijednosti. Vojna profesija povezuje se s visokom razinom stege, ali ne stege kao prisile, već stege koja vas drži uspravnima kad je najteže, stege koja vam ne da odustati kad naiđete na prve zapreke. Izazove tijekom obuke koja je pred vama prihvatite kao priliku da postanete snažniji, odlučniji i s više vjere u sebe."

Zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Blaž Beretin čestitao je ročnicima na položenoj prisezi te istaknuo kako su svojim odabirom pokazali hrabrost, odgovornost i domoljublje. Naglasio je da će tijekom temeljnog vojnog osposobljavanja steći vojnička znanja i vještine, ali i usvojiti vrijednosti zajedništva, discipline i služenja domovini.

"Hrvatska kopnena vojska u vama vidi novu snagu. Mi ne tražimo samo vojnike. Mi tražimo lidere, profesionalce i ljude na koje se domovina može osloniti u svakom trenutku", poručio je general Beretin.

PUN SAM PONOSA

Ročnik Karlo Pejić rekao je kako je tijekom obuke stekao nova znanja iz prve pomoći, orijentacije u prirodi, rukovanja osobnim naoružanjem i besposadnim sustavima te izrazio zadovoljstvo osposobljavanjem.

"Pun sam ponosa i jako sam sretan. Najviše me zanimaju taktika i rad na terenu, a budućim ročnicima poručujem da se ne boje. Najvažnije je ostati smiren, slušati instruktore i učiti jer ovdje rade stručni ljudi koji nam prenose vrijedna znanja i iskustva", naglasio je.

Ročnik Antonio Matanović je, položivši prisegu, istaknuo: "Osjećaj nakon prisege je fenomenalan, ponosan sam i zadovoljan. Drago mi je što sam postao dio Hrvatske vojske i nadam se da ću u budućnosti ostati u sustavu. Tijekom obuke prošli smo osnovne prve pomoći, upoznali se s naoružanjem i temeljnim vojničkim vještinama, a posebno se veselim taktičkoj obuci i boravku na terenu. Budućim ročnicima poručujem da se ne boje jer ovo nije ništa strašno. U ova dva mjeseca steći će nova znanja, iskustva i prijateljstva."

Vojna profesija povezuje se s visokom razinom stege, ali ne stege kao prisile, već stege koja vas drži uspravnima kad je najteže, stege koja vam ne da odustati kad naiđete na prve zapreke, rekao je načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid

Mi ne tražimo samo vojnike. Mi tražimo lidere, profesionalce i ljude na koje se domovina može osloniti u svakom trenutku, poručio je zapovjednik HKoV-a general-bojnik Blaž Beretin

Obuka drugog naraštaja ročnika na temeljnom vojnom osposobljavanju provodi se od 18. svibnja do 18. srpnja 2026. godine. Polazi je 400 ročnika u Požezi, 300 u Kninu te 200 u Slunju. Od 900 ročnika na temeljnom vojnom osposobljavanju 53 su žene. Na TVO su se dragovoljno prijavila 274 ročnika i ročnice. Na obuci je i vrhunska sportašica hrvačica Veronika Vilk, buduća ugovorna pričuvnica. Provedba temeljnog vojnog osposobljavanja počela je u užjuku, a do kraja godine polazit će ga još dva naraštaja ročnika.

OBLJETNICA

PET GODINA SVEUČILIŠTA OBRANE I SIGURNOSTI “DR. FRANJO TUĐMAN”

Interes mladih za studijske programe Sveučilišta obrane i sigurnosti “Dr. Franjo Tuđman” ove je godine višestruko porastao u odnosu na prethodne godine. Broj maturanata koji su se prijavili na natječaj Ministarstva obrane Republike Hrvatske i iskazali želju za upisom na neki od sveučilišnih programa potvrđuje ono što se u prvih pet godina rada Sveučilišta sve jasnije prepoznaje: riječ je o instituciji koja je u kratkom vremenu postala važna točka susreta akademskog znanja, vojne struke, znanstvenog istraživanja i potreba sustava obrane i domovinske sigurnosti

TEKST Lucija Pranjić FOTO Stefan Španić/HVU, TMAF, Filip Klen/MORH

Kad je Hrvatski sabor 2021. godine donio Zakon o osnivanju Sveučilišta obrane i sigurnosti “Dr. Franjo Tuđman”, Republika Hrvatska dobila je jedinstvenu visokoobrazovnu i znanstvenoistraživačku ustanovu posvećenu području obrane, sigurnosti i domovinske sigurnosti. Pet godina poslije Sveučilište je profilirano kao središnja nacionalna akademska institucija koja povezuje akademsko znanje, vojnu struku, znanstveno istraživanje, međunarodnu suradnju i temeljne vrijednosti stečene u Domovinskom ratu.

Krilatica Sveučilišta, *Sapere Aude et Agere, Usudi se misliti i djelovati*, sažima njegovu misiju: obrazovati ljude sposobne učiti, promišljati, odlučivati i djelovati u složenim okolnostima suvremenog sigurnosnog okružja.

Simbolično, Dan Sveučilišta obilježava

Posebnu vrijednost Sveučilišta čini i sustavno razvijanje cjeloživotnog obrazovanja, kojim se djelatnim vojnim osobama i drugim polaznicima omogućuje stjecanje i unapređivanje kompetencija važnih za osobni, profesionalni i društveni razvoj

se 14. svibnja, na dan rođenja prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana, čije ime Sveučilište nosi, a koje je svoju prvu okruglu obljetnicu proslavilo prije mjesec dana. Od tradicije vojne izobrazbe do samostalnog sveučilišta Sveučilište je formalno osnovano 2021. godine, no korijeni vojnog obrazovanja sežu malo dalje u povijest. Počeci vojne izobrazbe za potrebe Oružanih snaga Republike Hrvatske vežu se uz 1991. godinu i Časnički centar Hrvatskog vojnog učilišta, dok se sigurnosno-obavještajno obrazovanje razvijalo od 1998. godine kroz Obavještajnu akademiju, vizionarski projekt prof. dr. sc. Miroslava Tuđmana. U godinama koje su prethodile osnivanju Sveučilišta postupno su stvarani uvjeti za povezivanje vojne izobrazbe i sveučilišnog obrazovanja. Posebni studijski programi za potrebe Oružanih snaga Republike Hrvatske od 2013. razvijali su se u suradnji MORH-a i OSRH sa sveučilištima u Zagrebu i Splitu, a osnivanjem Sveučilišta 2021. godine vođenje procesa razvijanja i provedbe vojnog obrazovanja preuzima Sveučilište.

Nakon osnivanja započelo je razdoblje snažnog institucionalnog razvoja. Sveučilištu su dodijeljeni osuvremenjeni prostorni kapaciteti za rad i nastavu u vojarnama u Zagrebu

i Splitu, a ugovorima sa Sveučilištem u Splitu i Sveučilištem u Zagrebu studijski programi Vojno pomorstvo, Vojno vođenje i upravljanje i Vojno inženjerstvo preneseni su na Sveučilište. Novi studij Domovinska sigurnost, koji su razvili stručnjaci sa Sveučilišta, uskoro upisuje svoju prvu generaciju. Dodijeljena je Erasmus+ povelja, ostvareno je punopravno članstvo u Europskom učilištu za sigurnost i obranu te je Sveučilište uključeno u program EMILYO namijenjen razmjenama kadeta. Sveučilište provodi akademsko obrazovanje, a Hrvatsko vojno učilište "Dr. Franjo Tuđman", kao i dosad, ima značajnu ulogu u provedbi vojne izobrazbe i razvoju profesionalnih vojnih vještina studenata/kadeta.

UPRAVA I USTROJ SVEUČILIŠTA

Na čelu Sveučilišta nalazi se rektor prof. dr. sc. Ivica Lučić. Upravu Sveučilišta čine i prorektori: kbb prof. dr. sc. Luka Mihanović, prorektor za nastavu, studentska pitanja i upravljanje kvalitetom, prof. dr. sc. Željko Dobrović, prorektor za znanost, istraživanje i projekte, prof. dr. sc. Dragan Mišetić, prorektor za poslovanje i gospodarsku suradnju te izv. prof. dr. sc. Gordan Akrap, prorektor za međunarodnu i međuinstitucijsku suradnju.

Sveučilište danas ima 33 potpisana Erasmus+ sporazuma za mobilnost i razmjenu te članstvo u dvjema prestižnim europskim mrežama, uz 31 međunarodnog polaznika uključenog u obrazovne aktivnosti

Riječ je o stručnjacima iz područja obrane, sigurnosti, znanosti i visokog obrazovanja, čije kompetencije proizlaze iz iskustva u upravljanju složenim organizacijskim sustavima, razvoju javnih politika, akademskih djelatnosti te djelovanju u sigurnosnom i obrambenom sustavu. Sveučilište je ustrojeno kroz znanstveno-nastavne, stručne i potporne cjeline. Znanstveno-nastavne sastavnice obuhvaćaju sveučilišne odjele: Odjel politehnike, Odjel vođenja i upravljanja, Odjel pomorstva, Odjel sigurnosno-obavještajnih znanosti te Odjel društveno-humanističkih znanosti, uz budući Odjel javne sigurnosti i kriminalistike. Stručne sastavnice uključuju Sveučilišni institut za sigurnosne i obrambene studije, Centar za studentski standard, Sveučilišnu knjižnicu i Centar za cjeloživotno obrazovanje.

Proslava pete obljetnice djelovanja Sveučilišta

Ustrojstvene jedinice Rektorata pružaju administrativnu, organizacijsku, pravnu, financijsku, nastavnu, projektnu, međunarodnu i studentsku potporu funkcioniranju Sveučilišta.

OBRAZOVANJE ZA POTREBE OBRANE I DOMOVINSKE SIGURNOSTI

Središnje mjesto u djelovanju Sveučilišta zauzimaju sveučilišni studijski programi namijenjeni obrazovanju novih generacija časnika i stručnjaka, oblikovani u programe koji povezuju akademsko znanje, vojnu izobrazbu, praktičnu obuku i razvoj profesionalnih kompetencija u skladu s NATO-ovim standardima i zahtjevima XXI. stoljeća.

Iako Sveučilište nije sastavni dio Oružanih snaga Republike Hrvatske, njegov rad, nastava, stručna izobrazba i razvoj studijskih programa odvijaju se u bliskoj suradnji s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske, Oružanim snagama i Hrvatskim vojnim učilištem. Upravo ta povezanost akademskog obrazovanja i vojnih znanja i vještina jedna je od posebnosti Sveučilišta te važan preduvjet za obrazovanje kadrova koji će moći odgovoriti na stvarne potrebe obrambenog sustava.

O prepoznatljivosti i rezultatima takvog pristupa govori i sve veći interes mladih za studijske programe Sveučilišta.

Broj maturanata koji su se ove godine prijavili na natječaj Ministarstva obrane Republike Hrvatske te iskazali želju za upisom na neki od sveučilišnih studijskih programa višestruko je povećan u odnosu na prethodne godine. Taj podatak potvrđuje rast povjerenja u Sveučilište, njegovu relevantnost i prepoznatu kvalitetu obrazovanja. Danas Sveučilište izvodi šest studijskih programa, uz prosječnu prolaznost od 80 posto i stopu završenosti od 91 posto. Očito je riječ o sustavu

Sveučilište izvodi šest studijskih programa i dva akreditirana programa cjeloživotnog obrazovanja, provodi sedam aktivnih znanstvenoistraživačkih projekata, izdaje dva međunarodna znanstvena časopisa te razvija mrežu s institucijama kroz 32 domaća i 33 Erasmus+ sporazuma

Vrijednosti Sveučilišta jasno su definirane: domoljublje, izvrsnost, odgovornost, timski rad i inovativnost. One oblikuju nastavni proces, znanstveni rad, upravljanje i svakodnevni život sveučilišne zajednice

koji razvija zahtjevne akademske standarde i istodobno osigurava potporu studentima tijekom njihova obrazovnog puta.

Vojno inženjerstvo usmjereno je na razvoj znanja potrebnih za modernizaciju, održavanje i tehničku potporu obrambenim sustavima. Vojno vođenje i upravljanje obazuje kadrove za zapovjedne, stožerne i obavještajne dužnosti te djelovanje u kriznim i operativnim okolnostima. Vojno pomorstvo, kao združeni integrirani studij organiziran i pokrenut u suradnji MORH-a, MUP-a te MMPI-ja povezuje pomorska, tehnička i sigurnosno-obrambena znanja, osobito za potrebe Hrvatske ratne mornarice, kao i drugih sastavnica domovinske sigurnosti. Domovinska sigurnost proširuje akademski i stručni doseg Sveučilišta prema području kriznog upravljanja, javnih politika, zaštite kritične infrastrukture i analize suvremenih sigurnosnih prijetnji.

Posebna je vrijednost Sveučilišta i sustavno razvijanje cjeloživotnog obrazovanja, kojim se djelatnim vojnim osobama i drugim polaznicima omogućuje stjecanje i unapređivanje kompetencija važnih za osobni, profesionalni i društveni razvoj, s osobitim naglaskom na specifične potrebe sustava domovinske sigurnosti i obrane Republike Hrvatske.

Time se omogućuje trajno usavršavanje tijekom radnog vijeka te kvalitetna priprema za nove profesionalne izazove i drugu karijeru.

ZNANOST KAO POTPORA STRATEŠKOM ODLUČIVANJU

Uz nastavnu djelatnost, jedan od stupova Sveučilišta jest znanstvenoistraživački rad. Sveučilišni institut za sigurnosne i obrambene studije bavi se istraživanjem strateških sigurnosnih i obrambenih izazova te razvojem primjenjivih, znanstveno utemeljenih rješenja.

Sveučilište trenutačno provodi sedam aktivnih znanstvenoistraživačkih projekata, a njegovu izdavačku djelatnost prati izdavanje dvaju međunarodnih znanstvenih časopisa: *Strategos* i *National Security and the Future*. Usto, Sveučilište organizira međunarodne znanstveno-stručne konferencije, među kojima su *Defense and Security Conference* i *Zagreb Security Forum*, čiji su sudionici etablirani svjetski i domaći stručnjaci, a rado ih posjećuju djelatne i umirovljene vojne osobe te predstavnici institucija iz sustava obrane, sigurnosti i vanjske politike.

MEĐUNARODNA SURADNJA I EUROPSKA PREPOZNATLJIVOST

Sigurnosni izazovi današnjice nadilaze nacionalne granice i podrazumijevaju sklapanje partnerstava, zbog čega međunarodna suradnja zauzima važno mjesto u razvoju

Promocija prve generacije diplomanata Vojnoga pomorstva na Sveučilištu obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman"

Studentica/kadetkinja Doris Dasović na konferenciji TMAF 2025.

Sveučilišta. Dodjela Erasmus povelje, punopravno članstvo u Europskom učilištu za sigurnost i obranu te uključivanje u program vojne studentske razmjene EMILYO otvorili su prostor za mobilnost, razmjenu iskustava studenata/kadeta, nastavnog i nenastavnog osoblja, kao i jačanje međunarodne vidljivosti.

Sveučilište danas ima 33 potpisana Erasmus+ sporazuma za mobilnost i razmjenu te članstvo u dvjema prestižnim europskim mrežama, uz 31 međunarodnog polaznika uključenog u obrazovne aktivnosti. Međunarodna suradnja pritom nije samo pitanje vidljivosti, nego i razvoja interoperabilnosti, prijenosa znanja i zajedničkog odgovora na sigurnosne izazove s kojima se suočavaju Hrvatska, Europska unija, NATO i šira međunarodna zajednica.

POVEZIVANJE SVEUČILIŠTA, OBRANE I GOSPODARSTVA

Jedan od važnih razvojnih iskoraka jest jačanje gospodarske suradnje i povezivanje Sveučilišta s obrambenom industrijom. Osnivanjem Gospodarskog savjeta Sveučilišta stvoren je okvir za strukturiranu suradnju između Sveučilišta, Ministarstva obrane i gospodarskih subjekata koji djeluju u području obrambene industrije, tehnologije, financija i inovacija.

Među članovima Gospodarskog savjeta nalaze se, primjerice, Agencija Alan, DOK-ING, Đuro Đaković, HS Produkt, Končar, Orqa i Šestan-Busch, Ericsson Nikola Tesla, HPB uz Ministarstvo obrane Republike Hrvatske.

Takva suradnja omogućava provedbu zajedničkih projekata, razvoj novih tehnologija, prijenos stručnih znanja i povezivanje obrazovanja s potrebama obrambenog i sigurnosnog sustava.

Osim toga, Sveučilište je potpisalo 32 sporazuma s domaćim ustanovama i partnerima, čime se prvi put akademska zajednica, državne institucije, obrambeni sustava i gospodarstvo značajno povezuju.

STUDENTI I SVEUČILIŠNA ZAJEDNICE

Razvoj Sveučilišta ne mjeri se samo programima, projektima i sporazumima, nego i kvalitetom studentskog iskustva. Srce sveučilišne zajednice su studenti/kadeti, budući časnici, stručnjaci i vođe kojima se osigurava kvalitetno obrazovanje, studentski standard, karijerno savjetovanje te akademska i psihološka potpora.

Centar za studentski standard, Ured za nastavu i kvalitetu, studentska referada te nastavne baze povezuju studiranje i teorijska znanja s praksom i budućim profesionalnim obvezama. Sveučilište ima šest ugovorenih nastavnih baza za stjecanje izravnog praktičnog iskustva, a u području pomorstva izdano je više od 1000 potvrđnica o osposobljenosti u skladu s međunarodnim STCW standardima.

SVEUČILIŠTE U BROJKAMA

Sveučilište okuplja 108 zaposlenih djelatnika, u omjeru ravnomjerno podijeljenih na nastavno i nenastavno osoblje. U radu sudjeluje 25 časnika Hrvatske vojske, među kojima je pet generala Hrvatske vojske. Sveučilište izvodi šest studijskih programa i dva akreditirana programa cjeloživotnog obrazovanja, provodi sedam aktivnih znanstvenoistraživačkih projekata, izdaje dva međunarodna znanstvena časopisa te razvija mrežu s institucijama kroz 32 domaća i 33 Erasmus+ sporazuma.

VRIJEDNOSTI KOJE OBLIKUJU IDENTITET

Vrijednosti Sveučilišta jasno su definirane: domoljublje, izvrsnost, odgovornost, timski rad i inovativnost. One oblikuju nastavni proces, znanstveni rad, upravljanje i svakodnevni život sveučilišne zajednice. Domoljublje se poima kao privrženost državi, narodu, jeziku, kulturi i tradiciji, ali i kao odgovornost prema budućnosti. Izvrsnost označava težnju najvišim standardima u obrazovanju i znanosti. Odgovornost podrazumijeva etično djelovanje i spremnost preuzimanja posljedica odluka. Timski rad naglašava važnost suradnje stručnjaka različitih profila, dok inovativnost otvara prostor novim pristupima, tehnologijama i rješenjima.

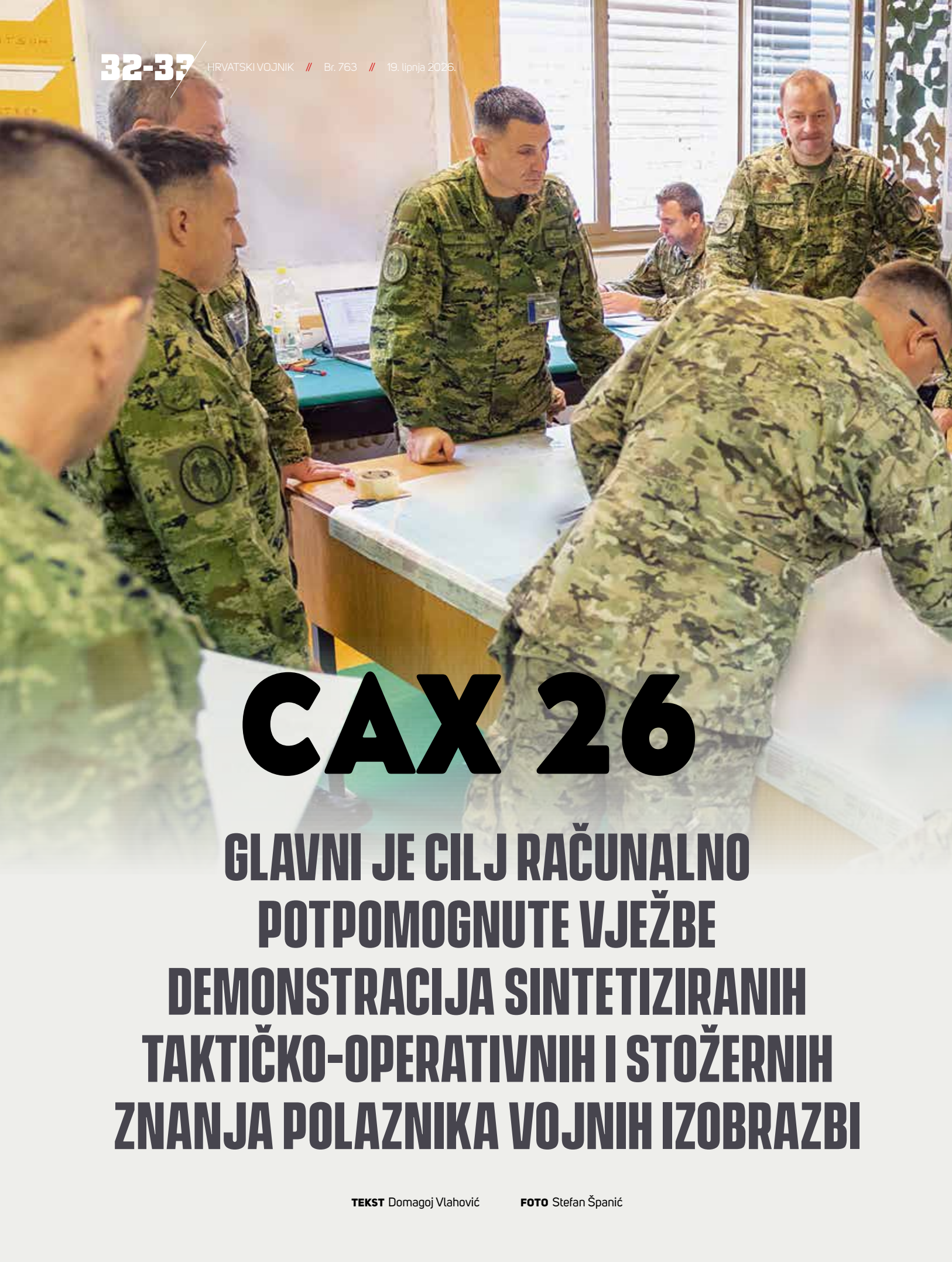
Simbolika Sveučilišta dodatno povezuje tradiciju i suvremenost: starohrvatski, karolinški mač, knjiga sa šahovnicom, tvrđava Nehaj, glagoljica i pleter govore o bogatoj hrvatskoj povijesti i hrvatskom narodu koji je oduvijek gajio svoj identitet, državnost, pismenost, povezanost s katoličkom vjerom i kontinuiranom obranom od vanjskih napadača.

POGLED PREMA BUDUĆNOSTI

Pogled Sveučilišta obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" usmjeren je na daljnje jačanje nastave, znanstveno-istraživačke izvrsnosti, međunarodne suradnje, digitalizacije, studentskog standarda i društvene vidljivosti.

Planirani razvoj uključuje unapređenje postojećih i razvoj novih studijskih programa, primjenu suvremenih nastavnih metoda, jačanje cjeloživotnog obrazovanja, povećanje mobilnosti studenata i nastavnika te snažnije uključivanje u međunarodne projekte i istraživačke mreže. Sveučilište razumije prošlost, odgovara na potrebe sadašnjosti i gradi sposobnosti za budućnost.

Obljetnica nije samo prigoda za osvrt na postignuto, nego i potvrda misije koja ostaje trajna i jasna: razvijati znanje, ljude i vrijednosti za sigurniju, otporniju i snažniju Hrvatsku. Pred Sveučilištem su, nedvojbeno, brojni izazovi, od daljnjeg razvoja studijskih programa i znanstveno-istraživačke izvrsnosti do jačanja međunarodne suradnje, tehnološke prilagodbe i odgovora na sve složenije sigurnosno okruženje, no prvih pet godina pokazalo je da ima znanje, ljude i viziju potrebne za njihovo uspješno svladavanje.

CAX 26

**GLAVNI JE CILJ RAČUNALNO
POTPOMOGNUTE VJEŽBE
DEMONSTRACIJA SINTETIZIRANIH
TAKTIČKO-OPERATIVNIH I STOŽERNIH
ZNAJKA POLAZNIKA VOJNIH IZOBRAZBI**

Svaka razina izobrazbe na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" jednako je bitna za Oružane snage RH, ali svaka ima i svoje posebnosti. To je i logično u izrazito hijerarhijskom i funkcijski preciznom sustavu kakav je vojni. Viša razina izobrazbe mora usto biti nadogradnja u odnosu na nižu. Tijekom školske godine izobrazbe funkcioniraju isključivo u okviru vlastitih programa, kurikula i nastave. Pojednostavnjeno rečeno, *ne miješaju se*. Ali, već je drugu godinu zaredom Hrvatsko vojno učilište organiziralo obučno-vježbovni događaj koji je iznimka od te prakse – računalno potpomognutu vježbu na zapovjednom mjestu. Glavni joj je cilj demonstracija *sintetiziranih* taktičko-operativnih i stožernih znanja polaznika vojnih izobrazbi. I tu vrijedi naglasiti riječ *sintetiziranih*. Naime, na vježbi HVU CAX 26, provedenoj od 8. do 12. lipnja, glavne obučne skupine činili su polaznici različitih razina izobrazbe HVU-a. Ustrojstveno su u okviru vježbe polaznici Ratne škole činili nadređeno zapovjedništvo (HICOM), polaznici Intergranske zapovjedno-stožerne izobrazbe stožer brigade, a polaznici Napredne časničke izobrazbe stožere bojni i satnijske timove. Svoje su mjesto imali i dočasnici, tj. polaznici Visoke dočasničke izobrazbe – u stožeru brigade. U određenim su slučajevima dio obučne skupine bili i djelatnici HVU-a. Svi su oni zajedno sudjelovali u simuliranoj obrambenoj vojnoj operaciji, kroz

scenarij koji su zajednički osmislili i proveli organizatori s HVU-a i iz Simulacijskog središta Zapovjedništva za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan" HKoV-a.

GODINA DANA I PRIMJETNE RAZLIKE

CAX je iznimno bitan za HVU. Zapovjednik HVU-a general-bojnik Slaven Zdilar ističe da je ta vježba: "Važan instrument daljnjeg unapređenja vojne izobrazbe i razvoja profesionalnih vojnih kompetencija." Vježbu se lako može opisati kao završni i ključni događaj u kojem svoja nova znanja pokazuju polaznici, ali i HVU. Ona je za HVU ogleдалo u kojem vidi koliko je bio uspješan u prenošenju znanja polaznicima, kakve su mu sposobnosti organizacije, provedbe i planiranja te koliko prati trendove u vojnoj izobrazbi i suvremenim vojnim doktrinama. *Hrvatski vojnik* dobio je priliku biti na prezentaciji vježbe održanoj 10. lipnja u okviru Dana uvažениh gostiju. I HVU nam je pokazao da i stožerne CAX vježbe mogu biti zanimljive i za promatrače. Direktor vježbe bio je dekan HVU-a brigadir Goran Huljev. Već u uvodnoj prezentaciji za zapovjednike i čelnike ustrojstvenih cjelina OSRH iznio je niz informacija. Iako sama vježba traje pet dana, HVU na njoj radi praktički cijele godine, kroz ciklus koji se provodi u četiri faze: planiranje, neposrednu pripremu, provedbu te evaluaciju

Interes zapovjednika

Prezentacija vježbe HVU CAX 26 održana je u okviru Dana uvaženih gostiju. Uz pripadnike organizacijskih i provedbenih struktura vježbe, na njoj je bio zapovjednik HRZ-a brigadni general Krešimir Ražov, zapovjednik ZzP-a brigadni general Mile Vukičević, načelnik Operativne uprave Glavnog stožera brigadni general Ivan Raos, zapovjednik

GMBR-a brigadni general Mirko Stošić te drugi. Zamjenik zapovjednika HVU-a i časnik za provedbu vježbe brigadir Damir Stručić izrazio je uoči prezentacije zadovoljstvo nazočnošću zapovjednika iz različitih postrojbi. Time se potvrđuje velik interes za aktivnosti Učilišta te izobrazbu i znanja koja polaznici na njemu stječu.

i raščlambu. Da je takva praksa korisna, pokazuju razlike između prošlogodišnjeg i ovogodišnjeg izdanja vježbe. Ove je godine vježba postala intergranska. Polaznici koji dolaze iz HRM-a sudjelovali su kao namjenski sastav pomorskih snaga (taktička grupa), a bio je uključen i časnički dvojac, koji je imao uloge zapovjednika raketnih topovnjača. U scenarij je bila uključena i 1. te 2. grupa specijalnih snaga (kopnena i pomorska komponenta). Što se tiče kopnene domene, broj manevarskih bojni povećan je s jedne na dvije. Nadređeno zapovjedništvo dobilo je u ustroju i zrakoplovnu komponentu (pripadnici HRZ-a), a polaznici Visoke dočasničke izobrazbe su u stožer brigade uključeni prvi put. Nadalje, operacija u okviru scenarija prošle je godine bila napadna, a ove obrambena.

IMPROVIZACIJA – NE, PRILAGODLJIVOST – DA

Kao i obično, scenarij vježbe proveden je putem simulacijskog sustava JCATS. Stručnjaci iz Simulacijskog središta i s HVU-a nisu željeli dopustiti da vježbu obilježi rutinsko rješavanje predvidivih zadaća. Baš suprotno, polaznici su bili izloženi scenarijima koji su bili kompleksni taktički i operativno, ali i geopolitički. Bilo je jako dobrih odluka, koje su donosile pobjede, ali i onih loših, koje su rezultirale žrtvama i štetom. Bilo je i neizvjesnosti, i adrenalina, pa i treme. No, najbitnije su naučene lekcije. Pukovnik Dario Veljanovski, jedan od ključnih časnika za pripremu i provedbu vježbe, rekao je za *Hrvatski vojnik* da je jedan od najvećih izazova upravo povezivanje pripadnika različitih postrojbi, specijalnosti i struka, njih više od stotinu pedeset, u jednu strukturu koja će zajednički djelovati na vježbi. Neki od njih nisu se nikad dotad našli na takvim pozicijama i u takvim situacijama. "U vojsci je bitna fleksibilnost. Da se razumijemo, to ne znači improvizaciju, nego prilagodljivost. U procesu donošenja vojne odluke primjenjujemo minimalno dvije inačice djelovanja – najvjerojatniju te najopasniju. No, situacija je nepredvidiva i polaznici joj se moraju prilagoditi", objašnjava pukovnik te pohvaljuje motiviranost sudionika i njihovu želju za dokazivanjem. "Izvukli su iz sebe maksimum, što je lijepo vidjeti jer oni su budućnost OSRH", naglašava.

Polaznik Intergranske zapovjedno-stožerne izobrazbe bojnik Vedran Maul je, nakon što je gostima predstavio rad

stožera brigade na vježbi, rekao da je scenarij postavljen realistično, a činjenica da je vježba združena dodatni je izazov.

SKOK DO LEOPARDA

Nakon uvodnih napomena obišli smo zajedno sa zapovjednicima neke od obučnih skupina. U prostorijama ispunjenim računalima, zemljovidima, komunikacijskim sredstvima i fasciklima s najrazličitijim podacima promatrali smo kako rade stožeri te čuli mišljenja i iskustva njihovih pripadnika. Saznali smo pritom da su u vježbu uključena i oružna sredstva koja su u procesu nabave za OSRH, kao što su glavni borbeni tenkovi Leopard 2A8, raketni sustavi HIMARS, samohodne haubice CAESAR, FPV dronovi... To ne znači da i suprotna strana (*neprijatelj*) nije opremljena odgovarajućim sustavima, da nije sposobna za žestoke napade i reakcije. Uključenost sredstava koja su u procesu nabave čini se potpuno logičnom, ponajprije zato što će njima biti opremljene i postrojbe iz kojih dolaze neki od polaznika. Jedan od časnika jako zainteresiranih za Leopardu upravo je bojnik Maul – pripadnik Tenkovske bojne Kune Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, koja očekuje dolazak suvremenih 2A8 u vojarnu u Đakovu. "Tenkovi bi trebali početi ulaziti u operativnu uporabu od 2028. godine. Svakako da se svi: od stožernog osoblja, zapovjednika pa sve do posada, trebamo već sad obučavati za njih. Nova platforma donosi nove sposobnosti, za koje se moramo uvježbavati i pripremati, a uvelike nadmašuju sposobnosti tenka koji je danas u uporabi. Moram istaknuti i druga buduća sredstva u scenariju, primjerice HIMARS, koji je djelovao u potpori napada. Dakle, nove sposobnosti i učinci budućih sustava mogu se vidjeti kroz scenarij CAX-a", opisuje bojnik. Čim u rujnu završi zadnja faza ciklusa, to jest raščlamba CAX-a 26, odmah počinje planiranje vježbe HVU CAX 27. Ideja je da se sljedeće godine u vježbu još više uključe nove komponente, one koje bi predstavljale Zapovjedništvo specijalnih snaga, HRZ, Zapovjedništvo za kibernetički prostor... Pukovnik Veljanovski ističe da će planiranje opet zahtijevati puno rada, dogovora i koordinacije. U svakom slučaju, provedba i scenarij bit će još zahtjevniji i kompleksniji, a priliku da se pokažu i dokažu dobit će neki drugi sudionici, polaznici naraštaja 2026./2027.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23, 14/24 i 136/25. – u daljnjem tekstu Zakon), članka 4. stavka 2. Pravilnika o kriterijima i postupku odabira osoba koje se upućuju na osposobljavanje za časnika (Narodne novine, br. 158/13 i 24/25.) i Plana prijma osoblja za 2026. godinu u Hrvatsku vojsku, s Planom promjena kategorija vojnog osoblja KLASA: 022-03/26-42/03, URBROJ: 50301-29/37-26-2 od 18. ožujka 2026., Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ za prijam kandidata za časnike i doktora medicine / specijalista grana medicine

Izrazi koji se koriste u javnom natječaju, a imaju rodno značenje, koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol.

Ministarstvo obrane prima **50** kandidata za časnike, i to:

1. **14** kandidata za popunu zdravstvene službe – opća medicinska specijalnost (doktori medicine opće specijalnosti ili specijalisti grana medicine), mjesto službe je teritorij Republike Hrvatske
2. **1** kandidat za popunu zdravstvene službe – specijalist medicine rada, mjesto službe je Zagreb
3. **5** kandidata za popunu pravne struke (magistri prava), mjesta službe su: Požega, Split, Vinkovci, Zemunik Donji
4. **5** kandidata za popunu psihološke struke (magistri psihologije), mjesta službe su: Delnice, Karlovac, Požega, Slunj, Zagreb
5. **2** kandidata za popunu roda Vojne policije (studij kriminalistike), mjesta službe su: Split i Zagreb
6. **3** kandidata za popunu financijske službe (kandidati sa završenim stručnim ili sveučilišnim studijem ekonomije, smjer računovodstvo i revizija, financije ili analiza i poslovno planiranje, mjesta službe su: Karlovac, Ploče, Slunj, Zagreb
7. **15** kandidata sa završenim stručnim ili sveučilišnim studijem iz znanstvenih područja prirodnih znanosti, tehničkih znanosti i biotehničkih znanosti (polja: građevinarstvo, sigurnost i zaštita na radu, poljoprivreda – grana poljoprivredna tehnika i tehnologija, geodezija, elektrotehnika, strojarstvo, kemijsko inženjerstvo, računarstvo, zrakoplovstvo, temeljne tehničke znanosti) za popunu rodova borbene potpore topništvo, inženjerija, veza, NBKO, motrenje i navođenje te tehničke i graditeljske službe, mjesto službe je teritorij Republike Hrvatske
8. **5** kandidata za ponovni prijam u skladu s člankom 34.b Zakona, mjesto službe je teritorij Republike Hrvatske.

Kandidati moraju ispunjavati opće uvjete za prijam u Oružane snage Republike Hrvatske, koji su propisani člankom 34. Zakona, te ne mogu biti primljene osobe za čiji prijam postoje zapreke iz članka 35. Zakona.

Dobna ograničenja:

Kandidati mogu imati najviše navršених 30 godina života do kraja 2026. godine.

Za kandidate pod rednim brojem 1 i 2 doktore medicine ili specijaliste grana medicine nema dobnog ograničenja.

Svi kandidati uz vlastoručno potpisanu prijavu moraju priložiti:

- životopis
- dokaz o odgovarajućem stupnju obrazovanja (ovjerenja preslika diplome)

- potvrdu odnosno ispis iz elektroničkog zapisa podataka iz područja radnih odnosa, koji vodi Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
 - dokaz o hrvatskom državljanstvu (preslika domovnice ili osobne iskaznice)
 - rodni list
 - dokaz da se protiv kandidata ne vodi kazneni postupak (ne stariji od 6 mjeseci).
- Prije upućivanja na osposobljavanje kandidati prolaze posebni odabirni postupak.

Kriteriji i postupak za utvrđivanje uvjeta propisani su Zakonom, Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24, 84/24 i 40/26.) i Pravilnikom o kriterijima i postupku odabira osoba koje se upućuju na osposobljavanje za časnika (Narodne novine, br. 158/13 i 24/25.). Ministarstvo obrane isključivat će u postupku odabira kandidate koji nisu ispunili neke od uvjeta.

Kandidati koji nisu završili program dragovoljnog vojnog osposobljavanja ili temeljno vojno osposobljavanje bit će prije upućivanja na osposobljavanje za časnike upućeni na temeljno vojno osposobljavanje.

Odabrani kandidati za časnike bit će upućeni na Temeljnu časničku izobrazbu u **rujnu 2026.**

Kandidati će nakon završetka Temeljne časničke izobrazbe biti primljeni u djelatnu vojnu službu, bit će im dodijeljen časnički čin poručnika te će biti raspoređeni na časničku dužnost u Oružane snage Republike Hrvatske.

Kandidatima za časnike koji su doktori medicine bit će dodijeljen časnički čin natporučnika, a kandidatima za časnike koji su doktori medicine specijalisti grane medicine čin bojnika.

Prijave s dokazima o ispunjavanju uvjeta podnose se poštom ili neposredno na adresu: Ministarstvo obrane, Glavni stožer Oružanih snaga Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, s naznakom: Za javni natječaj za prijam kandidata za časnike i doktora medicine / specijalista grana medicine.

Rok za podnošenje prijave na natječaj je sljedeći:

- za kandidate pod rednim brojem 1 i 2 (doktor medicine ili specijalist grane medicine) **do 1. kolovoza 2026.**
- za ostale kandidate **30 dana** od objave u Narodnim novinama.

Dotadne informacije kandidati mogu dobiti na tel. 01/3784-812.

O rezultatima javnog natječaja kandidati će biti obaviješteni elektroničkom poštom u roku od osam dana od izbora kandidata.

VJEŽBA CACE 26

VOJNI KIBERNETIČKI
TIMOVI U AKCIJI

KIBERNETIČKA OBRANA

KAO GLAVNI ORGANIZATOR MEĐUNARODNE VOJNE KIBERNETIČKE VJEŽBE U KOJOJ SU SUDJELOVALI PRIPADNICI ORUŽANIH SNAGA ZEMALJA INICIJATIVE A5 I PROMATRAČA, ZAPOVJEDNIŠTVO ZA KIBERNETIČKI PROSTOR OSRH POTVRDILO JE DA POSTAJE POSTROJBA ČIJI SE ZNAČAJ VIŠE NE OČITUJE SAMO U OSRH I HRVATSKOM OBRAMBENOM SUSTAVU, NEGO SVE VIŠE U MEĐUNARODNOM OKRUŽENJU

TEKST Domagoj Vlahović **FOTO** Tomislav Brandt

Niti dva mjeseca nakon što je prvi put sudjelovalo u NATO-ovoj najvećoj vježbi kibernetičke obrane Locked Shields, Zapovjedništvo za kibernetički prostor OSRH od 1. do 11. lipnja bilo je sudionik još jedne istaknute međunarodne vježbe. Zapravo, ne samo sudionik, nego i domaćin te glavni organizator. Vježba Combined Adriatic Cyber Endeavour 2026 (CACE 26) u zagrebačkoj je vojarni "Petar Zrinski" i na izdvojenim lokacijama okupila više od stotinu sudionika. Riječ je o kibernetičkim stručnjacima iz članica Američko-jadranske povelje – A5 inicijative (Hrvatska, Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, SAD) i zemalja promatrača (Slovenija, Kosovo). Europske zemlje većinom su uputile pripadnike kibernetičkih vojnih postrojbi. Amerikanci su se priključili s pripadnicima Zapovjedništva EUCOM (United States European Command) i CENTCOM (United States Central Command), ali i pripadnicima nacionalnih gardi Minnesote, New Jerseyja, Marylanda, Iowe, Mainea, Vermonta i Colorada. To su američke savezne države s kojima članice A5 inicijative i promatrači surađuju kroz Program državnog partnerstva (State Partnership Program). Dobar i poznat primjer jest suradnja OSRH i Nacionalne garde Minnesote, koja traje već trideset godina.

ZDRUŽIVANJE POLIGONA

Cilj vježbe bio je jasan - poboljšati suradnju i koordinaciju zemalja A5 inicijative i zemalja promatrača, kao i Nacionalne garde SAD-a u području kibernetičke obrane. Međutim, vježba je imala i zanimljive posebnosti. Prva je da se istodobno odvijala na dva kibernetička poligona, onom kojim raspolažu OSRH, tj. ZzKP, te onom u Ljubljani kojim raspolaže Središte za kibernetičku obuku i sigurnosne operacije slovenskog ministarstva obrane. Povezivanje i zajedničke

obučno-vježbovne aktivnosti na dva poligona veliko su postignuće i na razini NATO-a – Hrvati i Slovenci prvi su uspjeli učiniti u okviru Saveza i to su predstavili još u srpnju 2025. na bilateralnoj vježbi Cyber Range Connect 25. Na vježbi CACE 26 to su podignuli na još višu razinu, u kompleksnijim, duljim i intenzivnijim okolnostima, s više sudionika iz više zemalja. Stoga su u vježbu bili uključeni i predstavnici američke tvrtke SimSpace koja je pružatelj usluga kibernetičkog poligona. Suosnivač i tehnički direktor Lee Rossey za Hrvatski je vojnik opisao združivanje poligona kao integraciju dviju mreža u jednu veću. "Ovo je nova i zanimljiva stvar, u kojoj se može naučiti mnogo u tehničkom, ali i organizacijskom smislu. Zasad nismo čuli nikakve dojmove od sudionika. To je zapravo jako dobra vijest, jer znači da su zauzeti i uključeni u okružje vježbe, napade, uspostavu mreža i da se ne žale na tehničke probleme", opisao je Rossey, dodavši da je vrlo zadovoljan što kroz suradnju sa ZzKP-om može vidjeti stalni napredak kibernetičkih timova Zapovjedništva. "Integrirana arhitektura omogućuje razvoj i provedbu složenijih i skalabilnih scenarija vježbe, uz potporu većim sastavima snaga i povećanom broju osoblja koje operativno djeluje na računalima. Kombinirano okruženje osigurava veću dubinu scenarija te oponaša operativne stresore cjelovitih poslovnih mreža, uključujući realistične obrasce mrežnog prometa, aktivnosti korisnika i interakcije usluga", stoji, među ostalim, u kratkom opisu vježbe koji je predočio ZzKP.

PRILIKA ZA SVE TIMOVE

CACE 26 označena je kao vojna kibernetička vježba, a ne kao vježba kibernetičke obrane. S jedne strane, bila je računalno potpomognuta vježba (CAX), ali ujedno i *live fire* kibernetička vježba. To je druga posebnost - u njoj je dje-

lovaio stvarni Crveni tim (suprotna strana) vođen djelatnicima ZzKP-a. Znači, na neki način, naši su kibernetičari uvježbavali napad, jer Crveni tim su *loši dečki* koji provode zlonamjerne kibernetičke aktivnosti. Svaki od sedam Plavih timova sastojao se od partnerske zemlje iz A5 ili promatrača te pripadajuće sastavnice Nacionalne garde SAD-a. Njihov je cilj bio zajedničko djelovanje s ostalim timovima, razvoj sveobuhvatnih nalaza tijekom vježbe te provedba koordiniranih aktivnosti sanacije u završnoj fazi. Zeleni tim razvijao je i održavao mrežnu infrastrukturu, a Bijeli tim djelovao je kao upravljački element vježbe odgovoran za koordinaciju, upravljanje scenarijem, usmjeravanje sudionika i cjelokupno upravljanje vježbom. Naravno, za realnost ključan je bio scenarij. U središtu je bio napad postrojbe za kibernetičko ratovanje jedne zemlje na novu mrežu kritične infrastrukture druge zemlje. Napadnutima su pomagali Plavi timovi, koji su na neki način bili glavna obučna skupina. No, zapravo su svi dobili jedinstvenu priliku za obučavanje i uvježbavanje. Istodobno, vježba je pružila priliku za procjenu i validaciju sposobnosti kibernetičkih timova te u konačnici pridonijela jačanju interoperabilnosti, tehničke stručnosti i razine spremnosti svih sudionika vježbe. Bojnik Dubravko Jerković iz ZzKP-a dao je dodatni kontekst, rekavši da je cijela poanta komunikacija, razmjena informacija i upoznavanje ljudi, tako da gradimo zrelost kibernetičkog sustava u našoj regiji. Ono što je bilo zanimljivo primijetiti jest da ZzKP postaje postrojba čiji se značaj više ne očituje samo u našem obrambenom sustavu, nego sve više u međunarodnom okruženju. Prvo je postao sudionik Locked Shieldsa, a sad je pokazao da može biti glavni nositelj jedne multinacionalne vježbe, a i da sa saveznicima i partnerima može razviti neka nova rješenja za obuku i vježbe, a to znači i za svakodnevne vojne kibernetičke zadatke. Uostalom, modernizacija i povećanje sposobnosti OSRH treba se odraziti na sve operativne domene, a kibernetički prostor danas je punopravna vojna domena.

Plavi timovi na neki su način bili glavna obučna skupina. No, zapravo su svi dobili jedinstvenu priliku za obučavanje i uvježbavanje

S jedne strane, CACE 26 bila je računalno potpomognuta vježba (CAX), ali ujedno i *live fire* kibernetička vježba

Vježba se istodobno odvijala na dva kibernetička poligona – onom kojim raspolažu OSRH, tj. ZzKP, te onom kojim raspolaže Središte za kibernetičku obuku i sigurnosne operacije slovenskog ministarstva obrane

Ciljevi vježbe CACE 26

- suradnja i koordinacija - jačanje otpornosti sposobnosti obrane kibernetičkog prostora na nacionalnoj i međunarodnoj razini
- jačanje zrelosti kibernetičkog prostora u regiji - izgradnja sposobnosti, otpornosti i spremnosti te razmjena ideja i kontaktnih podataka
- komunikacija i koordinacija unutar i izvan tima - osiguravanje neometanog protoka informacija i usklađenosti
- koraci odgovora na incidente, reverzno inženjerstvo, proaktivno traženje prijetnji - identifikiranje, analiza i uklanjanje prijetnji
- dokumentiranje i izvještavanje - jasno i dosljedno izvještavanje o nalazima.

Pitanje nacionalne sigurnosti

U prigodnom obraćanju predstavnicima zemalja sudionica tijekom prezentacije na zatvaranju vježbe CACE 26, predstavnik Sektora za komunikacijske sustave i digitalnu transformaciju MORH-a brigadir Darko Galinec čestitao je sudionicima na uspješnoj provedbi vježbe i izvrsnom timskom radu. "No, ovo nije kraj našeg posla, on je temelj za ono što dolazi. Jer kibernetička otpornost nije nešto što se postiže odjednom. Ona je nešto što gradimo, održavamo i kontinuirano poboljšavamo", zaključio je brigadir.

Zapovjednik ZzKP-a brigadir Davor Stanković rekao je da kibernetička sigurnost danas nije samo tehničko pitanje. "Ona je pitanje nacionalne sigurnosti, vojne spremnosti, gospodarske stabilnosti i povjerenja javnosti. Suvremeni sukobi, osobito rat u Ukrajini i događaji na Bliskom istoku, jasno su pokazali da su kibernetičke operacije danas usko povezane s vojnim operacijama, informacijskim aktivnostima i zaštitom kritične infrastrukture", zaključio je zapovjednik.

Zapovjednik ZzKP-a brigadir Davor Stanković

2026 ASDA CONFERENCE

2nd Edition

June 3, 2026
Zagreb - CROATIA

Venue:
The Westin Zagreb Hotel

ORGANIZERS:

MINISTRY OF DEFENSE
REPUBLIC OF CROATIA

SINERGIJOM DO BRŽIH I BOLJIH RJEŠENJA

TIJEKOM KONFERENCIJE NAGLAŠENA JE POTREBA SVE BRŽEG RAZVOJA MODERNIH OBRAMBENIH SUSTAVA S OBZIROM NA UBRZANI RAZVOJ TEHNOLOGIJA KAO I VAŽNOST SURADNJE AKADEMSKE ZAJEDNICE I INDUSTRIJE, ŠTO JE NAGLAŠENO KAO PREDUVJET ZA RAZVOJ UČINKOVITOG PROIZVODA KOJI BI U POTPUNOSTI MOGAO BITI OD KORISTI VOJNIKU U NJEGOVOJ ZADAČI

TEKST I FOTO Hrvoje Lončarević

U organizaciji Ministarstva obrane i tvrtke TNT Productions u zagrebačkom hotelu Westin početkom lipnja održano je drugo izdanje konferencije Westin Adriatic Sea Defense & Aerospace (ASDA). Konferencija prethodi međunarodnoj izložbi naoružanja i vojne opreme ASDA 2027 čija je provedba planirana u travnju 2027. u Zagrebu.

Konferencija pod nazivom Prilagodba obrambenih strategija novim disruptivnim tehnologijama okupila je predstavnike obrambenog sustava, znanstvene zajednice i vodećih tehnoloških tvrtki iz više od 30 država. Glavni cilj događaja bila je razmjena ključnih iskustava te rasprava o aktualnim izazovima i razvoju u obrambenom sektoru s obzirom na način na koji umjetna inteligencija, autonomni sustavi, kibernetičke operacije, napredni senzori i napredne nove komunikacijske tehnologije danas oblikuju nove sigurnosne izazove. Na konferenciji su održana dva tematska panela. Na prvom panelu pod nazivom Doprinos akademske zajednice svestranijim, pristupačnijim i modernijim oružanim snagama u uvjetima

kontinuiranih promjena obrambenih paradigmi izlaganja su imali predstavnici akademske zajednice RH i industrije: dekan Fakulteta elektrotehnike i računarstva Vedran Bilas, pomoćnik rektora Sveučilišta obrane i sigurnosti Zdravko Jakop, prodekan Fakulteta strojarstva i brodogradnje Marko Katić, predsjednik uprave DOK-ING-a Gordan Pešić i glavni tehnički direktor Protostar Labsa Miroslav Rožić. Na drugom panelu pod nazivom Rješenja za nepredvidivo obrambeno okruženje predstavile su se tvrtke obrambene industrije: Agencija Alan, Pro patria Electronics LTD, Rheinmetall Landsysteme GmbH, MEP, SAAB, Warstila i dr.

SURADNJOM DO VEĆE OPERATIVNE SPOSOBNOSTI

Tijekom konferencije naglašena je potreba sve bržeg razvoja modernih obrambenih sustava s obzirom na ubrzan razvoj tehnologija kao i važnost suradnje akademske zajednice i industrije, što je naglašeno kao preduvjet za

razvoj učinkovitog proizvoda koji bi u potpunosti mogao biti od koristi vojniku u njegovoj zadaći. "Prije se moglo odvojiti deset godina na ispitivanje prototipa. Danas, uz nužnu suradnju znanosti i vojske i ubrzane procese, vojska treba biti svjesna da u dvije godine više ne može imati proizvod koji je 100 posto razvijen kao onaj od prije deset godina, nego da je razvijen 80 posto i da mora dati svoj doprinos u razvoju.

Takvom sinergijom možemo doći do brzih i boljih rješenja. Na taj način brže će se podići operativna sposobnost", rekao je pomoćnik rektora Sveučilišta obrane i sigurnosti Zdravko Jakop te istaknuo da bez suradnje nema ni sinergijskog učinka. "Svima je u interesu suradnja,

Tijekom konferencije naglašena je potreba sve bržeg razvoja modernih obrambenih sustava s obzirom na ubrzan razvoj tehnologija kao i važnost suradnje akademske zajednice i industrije

jer jedino tako možemo doći do finalnog proizvoda koji je potreban za nacionalnu sigurnost. Za vojnika je najvažnije odraditi zadaću i preživjeti. Ako ne bude imao dobro sredstvo, ako ga ne može primijeniti, ako znanje nema uporabnu vrijednost, onda uzalud najbolji sustav", poručio je Jakop. Dekan Fakulteta elektrotehnike i računarstva Vedran Bilas osvrnuo se na važnost stjecanja znanja. "Znanje treba stvarati i po njega otići. Treba reagirati brže, a to se ne može bez znanja, koje se stvara u istraživačkim laboratorijima. Potom se ono pretvara iz znanosti u tehnologiju, kroz neku inovaciju, a zatim se to u nekom poduzeću pretvara u konačan proizvod. Hrvatski vojnik potom taj proizvod pretvara u sposobnost koja se onda koristi negdje u obrambene svrhe", rekao je dekan Bilas i istaknuo da su male države u Europi u stanju osigurati vrhunsku obrambenu tehnologiju koju onda mogu prenijeti drugima. "Ne vidim zašto to ne bi mogla raditi Hrvatska. Dapače, Hrvatska to može i mora raditi. Ne trebamo se ograničiti da postoji nešto što ne možemo", poručio je dekan FER-a..

TEHNOLOGIJE MIJENJAJU KARAKTER SUVREMENOG RATOVANJA

Na početku konferencije u ime potpredsjednika Vlade i ministra obrane nazočne je pozdravio državni tajnik MORH-a Tomislav Galić. U obraćanju je rekao da ASDA danas ima važnu ulogu daleko izvan granica jugoistočne Europe te da je ona mjesto susreta na kojem vodeći stručnjaci raspravljaju o implementaciji inovacija koje iz temelja mijenjaju koncept ratovanja i odvajanja. Istaknuo je da je rat u Ukrajini temeljito promijenio europsku sigurnost te da tradicionalni vojni pristupi više nisu dovoljni. "Suočavamo se s erom revolucionarnih tehnologija. Umjetna inteligencija, autonomni i besposadni sustavi, kibernetičko ratovanje te napredni senzorski sustavi postali su integrirani dio modernog bojišta. Prilagodba naših obrambenih strategija tim novim realnostima više nije stvar izbora, već predmet nacionalne obrane i sigurnosti. Ove tehnologije ubrzano mijenjaju karakter suvremenog ratovanja i zahtijevaju bržu prilagodbu i još užu suradnju obrambenog i industrijskog sektora. Time dolazimo i do teme današnje

Za vojnika je najvažnije odraditi zadaću i preživjeti. Ako ne bude imao dobro sredstvo, ako ga ne može primijeniti, ako znanje nema uporabnu vrijednost, onda uzalud najbolji sustav

konferencije, do mogućnosti razvoja obrambenih sposobnosti i strategija kroz inovacije, industrijsku suradnju i institucionalne mehanizme. Inovacije pritom ne treba promatrati izolirano, već kao sastavni dio obrambenog planiranja i razvoja sposobnosti", poručio je te istaknuo da je za države poput Hrvatske jačanje obrambene industrijske baze i potreba i izazov. "Upravo zato suradnja NATO-a i Europske unije ima ključnu važnost. Ona omogućuje učinkovito korištenje resursa, izbjegavanje dupliciranja i stvaranje sinergija između operativnih potreba i industrijskog razvoja. Takva suradnja istodobno omogućuje lakši pristup širim tržištima, tehnološkim mrežama i financijskim instrumentima", poručio je državni tajnik.

Predstavljanje i testiranje Borsuka na poligonu Orzysz
u Mazuriji na sjeveroistoku Poljske

POLJSKO BORBENO VOZILO PJEŠAŠTVA

BORSUK

U suvremenoj doktrini mehaniziranog ratovanja borbeno vozilo pješastva (BVP) nije samo transportno sredstvo već je i ključna karika koja povezuje oklopne snage i pješastvo. Osigurava mobilnost, zaštitu i paljbenu potporu u iznimno dinamičnom i smrtonosnom okruženju bojišta. Za Poljsku, zemlju koja je zbog geografskog položaja dio istočnog krila NATO saveza, modernizacija mehaniziranih postrojbi nadilazi pitanja pukog tehnološkog prestiža. Ona je imperativ uvjetovan

drastičnim promjenama u sigurnosnoj arhitekturi Europe. Geopolitička previranja na istoku kontinenta, koja su eskalirala ruskom aneksijom Krima 2014., a potom i otvorenom agresijom na Ukrajinu 2022., iz temelja su redefinirala sigurnosnu paradigmu Poljske. Fokus se naglo pomaknuo s asimetričnih sukoba i ekspedicijskih misija na potrebu za izgradnjom kapaciteta za vođenje sukoba visokog intenziteta (*high-intensity warfare*) protiv tehnološki naprednog protivnika.

Desetljećima se operativna sposobnost poljskog mehaniziranog pješastva temeljila na vozilima BWP-1. Riječ je o licencijski proizvedenim inačicama sovjetskog vozila BMP-1, koje su u operativnu uporabu uvedene još davne 1973. Kad je proizveden, BMP-1 bio je revolucionarna platforma koja je definirala klasu borbenih vozila pješastva. No u novom tisućljeću to je vozilo zastarjelo u gotovo svim ključnim parametrima. Tehnološki, balistički i ergonomski,

TEKST

Ivan Galović

Novim sustavom Poljska želi opremiti vojsku, ali i dokazati sposobnost svoje obrambene industrije

taktičku računicu dizajna borbenih vozila. U sustavu profesionalne vojske pripadnik je skup, vrijedan i teško nadoknadiv resurs. Obuka profesionalnog vojnika dugotrajna je, specijalizirana i financijski zahtjevnija, a njegova zamjena u ratnim uvjetima teška i spora. U skladu s navedenim, vozilo koje transportira iznimno obučene vojnike mora pružati razinu zaštite koja odgovara njihovoj vrijednosti, ali i brizi za svaki ljudski život. Ta filozofija zaštite ljudskog kapitala postala je temeljni postulat, koji je diktirao zahtjeve za razvoj novog poljskog borbenog vozila pješništva.

Suočeni s tim izazovima, poljski planeri isprva su razmatrali opcije modernizacije postojeće flote BWP-1, ponajprije ugradnjom novih kupola, uz zadržavanje sposobnosti plovnosti. Međutim, detaljne analize i studije izvedivosti pokazale su nepovoljan omjer troška i učinka takvog zahvata. Zaključeno je da staro podvozje ne nudi dovoljan potencijal za nadogradnju koja bi zadovoljila suvremene standarde zaštite bez potpunog gubitka mobilnosti. Takav je pokušaj odbačen, što je otvorilo prostor radikalno novom pristupu – konceptu NBPWP (Nowy Bojowy Pływający Wóz Piechoty), odnosno novo borbeno plivajuće vozilo pješništva. Taj je koncept otpočetak trebao zadovoljiti specifične i rigorozne zahtjeve, koji su uključili amfibijsku sposobnost, potpunu digitalnu umreženost i znatno višu razinu zaštite od prethodnika.

Kao odgovor na definirane potrebe, Poljska je u listopadu 2014. pokrenula ambiciozan program razvoja domaće platforme pod kodnim imenom Borsuk (jazavac). Taj projekt zamišljen je kao nešto puno više od puke zamjene stare tehnike. On treba postati jedan od simbola obnove i zrelosti poljske obrambene industrije. Cilj je dokazati sposobnost domaće industrije da proizvede složen oružni sustav koji integrira najsuvremenija svjetska rješenja u području oklopne zaštite, vatrene moći i digitalizacije bojišta. Poljska time želi smanjiti ovisnost o uvozu i jačati svoju stratešku autonomiju.

Foto: U.S. Army National Guard / Staff Sgt. Matthew A. Foster

BWP-1 pokazao se neadekvatnim za suočavanje sa spektrom prijetnji koje dominiraju suvremenom bojišnicom. Proliferacija naprednih protuoklopnih vođenih raketa (ATGM), sveprisutnost besposadnih letjelica (UAV) i opasnost od improviziranih eksplozivnih naprava (IED) učinili su oklopnu zaštitu BWP-1 nedostatnom. Bude li pogođen, lako može postati smrtonosna klopka za posadu i iskrcajno pješništvo.

ZAŠTITA ŽIVOTA VOJNIKA

Osim tehnološke zastarjelosti, promjenu paradigme diktirala je i transformacija samih oružanih snaga. Prelazak s modela ročnih vojski, koje su se oslanjale na masovnost, na profesionalne oružane snage, iz temelja je promijenio ekonomsku i

PLIVANJE KAO KLJUČNA ZNAČAJKA

Jedna je od najvažnijih, a ujedno i inženjerski najzahtjevnijih značajki projekta Borsuk, inzistiranje na amfibijskim sposobnostima. Danas su mnogi zapadni pandani, poput njemačke Pume ili britanskog Ajaxa, krenuli putem maksimalizacije oklopne zaštite na štetu plovnosti. No Ministarstvo nacionalne obrane Poljske ostalo je nepokolebljivo u zahtjevu da Borsuk mora biti sposoban samostalno prelaziti vodene zapreke. Razlozi tog stanovišta leže u geografskoj specifičnosti Poljske i operativnoj doktrini njezine vojske. Teritorij Poljske obiluje gustom mrežom rijeka, jezera, močvara i kanala. To se posebice odnosi na strateški ključnu regiju Mazuriju na sjeveroistoku zemlje te područje oko koridora Suwałki,

jedine kopnene veze baltičkih zemalja s ostalim članicama NATO-a.

U takvom se okruženju sposobnost samostalnog svladavanja vodenih zapreka bez potrebe za inženjerskom potporom – poput postavljanja pontonskih mostova, koji zahtijevaju vrijeme i logistiku – smatra ključnom taktičkom prednošću. Pontonski mostovi i fiksni prijelazi uska su grla te primarne mete protivničkog topništva i zrakoplovstva. Vozilo koje može plivati (forsirati rijeku iz pokreta) omogućava visok tempo napadnih operacija i, što je još važnije, fleksibilnost u manevarskoj obrani. Takva taktička mobilnost prisiljava protivnika na obranu cjelokupne duljine vodene zapreke, a ne samo predvidive točke prijelaza. Tako se njegove snage razvlače i postaju ranjivije na protuudare. Upravo je ta doktrinarna logika – mobilnost kao oblik zaštite i preduvjet za manevarsko ratovanje – definirala tehnički okvir unutar kojeg je nastao Borsuk. Razvojni put Borsuka, od prvih koncepta i skica prije desetak godina do ulaska u serijsku proizvodnju, bio je obilježen stalnom borbom inženjera sa zakonima fizike. Nacionalni centar za istraživanje i razvoj (Narodowego Centrum Badań i Rozwoju – NCBR) pokrenuo je inicijativu. Odgovornost za razvoj preuzeo je konzorcij predvođen tvrtkom Huta Stalowa Wola S.A. (HSW), uz potporu vodećih vojnih instituta i Tehničkog vojnog sveučilišta (Wojskowa Akademia Techniczna – WAT). Glavni inženjerski izazov bio je pomiriti dva dijametralno suprotna zahtjeva: visoku razinu balističke zaštite, koja po definiciji zahtijeva veliku masu i debele čelične ploče, te sposobnost plutanja, koja zahtijeva velik volumen i malu gustoću vozila.

ARHITEKTURA TIJELA I BALISTIČKA ZAŠTITA

Dizajn Borsuka temelji se na univerzalnoj modularnoj gusjeničnoj platformi (UMPG). Duljina tijela je oko 7,3 m, širina 3,4 m, a visina do krova kupole oko 2,95 m. Te dimenzije rezultat su kompromisa između potrebe za unutarnjim volumenom (radi uzgona i ergonomije posade) i potrebe za što nižim profilom zbog teže vizualne detekcije. U osnovnoj, amfibijskoj

Borbena vozilo pješništva BWP-1 prelazi vodenu zapreku na vježbi Saber Strike 18 u Wierzbiniju 4. lipnja 2018. I njegov nasljednik Borsuk morat će imati tu sposobnost

konfiguraciji, borbeno masa vozila iznosi približno 28 tona. Unutar te mase inženjeri su uspjeli integrirati razinu zaštite impresivnu za vozilo koje pliva.

Tijelo vozila izrađeno je od zavarenih ploča visokokvalitetnog oklopnog čelika ArmoX 500T švedske tvrtke SSAB. Koristi se modularna arhitektura s efektom razmaknutog oklopa, što poboljšava sposobnost odbijanja projektila i apsorpciju njihove kinetičke energije prije nego što penetriraju u unutrašnjost. U skladu sa STANAG-om 4569, Borsuk u osnovnoj konfiguraciji pruža razinu zaštite IV s prednje strane. To u praksi znači otpornost na probojno streljivo teških strojica kalibra 14,5 x 114 mm B32 ispaljeno s udaljenosti od 200 metara pri brzini od 911 m/s. Bokovi i stražnji dio vozila pružaju razinu zaštite III, štiteći posadu od streljiva 7,62 x 51 mm AP s volframovom jezgrom.

Foto: U.S. Army National Guard / Staff Sgt. Matthew A. Foster

Pogon Borsuka osiguran je dizelskim motorom MTU 8V199 TE20 koji razvija 720 KS (530 kW). Snaga se prenosi s pomoću automatske transmisije Allison 3040 MX

Foto: U.S. Army National Guard / Spc. Alan Prince

Međutim, modularnost dizajna omogućuje i radikalno povećanje zaštite. Predviđena je mogućnost ugradnje dodatnih panela kompozitnog ili keramičkog oklopa na bokove i prednji dio tijela. Iako takva konfiguracija povećava masu iznad granice plovnosti (*teška* neplivajuća konfiguracija), ona podiže razinu zaštite na V ili VI. Time vozilo postaje otporno na paljbu automatskih topova kalibra 25 ili 30 mm s prednje strane. Ta fleksibilnost omogućuje zapovjednicima prilagodbu vozila pojedinoj misiji. Lakša konfiguracija primjerena je za operacije koje zahtijevaju forsiranje rijeka, a teža za urbane borbe ili tenkovske bitke u kojima je oklop presudan. Posebna pozornost posvećena je protuminskoj zaštiti. To je izravna posljedica lekcija naučenih tijekom sudjelovanja poljskih snaga u misijama u Afganistanu s oklopnim vozilima na kotačima Rosomak (gorska kuna). Dno Borsuka posebno

Foto: U.S. Army National Guard / Staff Sgt. Matthew A. Foster

Poljski BVP opremljen je domaćom kupolom ZSSW-30 čije je primarno oružje automatski top Mk44S Bushmaster II kalibra 30 mm (detalj fotografije)

KOPNENA VOJSKA

je oblikovano za usmjeravanje i raspršivanje udarnog vala eksplozije, osiguravajući razinu zaštite IIIa/IIIb u skladu sa STANAG-om 4569. Vozilo je otporno na detonaciju protutenkovske mine s osam kilograma TNT-a ispod bilo kojeg kotača ili ispod središta tijela. Unutarnji raspored posade dodatno pridonosi preživljavanju: vozač se nalazi srijeda lijevo, pogonski blok je desno te djeluje kao dodatni štit. Besposadna kupola ne prodire u prostor posade, eliminirajući rizik od ozljeda prouzročenih rotacijom košare ili sekundarnim projektilima unutar vozila. Iskrcajni odjeljak prima šest potpuno opremljenih vojnika na specijalnim protuminskim sjedalima koja apsorbiraju energiju udara. Vojnici iz vozila izlaze preko stražnje rampe, kojom se upravlja s pomoću električne energije.

MOBILNOST – DOKAZANI SUSTAVI

Pogon Borsuka osigurava dizelski motor MTU 8V199 TE20 koji razvija 720 KS (530 kW). Riječ je o osmocilindričnom motoru njemačkog podrijetla, poznatom po pouzdanosti i kompaktnosti. Proizvodi se i održava u suradnji s poljskom tvrtkom Wojskowe Zakłady Motoryzacyjnej (WZM) u Poznaniu, čime se osigurava logistička neovisnost. Snaga se prenosi putem automatske transmisije Allison 3040 MX, posebno dizajnirane za srednje teška gusjenična vozila. Taj mjenjač osigurava prijenos snage, integralno upravljanje i kočenje, omogućujući vozilu maksimalnu brzinu na cesti od 65 km/h te adekvatna ubrzanja zahvaljujući specifičnoj snazi od oko 25,7 KS/t.

Jedan je od ključnih preduvjeta mobilnosti napredni hidropneumatski ovjes. Za razliku od klasičnih torzijskih šipki kakve se nalaze na starijim vozilima, Borsukov bi sustav trebao nuditi niz taktičkih prednosti. Omogućuje ponajprije znatno udobniju vožnju po neravnom terenu. Tehnički gledano, ovjes omogućuje promjenu klirensa vozila, što je korisno pri svladavanju zapreka ili smanjenju siluete u obrani. Ovjes se može koristiti za stabilizaciju platforme tijekom paljbe i kompenzaciju nagiba terena, povećavajući preciznost. Amfibijske značajke, koje Borsuk izdvajaju od većine konkurenata (npr. Puma, Lynx, Ajax, CV90 ili ASCOD), postignute su integracijom dvaju vodomlaznih propulzora (*water-jets*) smještenih na stražnjem dijelu vozila. Oni omogućuju brzinu plovitve do 8 km/h, što je sasvim dovoljno za svladavanje riječnih tokova s jačim strujama. Prije ulaska u vodu vozilo podiže valobran na prednjem dijelu kako bi spriječilo prelijevanje vode preko pramca. Važan je detalj uporaba kompozitnih gumenih gusjenica (CRT) u mnogim konfiguracijama. Osim što smanjuju buku i vibracije, znatno su lakše od čeličnih, što je ključno u održavanju ukupne mase vozila unutar granica koje dopuštaju plovnost.

ORUŽNI SUSTAVI

Ako je podvozje tijelo Borsuka, onda je kupola ZSSW-30 njegov *mozak i mač*. Daljinski upravljaju oružnu stanicu (Remote Controlled Weapon Station – RCWS) razvio je konzorcij poljskih tvrtki HSW i WB Electronics. Prema navedenim sposobnostima jedno je od najnaprednijih rješenja u svojoj klasi na svjetskom tržištu. Činjenica da je kupola

U.S. Army photo by Spc. Osvaldo Fuentes, 22nd Mobile Public Affairs Detachment

potpuno besposadna znači da njezini mehanizmi ne prodiru u unutrašnjost vozila, čime se oslobađa dragocjen prostor za vojnike i opremu. Povećava se i sigurnost posade jer su streljivo i osjetljivi eksplozivni elementi fizički odvojeni od nje.

Primarno je oružje kupole ZSSW-30 automatski top Mk44S Bushmaster II kalibra 30 mm, proizvod američke tvrtke Northrop Grumman. Taj top poznat je po preciznosti i pouzdanosti, a inačica "S" znači ključnu sposobnost ispaljivanja programibilnog streljiva (Airburst Munition – ABM). ABM je opremljen elektroničkim upaljačem koji se u trenutku ispaljenja programira za eksploziranje na točno određenoj udaljenosti, odnosno u zraku iznad cilja. Ta je sposobnost potencijalni *game-changer* u borbi protiv pješastva koje se nalazi u zaklonu, rovovima ili iza zidova. Naime, geleri padaju odozgo, zaobilazeći frontalnu zaštitu. ABM bi trebao biti iznimno učinkovit protiv malih dronova i za uništavanje optičkih senzora na protivničkim tenkovima. Top ima sustav dvostrukog hranjenja, što omogućuje ciljaču trenutačno biranje između dviju vrsta streljiva (npr. probojnog i rasprskavajućeg) ovisno o vrsti cilja.

Pripadnici 15. mehanizirane brigade poljskog KoV-a fotografirani 15. srpnja 2021. na proslavi 27. obljetnice njezina ustrojavanja. To je postrojba koja prva uvodi Borsuke u operativnu uporabu

Dotadna je prednost Bushmastera II modularnost. Top se relativno jednostavnim zahvatom (zamjena cijevi i nekoliko dijelova) može konvertirati na snažniji kalibar 40 mm (Super Forty). Time se osigurava da, dođe li do povećanja oklopa budućih prijetnji, sustav ostane učinkovit.

Za borbu protiv teško oklopljenih ciljeva, poput glavnih borbenih tenkova, ZSSW-30 opremljen je dvostrukim lanserom protuoklopnih vođenih raketa Spike-LR (ili novije inačice LR2), smještenim na desnom boku kupole. Te izvorno izraelske rakete, koje se licencijски proizvode u poljskoj tvrtki MESKO, omogućuju uništavanje ciljeva na udaljenostima do četiri (LR) odnosno pet i pol kilometara (LR2). Sustav vođenja preko optičkog kabela omogućuje dva načina rada: ispali i zaboravi (*Fire and Forget*) te ispali, promatraj i korigiraj (*Fire, Observe and Update*). Drugi način omogućuje gađanje ciljeva koji nisu u izravnom vidnom polju (Non Line of Sight – NLOS), primjerice tenka skrivenog iza brda. Naime, operater može gledati sliku s kamere u glavi rakete tijekom leta i usmjeriti je na cilj. Integracija sustava Spike daje Borsuku sposobnost uništavanja bilo kojeg tenka na bojištu s udaljenosti koja premašuje domet većine tenkovskih topova. Sekundarno oružje za blisku borbu čini spregnuta strojica UKM-2000C kalibra 7,62 mm, poljska modifikacija starog sovjetskog dizajna PKM prilagođena streljivu u skladu s NATO-ovim standardom.

DOMAĆI SENZORI I DIGITALIZACIJA

Temelj je borbene učinkovitosti kupole sustav upravljanja paljbom (FCS), također poljske proizvodnje. Sustav integrira optoelektroničke uređaje tvrtke PCO: zapovjednik koristi panoramski uređaj GOD-1 Iris, a ciljač raspolaze stabiliziranom ciljničkom napravom GOC-1 Nike. Oba su uređaja opremljena

termovizijskim kamerama visoke razlučivosti, dnevnim TV kamerama i laserskim daljinomjerima. Ta konfiguracija omogućuje sposobnost djelovanja lovac ubojica (*Hunter-Killer*). U tom slučaju zapovjednik neovisno o ciljaču pretražuje bojište svojim panoramskim uređajem. Kad uoči prijetnju, pritiskom na gumb automatski okreće kupolu i predaje cilj ciljaču na uništenje, dok on sam odmah nastavlja tražiti sljedeću metu. Time se uvelike skraćuje vrijeme odgovora od uočavanja do uništenja cilja.

FCS ima i iznimno važnu inovaciju: u određenim situacijama postoji mogućnost izračuna elemenata gađanja bez uporabe laserskog daljinomjera ili primjena tehnika koje minimiziraju opasnost od detekcije. To je ključno jer suvremeni tenkovi imaju prijateljske laserskog ozračenja (LWR) koji ih upozoravaju kad su *naciljani*. Borsuk izbjegavanjem ili maskiranjem laserskog mjerenja može napasti cilj prije nego što protivnik postane svjestan opasnosti, sprečavajući ga u poduzimanju manevara izbjegavanja (evazivni manevri) ili aktiviranju sustava aktivne zaštite.

U eri digitaliziranog ratovanja Borsuk ne djeluje kao izolirani entitet, već kao čvor u kompleksnoj mreži. Vozilo je otpočetak projektirano kao mrežocentrična platforma. Ključni je element integracija sa sustavom upravljanja bojištem (Battlefield Management System – BMS) TOPAZ, proizvodom WB Grupe. Iako je TOPAZ poznat ponajprije kao sustav za upravljanje topničkom paljbom, na Borsuku on funkcionira kao sveobuhvatni BMS. Sustav omogućuje posadi prikaz taktičke situacije na digitalnoj karti, praćenje položaja vlastitih snaga (Blue Force Tracking) kako bi se izbjegla prijateljska vatra te razmjenu podataka o ciljevima s drugim vozilima, zapovjednim mjestima, pa čak i besposadnim letjelicama u stvarnom vremenu.

Za unutarnju i vanjsku komunikaciju služi digitalni sustav FONET, također proizvod WB Grupe. Taj sustav integrira sve radiouređaje i interkom posade u jedinstvenu mrežu, omogućujući napredne funkcije poput VoIP (Voice over Internet Protocol) komunikacije. Posebno je korisna mogućnost integracije s osobnim radiouređajima iskrcajnog pješništva. Zapovjednik vozila time ostaje u stalnom kontaktu s vojnicima izvan vozila, koordinirajući njihovo kretanje i pružajući im

Foto: U.S. Army / Spc. Benjamin Hale

Foto: Ministerstwo Obrony Narodowej / Krzysztof Niedziela

Primopredaja prvih 15 serijski proizvedenih Borsuka 4. prosinca 2025. u tvornici tvrtke HSW u Stalowej Woli

preciznu vatrenu potporu na temelju njihovih informacija. U tu mrežnu arhitekturu integriran je i meki (*soft-kill*) sustav aktivne zaštite OBRA-3 tvrtke PCO. Pri detekciji laserskog ozračenja sustav autonomno aktivira lansere dimnih granata GAK-81 kalibra 81 mm, stvarajući višespektarsku aerosolnu zavjesu koja *zasljepljuje* protivničke senzore istodobno indicirajući posadi točan azimut prijetnje.

NABAVA I BUDUĆI RAZVOJ

Program Borsuk jedan je od najvećih i najsloženijih industrijskih pothvata u suvremenoj povijesti Poljske, u službi potpune transformacije mehaniziranih snaga. Opseg projekta je i financijski i proizvodno golem.

Važan trenutak za program dogodio se u veljači 2023., kad je potpisan okvirni sporazum između Ministarstva obrane Poljske i konzorcija PGZ/HSW. Taj dokument definirao je stratešku namjeru nabave ukupno 1400 vozila na platformi Borsuk. Od tog je broja 1014 vozila planirano u osnovnoj konfiguraciji borbenog vozila pješništva s kupolom ZSSW-30. Preostalih 386 vozila predviđeno je za različite specijalizirane inačice. Poljska je tim potezom jasno signalizirala da namjera u potpunosti zamijeniti zastarjelu flotu vozila BWP-1.

Prvi konkretan korak u realizaciji plana bio je izvršni ugovor potpisan 27. ožujka 2025. za nabavu 111 serijskih vozila (uključujući vjerojatno i nadogradnju starijih prototipova).

Poljski tenk M1A2 V3 Abrams u akciji na poligonu Drawsko 13. siječnja 2026. Odlučiti li Poljska razviti i nabaviti težu inačicu Borsuka, ta će vozila djelovati upravo s Abramsima u 18. mehaniziranoj diviziji

KOPNENA VOJSKA

TAKTIČKO-TEHNIČKE ZNAČAJKE BORBENOG VOZILA PJEŠAŠTVA BORSUK

Opći podaci	
Vrsta vozila	borbeno vozilo pješaštva (BVP) / amfibijsko
Konfiguracija	gusjenično vozilo na platformi UMPG
Zemlja podrijetla	Republika Poljska
Proizvođač	konzorcij PGZ / Huta Stalowa Wola (HSW)
Godine razvoja	2014. – 2022.
Godina uvođenja	2025.
Broj članova posade	tri (zapovjednik, ciljač, vozač) + šest (iskrajni dio)
Dimenzije i masa	
Duljina (m)	7,6
Širina (m)	3,4
Visina (m)	2,95 (do krova kupole) / ~ 3,34 (ukupna)
Masa (t)	~ 28 (osnovna amfibijska), do 35 (teška inačica)
Naoružanje	
Glavno oružje	30 mm automatski top Mk44S Bushmaster II
Raketni sustav	dva lansera POVR Spike-LR / LR2
Sekundarno oružje	7,62 mm strojica UKM-2000C
Streljivo	300 metaka 30 mm / 250 metaka 7,62 mm / 2 x Spike-LR ATGM
Pokretljivost	
Motor	MTU 8V199 TE20 (dizelski)
Snaga motora (KS / kW)	720 / 530
Mjenjač	Allison 3040 MX, automatski s integriranim upravljanjem
Maksimalna brzina (km/h)	65 (cesta), osam (plovidba)
Operativni doseg (km)	550
Omjer snaga/masa (KS/t)	25,7 (pri 28 t)
Manevarske sposobnosti	
Uzdužni nagib (%)	60
Bočni nagib (%)	30
Okomite zapreke (m)	0,8
Rov (m)	2,6
Vodena zapreka	amfibijska sposobnost (dva vodomlazna propulzora)
Ovjes	hidropneumatski, WHP35
Pogonski kotači	šest dvostrukih gumiranih po strani; dva povratna valjka
Gusjenice	čelične ili Soucy Defense CRT kompozitne gumene
Zaštita	
Oklopna zaštita	STANAG 4569 razine IV (sprijeda) te razine III (bokovi/straga); modularni dodatni oklop
Protuminska zaštita	STANAG 4569 razine IIIa/IIIb
Sustavi zaštite	OBRA-3 (lasersko upozorenje), 8 x 81 mm bacači dima, NBK zaštita, višespektarska kamuflaža
Sustavi veze i C4I	
BMS	TOPAZ (integrirani sustav upravljanja bojištem)
Komunikacija	FONET (digitalna komunikacijska platforma)
SUP	napredni sustav upravljanja paljbom sa sposobnošću Hunter-Killer
Dodatne značajke	
Punjenje naoružanja	iznutra (top, strojica)
Punjenje ATGM-a	kroz stražnji otvor bez napuštanja vozila
Cijena po vozilu (mil. eura)	~14 (najskuplji BVP u Europi)

Vrijednost tog prvog ugovora iznosi oko 6,57 milijardi zlot (približno 1,53 milijarde eura). Iako se cijena od približno 13,8 milijuna eura po vozilu u toj fazi može činiti visokom, ona je realna jer uključuje jednokratne troškove pokretanja masovne proizvodnje, uspostavu proizvodnih linija, opsežne logističke pakete, obuku instruktora i posada te nabavu simulatora. Očekuje se da će s povećanjem proizvodnje cijena padati.

Kako bi osigurala fizički prostor za taj golemi pothvat, tvrtka HSW provela je stratešku *repolonizaciju* ključne infrastrukture. U listopadu 2023. otkupila je od kineskog koncerna LiuGong proizvodnu halu M16 – golemi kompleks od 68 000 m², izgrađen sedamdesetih godina prošlog stoljeća upravo za proizvodnju vozila BWP-1. Povratak te hale pod nadzor države, koja je i većinski vlasnik HSW-a, omogućio je uspostavu novih, robotiziranih linija potrebnih za serijsku proizvodnju Borsuka. Isporučka prve tranše od 15 vozila u prosincu 2025. označila je početak operativnog uvođenja. Plan je da isporuka 111 vozila bude završena do 2029. godine.

SPECIJALIZIRANE INAČICE

Borsuk je zamišljen kao osnova za seriju specijaliziranih vozila koja će imati jednaku logistiku, motor, ovjes i podvozje (uz modifikacije nadogradnje). Time se znatno pojeftinjuje održavanje i obuka. Uz osnovni BVP, razvijen je širok spektar namjenskih inačica koje osiguravaju potporu borbenim djelovanjima. Među njima ističe se zapovjedno vozilo kodnog imena Oset (čičak), koje ima povišenu nadogradnju tijela zbog smještaja stožernog osoblja, stolova za digitalne karte i dodatne komunikacijske opreme. Iz njega se izravno s bojišta mogu voditi operacije na razini bojne ili brigade. Za potrebe izviđanja razvijen je Žuk (kukac), opremljen optoelektroničkim senzorima i radarom za nadzor bojišta na izvlačivom jarbolu. Njegova je primarna uloga prikupljanje informacija uz zadržavanje osnovnog naoružanja za samoobranu. Sanitetsku potporu (CASEVAC/MEDEVAC) pruža inačica Gotem, dizajnirana za izvlačenje ranjenika s prve crte.

Foto: Tomislav Vidaković

Povišen stražnji dio tog vozila omogućuje smještaj nosila i medicinskog tima uz razinu balističke zaštite koja nedostaje standardnim sanitetskim vozilima. Za tehničku potporu i izvlačenje zadužen je Gekon (vrsta guštera podrijetlom iz Azije), opremljen vitlom visoke nosivosti i dizalicom, što omogućuje popravak motora na terenu ili izvlačenje oštećenih vozila pod paljbom.

Jedna od specijaliziranih inačica Borsuka je Ares, vozilo za NBK izviđanje s hermetiziranim sustavom i sondama za uzorkovanje tla i zraka. Planirana je i inačica s integriranim automatskim minobacačem Rak kalibra 120 mm, čime se mehaniziranim bojnama osigurava organska topnička potpora na istoj mobilnoj platformi. Razmatra se i razvoj *teškog Borsuka*. Ta inačica ne bi bila plovna pa bi ugradnjom znatno debljeg oklopa masa bila povećana na više od 35 tona. Vozilo bi bilo namijenjeno zajedničkom djelovanju s teškim tenkovima M1A2 Abrams u 18. mehaniziranoj diviziji. U potonjoj postrojbi maksimalna zaštita ima prioritet u odnosu na stratešku mobilnost preko vodenih zapreka.

OPERATIVNA PERSPEKTIVA I MEĐUNARODNI POTENCIJAL

Prva postrojba koja je primila vozila Borsuk je 15. mehanizirana brigada Zawisza Czarny bazirana u gradu Giżycku. Odabir te postrojbe, koja nosi

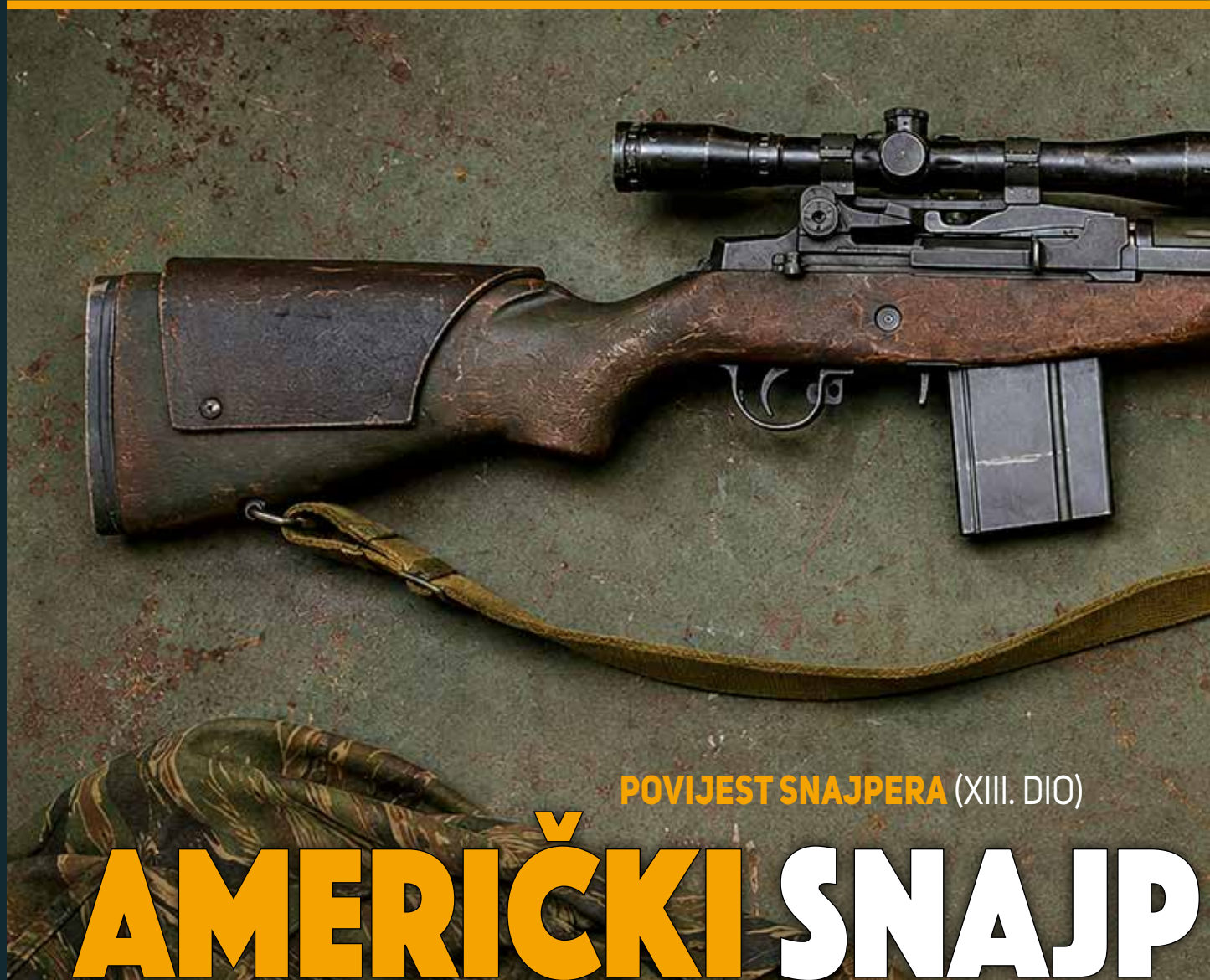
Na nedavnom sajmu naoružanja IDEB 2026 u Bratislavi predstavljen je Borsuk opremljen kupolom Turra 30, koju proizvodi slovačka tvrtka EVPÚ

ime ratnika iz kasnog srednjeg vijeka, strateški je promišljen. Smještena na sjeveroistoku Poljske, djeluje u Mazuriji i u neposrednoj blizini koridora Suwałki te granice s Kalinjingradskom oblasti. Upravo je to teren na kojem amfibijske sposobnosti Borsuka trebaju doći do punog izražaja, omogućujući Brigadi manevriranje kroz područja koja bi za teža i neplivajuća vozila bila neprohodna bez inženjerske potpore. Poljska vojska želi da joj uvođenje Borsuka u operativnu uporabu donese kvalitativni skok sposobnosti. Vojnici na terenu ističu drastično poboljšanje vatrene moći i uvida u situaciju u odnosu na stari BWP-1. Ergonomija omogućuje dulji boravak u vozilu bez umaranja, što je ključno u dugotrajnim operacijama. Doktrinarno, Borsuk omogućuje primjenu suvremenih taktičkih načela mrežnocentričnog ratovanja. Pritom se podaci sa senzora dijele trenutačno, a vatra se može koordinirati brže nego ikad prije.

Iako je Poljska zasad jedini korisnik, Borsuk možda ima i izvozni potencijal. Mogući kupci zemlje su srednje i istočne Europe koje imaju slične geografske uvjete (rijeke, močvare) i potrebu za zamjenom sovjetske tehnike. Rumunjska i Slovačka načelno su iskazale interes. Vezano uz potonju zemlju, na sajmu naoružanja IDEB 2026 održanom od 12. do 14. svibnja 2026. u Bratislavi, koji je posjetila i ekipa *Hrvatskog vojnika*, predstavljen je Borsuk opremljen kupolom Turra 30 koju proizvodi slovačka tvrtka EVPÚ. Poljska je taj sustav nazvala Univerzalna modularna platforma na gusjenicama (Uniwersalna Modułowa Platforma Gąsienicowa – UMPG). Ipak, ne smije se zanemariti da je konkurencija na tržištu BVP-ova žestoka (CV90, Lynx, ASCOD). Ključni adut Borsuka njegova je jedinstvena kombinacija suvremene zaštite i plovnosti, što ga čini gotovo bez konkurencije u specifičnoj niši amfibijskih BVP-ova zapadnog standarda.

Bude li Borsuk zbilja onako dobar kako je planirano, bit će to dokaz da i Poljska, uz jasnu viziju i dosljedno ulaganje, može razviti vrhunski oružni sustav. On nije samo zamjena za stari BWP-1. Zamišljen je kao sredstvo koje redefinira kako se poljska vojska bori, odvraća agresiju i štiti svoje pripadnike u XXI. stoljeću.

PODLISTAK

POVIJEST SNAJPERA (XIII. DIO)

AMERIČKI SNAJJP

Sustav M21 inženjerska je poveznica između klasičnih pješačkih pušaka Drugog svjetskog rata i suvremenih modularnih snajperskih platformi XXI. stoljeća. Priča o njemu nije samo popis mehaničkih preinaka puške M14. Posrijedi je studija o razvoju američke vojne doktrine, koja je pod pritiskom gerilskog ratovanja morala iznova definirati ulogu precizne paljbe na bojištu. Od vlažnih prašuma delte Mekonga, preko urbanih borbi u Panami, pa sve do prašnjavih ulica iračkih gradova, M21 desetljećima je služio kao temeljno sredstvo za onesposobljavanje ciljeva visoke vrijednosti, dokazujući da

TEKST
Ivan Galović

je koncept poluautomatskog snajperskog oružja nezamjenjiv u arsenalu suvremene vojske.

OD BORBENE PUŠKE DO SOFISTICIRANOG SUSTAVA

SAD je sredinom šezdesetih godina prošlog stoljeća ušao u rat u Vijetnamu s vojnom doktrinom koja je, gledajući unatrag, bila neprikladna za izazove tog specifičnog područja. Američka kopnena vojska raspustila je nakon Korejskog rata svoje snajperske škole i povukla opremu. Oslanjala se na prevladavajući pristup masovne vatrene moći i manevra oklopnih postrojbi, osmišljen prije svega za potencijalni sukob u Europi. Međutim, protivnik u Vijetnamu nije se pridržavao tih pravila. Koristeći zemljište, prikrivanje i taktiku brzih prepada, njegovi strijelci nanosili su nerazmjerne gubitke američkim postrojbama, slamajući moral pješaštva preciznom paljbom iz zasjeda na udaljenostima

U povijesti suvremenih oružnih sustava malo koji tako slikovito prikazuje prilagodljivu prirodu vojne tehnologije kao M21 (M21 Sniper Weapon System). Njegov razvoj nije rezultat dugoročnog strateškog planiranja, već hitan odgovor na surovu taktičku stvarnost asimetričnog sukoba u Vijetnamu

Sustav M21 definirao je suvremenu doktrinu korištenja poluautomatskog snajperskog oružja

ERSKI SUSTAV M21

Izvor: Open AI

koje su prelazile učinkoviti domet standardnih jurišnih pušaka. Suočena s tim nedostatkom, Američka vojska pokrenula je 1968. žuran program obnove snajperskog djelovanja. Za razliku od Marinskog korpusa, koji je, zbog jednostavnosti i preciznosti, tradicionalno davao prednost repetirajućim puškama, KoV je prepoznao potrebu za opsežnijom preciznom paljbom. Raščlambe su pokazale da u promjenjivom okruženju prašume, gdje se mete pojavljuju i nestaju u djeliću sekunde, snajperist često ima priliku za brz ponovljeni hitac ili djelovanje po više ciljeva u nizu. Poluautomatski način rada nametnuo se kao operativna nužnost. Kao platforma odabrana je puška M14, koja je, unatoč masi i trzaju, nakon posebnih preinaka imala golem potencijal za preciznost.

Razvoj sustava M21 neraskidivo je vezan uz pušku M14, uvedenu u uporabu 1957. kao nasljednicu legendarne M1 Garand. Ključnu ulogu u preobrazbi borbene puške u iznimno

sofisticiran sustav odigrao je AMU (Army Marksmanship Unit), odnosno postrojba Američke vojske za precizno streljaštvo. Godinama prije jačanja sukoba u Vijetnamu oružari AMU-a testirali su M14 za potrebe vojnih natjecanja u streljaštvu te su razvili niz preinaka poznatih kao specifikacije za državna natjecanja. Preinake su započele u tvornici Rock Island Arsenal. Ondje su odabrane standardne puške M14 koje su pokazivale iznadprosječnu točnost, a pokusna inačica označena kao XM21 isporučena je postrojbama u drugoj polovini 1969. godine. Nakon opsežnih borbenih ispitivanja puška je 1972. službeno usvojena u naoružanje pod oznakom M21.

TEHNIČKA KONSTRUKCIJA

M21 nije jedinstven komad opreme, već složen sustav sastavljen od pažljivo usklađenih dijelova. Pritom je svaki dio prošao stroga testiranja i doradu kako bi se osigurala najveća

PODLISTAK

moguća preciznost. Sustav se temelji na načelu posudbe barutnih plinova s rotirajućim zatvaračem, a svaki je njegov važni dio doživio znatne promjene u odnosu na standardnu pješačku inačicu.

Središte sustava cijev je izrađena u skladu sa strogim natjecateljskim specifikacijama. Za razliku od standardnih kromiranih cijevi na M14, dizajniranih za dugotrajnost u teškim uvjetima, cijevi za M21 nisu bile iznutra kromirane. Iako kromiranje povećava otpornost na koroziju, može izazvati mikroskopske nepravilnosti u unutrašnjosti cijevi koje negativno utječu na preciznost zrha. Stoga su se inženjeri odlučili za klasične cijevi od ugljičnog čelika izrađene s iznimno malim odstupanjima. Uzeli su pritom u obzir potrebu za češćim čišćenjem kao cijenu vrhunске točnosti. Cijev je imala korak uvijanja od 1 : 10 inča (jedan puni krug u 254 mm) s četiri žlijeba udesno, što je prilagođeno za stabilizaciju težih zrna koja se koriste u snajperskom streljivu. Plinski sustav puške, koji koristi klip kratkog hoda smješten ispod cijevi, prošao je postupak objedinjavanja, pri čemu su plinski cilindar i prednja obujmica cijevi trajno spojeni kako bi se osiguralo vibriranje sustava kao skladne cjeline, što je ključno za ujednačenost pogodaka pri brznoj paljbi.

Jedan od najvažnijih elemenata za precizno gađanje jest mehanizam za okidanje, koji je na M21 temeljito doraden. Standardni vojni okidači često su tvrdi i nepredvidivi, stoga su oružari ručno obrađivali svaku sastavnicu tog sklopa. Dodirne površine zapinjača i udarača polirane su do visokog sjaja, a opruge su pažljivo podešavane kako bi se postigla sila okidanja između 2,0 i 2,15 kilograma. Ishod je bio otpuštanje bez praznog hoda, što je omogućilo strijelcu da točno zna trenutak opaljenja i time smanji pomicanje puške na najmanju mjeru.

Zatvarač i potisna poluga također su ručno polirani radi glatkog rada i smanjenja trenja koje bi moglo poremetiti ciljanje tijekom punjenja.

Možda ključna i tehnološki najzajetljivija preinaka odnosila se na spoj metalnog dijela puške (kućišta) i kundaka. Kako bi se otklonila mikroskopska pomicanja mehanizma unutar kundaka pri svakom hucu, primijenjen je postupak poznat kao *uležištenje stakloplastikom*. Postupak je uključivao ručno dubljenje unutrašnjosti kundaka i nanošenje smjese epoksidne smole ojačane staklenim vlaknima u koju su potom pažljivo utiskivani metalni dijelovi puške premazani sredstvom za odvajanje. Nakon stvrdnjavanja, smola bi formirala savršen odljev mehanizma, uklanjajući bilo kakav zazor. Iako je taj postupak osiguravao vrhunsku preciznost, nedostatak mu je osjetljivost na habanje. Često rastavljanje puške zbog čišćenja dovodilo je do sitnih napuklina u smoli i gubitka preciznosti. Stoga su snajperistima dane stroge upute da ne vade mehanizam iz kundaka osim u krajnjoj nuždi. Izvorni modeli XM21 koristili su posebno impregnirane drvene kundake od orahovine. Budući da je drvo u vlažnoj klimi Vijetnama bubrilo, noviji su modeli standardizirani s kundacima od stakloplastike, koji su zadržavali postojeće dimenzije.

TAKTIČKO-TEHNIČKE ZNAČAJKE M21

Vrsta oružja	poluautomatski snajperski sustav (Sniper Weapon System – SWS)
Zemlja podrijetla	Sjedinjene Američke Države
Proizvođač	Rock Island Arsenal (vojna preinaka) / Springfield Armory (osnova)
Godina uvođenja	1969. (kao XM21), 1972. (standardizirano kao M21)
Kalibar	7,62 x 51 mm NATO
Osnovni mehanizam	posudba barutnih plinova, rotirajući zatvarač
Duljina oružja (mm)	1118
Duljina cijevi (mm)	560
Užljebljenje cijevi	4 žlijeba, desni navoj, korak 1 : 10 (jedan puni krug u 25,4 cm)
Streljivo	M118 Match (11,2 g / 173 gr) / M118LR (11,3 g / 175 gr)
Početna brzina (m/s)	~ 853 (ovisno o streljivu)
Masa praznog oružja (kg)	5,27 (bez optike)
Optički ciljnici	ART I / ART II (promjenjivo povećanje od tri do devet puta)
Sustavi montaže	jedinstveno postolje s ugrađenim balističkim računalom u obliku bregaste osovine (krivuljara)
Učinkoviti domet (m)	690 (s korištenjem ART optike); do 900 (maksimalni)
Preciznost	1 do 1,5 MOA uz streljivo M118 (postignuto ručnom doradom i uležištenjem)
Kapacitet spremnika (broj metaka)	20 (odvojivi čelični dvoredni spremnici); natjecateljski od pet ili deset
Dodatna oprema	prigušivač zvuka (najpoznatiji model Sionics M14SS-1)

SPREMNIK I STRELJIVO

Sustav punjenja M21 oslanjao se na čvrste i odvojive kutijaste spremnike kapaciteta dvadeset metaka, izrađene od prešanog čelika. Ti su dvoredni spremnici bili jednaki onima na standardnoj puški M14, što je olakšavalo logistiku na bojištu. Iako su postojali manji spremnici od pet ili deset metaka za natjecateljsku uporabu, vojni snajperisti preferirali su standardni kapacitet od dvadeset metaka zbog mogućnosti dugotrajnije paljbe bez promjene spremnika, što je bila ključna prednost u odnosu na repetirajuće puške kapaciteta samo pet metaka. Spremnik se bravio u kućište s pomoću sustava zakretnog umetanja (*rock-in*). Pritom bi se prednji dio spremnika zakvačio, a stražnji zakrenuo prema gore dok ne bi sjeo na mjesto uz jasan zvuk klika. Preciznost sustava M21 ne bi bila mo-

Foto: Staff Sergeant Shane A. Cuomo, United States Air Force / wikimedia/commons

Američki vojnik opremljen snajperskom puškom M21 tijekom ophodnje u Iraku

guća bez namjenskog streljiva kalibra 7,62 x 51 mm NATO. Dok su standardni pješaci koristili metak M80 s lakšim zrnom od 9,5 grama (147 graina), snajperisti su koristili streljivo oznake M118 Match. Masa njegova zrna bila je 11,2 grama (173 graina) s punom metalnom košuljicom i suženim stražnjim dijelom (Full Metal Jacket-Boat Tail). Suženi stražnji dio zrna drastično je smanjivao otpor zraka i povećavao stabilnost na većim udaljenostima. Novije inačice koristile su poboljšano streljivo M118LR (Long Range) sa zrnom mase 11,3 grama (175 graina) tipa Sierra MatchKing s otvorenim vrhom (Open Tip Match), koje je nudilo bolju balistiku i otpornost na vjetar. Početna brzina zrna iznosila je oko 853 m/s, što je u kombinaciji s optikom omogućavalo učinkovito djelovanje na udaljenosti-ma do 900 metara.

OPTIČKI CILJNIK I PRIGUŠIVAČ

Revolucionarni aspekt sustava M21 bio je u njegovoj optici. Američka vojska usvojila je sustav ART (Adjustable Ranging Telescope), tj. ciljnik s prilagodljivim mjerenjem udaljenosti, koji je osmislio James Leatherwood. Osnova sustava bila je komercijalna optika Redfield promjenjivog povećanja od tri do devet puta, postavljena na jedinstveno postolje s ugrađenim balističkim računalom u obliku bregaste osovine (krivuljara). Sustav je radio na načelu automatske prilagodbe putanje zrna. Snajperist je pritom koristio prsten za zumiranje kako bi *uokvirio* poznatu veličinu mete (prosječna visina vojnika) između dviju linija na končanici. S povećanjem zumiranja bregasta osovina fizički bi podizala stražnji dio optike mijenjajući kut cijevi prema gore. Taj sustav *uokviri*, *naciljaj*, *pucaj* otklonio je potrebu za složenim matematičkim izračunima elevacije pod stresom prouzročeni borbenim djelovanjem.

Posebnost operativne uporabe u Vijetnamu bila je i česta ugradnja prigušivača zvuka, a najpoznatiji model bio je Sionics M14SS-1. Taj prigušivač koristio je napredni sustav s ventilom za rasterećenje tlaka kako bi se smanjio povratni udar plinova koji je na poluautomatskim puškama često izazivao prebrzo kretanje zatvarača i oštećenja mehanizma. Iako prigušivač nije mogao potpuno utišati zvuk probijanja zvučnog zida koji

stvara metak, drastično je mijenjao zvučni potpis pucnja i uklanjao bljesak na ustima cijevi, čineći snajperista gotovo nevidljivim, posebno noću.

POUZDANO ORUŽJE ZA BRZO DJELOVANJE

Vatreno krštenje sustava M21 bilo je u Vijetnamu. Ondje se pokazao iznimno učinkovitim. Pouzdanost i brzina paljbe bile su presudne u okruženju gdje su se sukobi često događali na malim udaljenostima i zahtijevali brzo djelovanje. Najistaknutiji korisnik M21 u tom ratu bio je stožerni narednik Adelbert Bert Waldron III. U samo osam mjeseci borbenog djelovanja postigao je nevjerojatnih 109 potvrđenih pogodaka, što je desetljećima bio rekord Američke vojske. Njegov najslavniji hitac dogodio se s riječnog ophodnog broda u delti Mekonga. Tad je, dok je brod plovio nemirnim vodama, s njega pogodio protivničkog snajperista na stablu kokosa udaljenom 900 metara.

Nakon Vijetnama, sustav M21 korišten je tijekom intervencija u Grenadi i Panami, no problemi s održavanjem osjetljivog spoja kundaka i mehanizma postajali su sve očitiji. Iako je krajem osamdesetih službeno zamijenjen repetirajućom puškom M24, početak sukoba u Iraku i Afganistanu donio je neočekivani preporod tog sustava. U urbanim borbama snajperisti su ponovno trebali oružje za brzo djelovanje po više meta pa su stare zalihe M21 modernizirane i vraćene u uporabu kao oružje za precizne strijelce.

INAČICE I MODERNIZACIJA

S vremenom je razvoj M21 uključio nekoliko ključnih inačica koje su pokušavale riješiti njegove nedostatke. Najvažnija je M25, razvijena kasnih osamdesetih za potrebe specijalnih postrojbi i SEAL-a. Glavni cilj bio je riješiti problem krhkog uležištenja, što je postignuto ugradnjom čeličnog umetka (košuljice) u kundak od stakloplastike tvrtke McMillan. Meh-nizam puške montiran je u taj čelični umetak stvarajući spoj metala na metal, što je omogućilo neograničeno rastavljanje bez gubitka točnosti. Sustav M25 koristio je i naprednije optike te se smatra vrhuncem razvoja platforme M14.

Druga važna modernizacija bila je početkom tisućljeća, s modelom M21A5 Crazy Horse. Tvrtka Smith Enterprise primijenila je napredne metalurške postupke, uključujući kriogenu obradu cijevi i kućišta na ekstremno niskim temperaturama kako bi se uklonila unutarnja naprezanja materijala. Stoga je prestala potreba za klasičnim uležištenjem, a puška je bila iznimno otporna i sa sposobnosti zadržavanja vrhunske preciznosti čak i nakon korištenja u zahtjevnim uvjetima.

M21 ostaje jedinstven fenomen u povijesti vojnog naoružanja. Nastao je iz nužde, ali definirao je suvremenu doktrinu korištenja poluautomatskog snajperskog oružja. Njegova sposobnost precizne i brze paljbe premostila je jaz između standardne jurišne puške i sporih repetirajućih snajpera. Iako je imao tehnička ograničenja vezano uz održavanje, inovacije poput optike ART i prilagodbe kroz modernije inačice osigurale su mu dugovječnost. Dok danas suvremene vojske usvajaju nove namjenske sustave, nasljeđe M21 i dalje je podsjetnik da je ponekad najbolje rješenje ono koje se prilagodi iz postojećih i u borbi dokazanih platformi.

PREDSTAVLJAMO: TAMBURAŠKI SASTAV GAZDE

Još i danas zamiriši trešnja u proljeće kao davno prije jedan je od poznatijih stihova novije hrvatske glazbe. Pjesma, mnogima poznata kao *Trešnja*, uspješnica je popularnog tamburaškog sastava Gazde. Glazbu i stihove napisao je Miroslav Drljača Rus. Nastala je 1995., po istinitom događaju. Nosi duboku poruku i prožeta je osjećajima čovjeka prema kraju u kojem je živio i čežnjom koju osjeća

MLADI BI TREBALI PREUZETI INICIJATIVU I IZGRADITI VLASTITU AUTENTIČNOST

O pjesmi *Još i danas zamiriši trešnja*, glazbenom stvaralaštvu Gazda, anegdotama i brojnim drugim temama razgovarali smo s vokalom i voditeljem tog sastava Markom Bujanovićem te basistom Damirom Popovićem Dačom. Riječ je o pjesmi koja je na scenu donijela nešto novo i drugačije, a za Gazde je jedna od onih koje su obilježile njihovo djelovanje.

NASTANAK PJESME

Još i danas zamiriši trešnja napravila je pravu malu revoluciju, i to ne samo u slušanju tamburaške glazbe nego i u percepciji samih Gazda. Objavljena 1995., postala je jedna od onih pjesama koje nadilaze žanr i ostaju trajno upisane u kolektivno pamćenje. Autor glazbe i stihova je Miroslav Drljača Rus, a aranžmana Branko Bogunović.

Gazde su već imale prvi album, popularnost im je rasla, turneje su bile intenzivne i održale su prvi veliki

koncert u zagrebačkom Domu sportova. U proljeće 1995., dok je Miroslav Rus u Croatia Recordsu radio na albumu sa Željkom Bebekom, primijetio je da i Gazde ondje snimaju. Poznavali su se otprije, no upravo tad njihov odnos prerasta u ozbiljniju autorsku suradnju.

“Miroslav Rus preslušao je drugi autorski album, *Za ljubav tvoju*, te zaključio kako ima pjesme koje bi se odlično uklopile. Iako je album praktički već bio dovršen, dvije pjesme ušle su u završnici – svega tri do četiri tjedna prije objave. Radilo se upravo o pjesmama *Još i danas zamiriši trešnja* i *Ja pijem da zaboravim*”, govori nam Marko Bujanović.

TEKST
Ivan Šurbek

FOTO
Gazde Art d. o. o.

Od trenutka nastanka do studijske snimke prošlo je vrlo malo vremena, ali već na prvo slušanje bilo je jasno da pjesme Još i danas zamiriši trešnja i Ja pijem da zaboravim zvuče originalno i drugačije. Upravo su te dvije pjesme dodatno proširile popularnost Gazda i učvrstile njihov status na domaćoj sceni

“Sve se odvijalo nevjerojatno brzo. Od trenutka nastanka do studijske snimke prošlo je vrlo malo vremena, ali već na prvo slušanje bilo je jasno da pjesme zvuče originalno i drugačije. Upravo su te dvije pjesme dodatno proširile popularnost Gazda i učvrstile naš status na domaćoj sceni”, dodaje. No *Trešnja* ima i snažnu osobnu notu jer je nastala prema istinitom događaju.

“Tomislav Marčinko, prognanik iz Vojvodine, tijekom jednog druženja ispričao je Miroslavu Rusu priču o trešnji iz svog djetinjstva – stablu uz koje su bile vezane uspomene na odrastanje, dom i život koji je ostao iza njega. Govorio je o tome koliko mu nedostaju ti prizori i osjećaji te kako bi bilo dobro kad bi postojao neki autor koji bi znao pretočiti takvu emociju u pjesmu. Rus je već sljedećeg jutra, ili nekoliko dana poslije, donio tekst pjesme *Još i danas zamiriši trešnja*. Melodija je nastala brzo. Rus je ubrzo došao na našu probu, zajedno smo dovršili aranžman i pjesma je snimljena. Ono što je tad nastalo traje već više od tri desetljeća”, govori Bujanović.

Danas *Trešnja* ima gotovo kulturni status u hrvatskoj glazbi. Prema mišljenju brojnih glazbenika i publike, među najvažnijim je i najemitiranijim skladbama nastalim nakon hrvatske samostalnosti. Više od hita, postala je simbol jednog vremena i emotivni *soundtrack* generacija.

Ubrzo je slijedio i drugi koncert u Domu sportova, a potom iz godine u godinu i tradicija rasprodanih nastupa.

Trešnja je gotovo trenutačno pronašla put do publike, no članovi Gazda u početku nisu bili svjesni koliko će daleko dogurati. Danas, nakon više od tri desetljeća, jasno je da je iznimno prepoznatljiva.

“Znali smo da je dobra pjesma, ali bili smo mladi u to doba. Nismo imali neka velika očekivanja. Puno smo svirali i snimali pa možda čak nismo ni stigli razmišljati o tome”, prisjeća se Damir Popović, poznat kao Dačo. “Ali vrlo brzo, nakon tri ili četiri mjeseca,

PREDSTAVLJAMO: TAMBURAŠKI SASTAV GAZDE

vidjeli smo da svi pjevaju *Trešnju*. To ti nešto govori. To je znak da se pjesma jako dobro primila, da je ljudima ušla u uho”, nastavlja.

Gazde vjeruju da uspjeh pjesme nije bio slučajan. Osim melodije, nosila je i emociju vremena u kojem je nastala.

“Imala je snažnu poruku. Bila je to jedna nježna domoljubna pjesma, o kraju iz kojeg čovjek dolazi. Nije budnica, ali je emocija. Tiho se uvukla u srca i duše ljudi”, govori Marko. Dačo dodaje kako pjesma senzibilitetom podsjeća na *Ne dirajte mi ravnicu* i nostalgiju za domom.

Posebnu težinu pjesmi daje i povijesni kontekst. “Vezana je uz nemile događaje tog vremena, kad su se mnogi životi zbog rata, nažalost, uništili i promijenili”, naglašava Dačo. I Marko potvrđuje da je publika odmah prepoznala i prihvatila emociju pjesme.

Danas je teško zamisliti nastup Gazda bez *Trešnje*. Gotovo da nema koncerta na kojem publika ne traži upravo tu pjesmu.

“Ne može proći svirka bez nje, ljudi je stalno traže”, kaže Dačo te nastavlja: “Vrijeme ide, mladi se radaju, a još uvijek je pjevaju. Čak i mala djeca, znam iz vlastitog primjera. Pjesma je stara više od 30 godina i dalje traje.”

Trajnost pjesme, smatraju, potvrđuju i brojne obrade koje su se pojavile tijekom godina.

“Svaka obrada pjesme potvrđuje njezinu vrijednost. Ljudi su je prepoznali i pokušavaju je prilagoditi nekom novom vremenu, ali najveća emocija ipak se veže uz original”, kaže Marko.

Gazde nikad nisu skrivale da velik dio njihove diskografije počiva na suradnji s autorima, a ne isključivo na vlastitom autorskom radu.

“Mi smo autori manjim dijelom. Godinama surađujemo s brojnim eminentnim hrvatskim autorima i biramo pjesme koje nam se sviđaju. S autorstvom nikad nismo imali problem”, objašnjavaju.

Ne isključuju stoga mogućnost da *Trešnja* dobije neku novu verziju.

“Vjerujem da će doživjeti još neku obradu. Samo je pitanje vremena kad će se netko toga sjetiti. Danas svjedočimo tomu da mladi izvođači obrađuju stare hitove legendarnih hrvatskih glazbenika. Sigurno će jednog dana doći neka nova ideja nekog mladog pjevača ili pjevačice”, zaključuje Dačo.

OKUPLJANJE GAZDI, POČECI DJELOVANJA

Gazde su zagrebački sastav koji je na scenu donio sasvim novi tamburaški zvuk. Pod tim imenom djeluju već duge 33 godine, a njihovi su članovi Marko Bujanović, Silvio Šimunković, Vladimir Kota, Mario Kršić, Damir Popović, Robert Šerić i Tomislav Jurač Belošević.

O nastanku Gazda govorili su nam Marko i Dačo.

“Mi smo svi rođeni u Markuševcu, tu na ovim bregima. Nas pet od sedam u bendu išli smo zajedno u školu, čak i u isti razred. Počeli smo svirati još u školi, bio je taj veliki orkestar, pa smo krenuli *štrencati*, kak’ bi se reklo”, prisjeća se Dačo. Ipak, njegov ulazak u bend dogodio se gotovo slučajno.

“Negdje pred srednju školu dečki su se okupili bez mene. Rekao sam im: ‘Neću, odite vi svirat, ja ću nešto drugo, nogomet.’ Onda je jedno ljeto došao Marko s našim Vladom, koji svira prim, i rekli su mi: ‘Ajde, odi samo odsviraj s nama kao zamjena, Marko mora na more.’ Prvo sam rekao: ‘Dobro, samo sedam dana, ali ništa više.’ I tako sam ostao 35 godina. Čak i više, 40”, govori kroz smijeh.

“Poslije osnovne škole smo se okupili. U srednjoj školi već smo svirali i imali bend. Zvali smo se Tambure Prigorja, pa Šimunčani, pa Neki novi klinci – imali smo svakakva imena”, kaže.

Ozbiljniji zaokret dogodio se pred punoljetnost.

“Pred kraj srednje škole, negdje s 18 godina, krenuli smo ozbiljnije. S Damirom Mihovcem Mikijem maksimalno smo se posvetili sviranju i počeli raditi ozbiljno. Prva pjesma koju smo snimili pod imenom Gazde, *Zbog tebe sam to što jesam*, odmah je postala hit”, prisjeća se Marko.

Početak Gazda poklopio se s početkom devedesetih i vremenom velikih društvenih promjena.

“Mi smo ‘74. i ‘75. godište. To je bilo vrijeme pred rat i vrijeme rata, kad se budio hrvatski identitet, pa tako i kroz glazbu. Medijima su *harali* Zlatni dukati, koji su donijeli puno lijepih pjesama i pobudili novi interes za tamburašku glazbu”, prisjeća se Marko. Veliku ulogu u nastanku markuševčke tamburaške scene imao je tamošnji profesor.

“Naša škola imala je profesora Danka Mazuta, koji je stvorio cijeli niz tamburaša u Markuševcu. Otuda zapravo dolazi ta sklonost prema tamburama. Tambure su se svirale i prije, ali on je to posložio tako da su svi razumjeli note i ritam. Tijekom desetljeća stvorila se velika baza ljudi koji su znali svirati”, ističe. Na valu popularnosti tamburaške glazbe nastale su i Gazde.

“Kao mladi bend počeli smo svirati po feštama, rođendanima, tulumima, krstikama, tu i tamo pone-

koj svadbi i manjim gostovanjima u javnosti. Ali vrlo brzo pokazali smo želju da se time bavimo ozbiljno. Htjeli smo snimati svoje pjesme, graditi ime i imidž, pojavljivati se u medijima, nastupati na festivalima, snimati spotove, pronaći producenta i izdavačku kuću”, dodaje Marko.

Prekretnica se dogodila zahvaljujući upornosti i jasnoj viziji.

“Na našu želju i na inicijativu menadžera Damira Mihovca to je odjednom postalo stvarnost. Imali smo sreću da smo donijeli nešto novo. Bili smo jedan od rijetkih tamburaških sastava koji nije dolazio iz Slavonije”, objašnjava.

Gazde su se otpočetak i glazbeno i vizualno razlikovale od konkurencije. “Nismo svirali klasičnu narodnu glazbu, nego neki *fusion* između narodne i pop glazbe. Ljudi su to primijetili i po našem imidžu. Nismo nosili nošnje kao većina tadašnjih bendova, nego kožnjake. Imali smo jedno vrijeme čak i bijele tambure kako bismo se razlikovali od drugih”, govori nam Marko. Upravo je ta drugačija energija, smatra Marko, bend izdvojila od ostatka scene.

“Bili smo jako mladi, puni energije i snage. Mislim da smo bili jedan od prvih bendova koji je tamburašku glazbu izvukao iz kafića i restorana, gdje se dotad uglavnom svirala, i doveli je na trgove, manifestacije i u sportske

Posebnu težinu pjesmi daje i povijesni kontekst. Nastala je u vremenu kada su rat i prognaništvo obilježili živote tisuća ljudi

dvorane. Tamburu smo doveli u prostore u kojima su se prije svirali samo pop i *rock*”, dodaje.

IME GAZDE I NASTUPI ZA HRVATE U ISELJENIŠTVU

Ime benda nije nastalo slučajno.

“Htio sam da ime ima veze s baštinom i tradicijom, ali i da bude kratko, jasno i pamtljivo. Pritom nisam mislio da smo *gazde* u gospodarskom smislu, nego gazde u svirci”, objašnjava Marko.

Bend je, kaže, otpočetak bio zajednička priča svih članova, bez jednog dominantnog pokretača.

“Svi smo osnivači. Nije to bila ambicija jednog čovjeka, nego je sve išlo nekako po inerciji. Završili smo srednju školu, upisali fakultete i baš u to vrijeme počeli ozbiljnije svirati. Poziva je bilo sve više i više, pa smo se tome počeli sve ozbiljnije posvećivati”, dodaje Dačo.

Upravo zajedništvo smatra jednim od ključnih razloga dugovječnosti benda.

“Nije lako šest ili sedam glava držati na okupu, ali nekako smo svi puhali u ista jedra. Ostali smo zajedno i potpuno se posvetili tome”, kaže.

Gledajući iz današnje perspektive, Marko pak priznaje da tek sad shvaća koliko su kao vrlo mladi ljudi zapravo brzo ušli u ozbiljan glazbeni svijet.

“Prvi Dom sportova imali smo s 20 godina. Danas moja djeca imaju oko 25 i ne mogu zamisliti da bi u tim godinama imali takve karijere. Mi smo još bili klinici, a već smo imali velike turneje, ozbiljne odnose sa sponzorima i velike projekte. Sve nam je bilo uzbudljivo i velik izazov”, govori.

Gazde su otpočetak puno ulagale u vlastiti razvoj.

“Jako smo puno investirali u bend. Snimali smo pjesme, spotove, stalno radili nešto novo. Išli smo na velike turneje, pet puta bili smo u Australiji, četiri puta u Americi, četiri puta u Kanadi, prošli gotovo cijelu Europu”, objašnjava.

Tri desetljeća poslije, priča još traje.

“Danas smo na pragu desetog studijskog albuma. Nastupali smo praktički svugdje gdje su nastupali hrvatski glazbenici i još uvijek trajemo”, kaže Marko. Iako su godinama nastupali diljem svijeta, Marko kaže da velike razlike između domaće publike i hrvatskog iseljeničtva zapravo nema.

“Publika je gotovo ista, bilo da sviramo u Njemačkoj, Švicarskoj, Kanadi ili SAD-u – samo je drugačiji ambijent. Hrvatski iseljenici vole i dalje pozivati hrvatske bendove na svoje proslave, koncerte i druženja”, dodaje Marko.

Posebno ga fascinira koliko je jaka povezanost s glazbom i među mladim generacijama iseljenika.

“Postoje generacije naših ljudi koje više ni ne govore hrvatski jezik, ali svejedno vole i slušaju hrvatsku

PREDSTAVLJAMO: TAMBURAŠKI SASTAV GAZDE

glazbu. To je baš posebno za vidjeti”, ponosno dodaje.

Veliku ulogu u očuvanju zajedništva imaju hrvatske zajednice u inozemstvu. “Postoje brojne tamburaške i folklorne skupine, nogometni klubovi i različite udruge koje organiziraju takve događaje. Da se ne bavimo ovim poslom, ne bismo ni bili svjesni koliko zapravo Hrvata živi po svijetu i na kojim sve mjestima postoje naše zajednice. To je stvarno vrijedno iskustvo”, naglašava.

POGLED S VREMENSKIM ODMAKOM I ANEGDOTE

Nakon više od tri desetljeća karijere, brojnih turneja i tisuća kilometara, članovi Gazda rijetko stignu zastati i osvrnuti se na sve što su prošli.

“Dio tog puta danas mi izgleda kao san. Nekad mi djeluje nestvarno, kao da se pitaš: ‘Jesam li ja to stvarno živio ili sam gledao neki film?’ Ali kad osvijestiš sve, ponosan si. Ostavio si neki trag, neki put, nešto iza sebe. To je spomenik tvoga rada. Pjesma ostaje”, kaže Dačo.

Marko priznaje da nema puno vremena za nostalgiju jer bend stalno gleda prema naprijed.

“Ne razmišljam previše o prošlosti. Više sam u aktualnostima i onome što tek dolazi. Uvijek nešto novo – ovo trebamo napraviti, dolazi ovo, ovo još nismo stigli. Puno toga želiš i planiraš, ali ne možeš sve stići”, kaže Marko. Dodaje da glazbena scena danas traži stalnu prilagodbu.

“Treba raditi koncerte, prilagoditi se novim medijima, TikToku i Instagramu, snimati spotove, obilaziti radijske postaje, promovirati album, dolaze festivali... Stalno te nešto tjera naprijed pa nema puno vremena za razmišljanje o onome što si već postigao”, dodaje Marko.

No, podsjetnik na prijedeni put ipak postoji, a nalazi se u njihovoj studiju.

“Naše slike po studiju podsjećaju nas gdje smo bili i što smo sve radili. To nas vraća na jedan veliki minulni rad”, kaže Marko.

Ritam benda s vremenom se mijenjao, ali pozornica je i dalje važan dio svakodnevice.

Kao potpuno samostalan bend zaokružili smo svoju priču s jasnim potpisom. Imamo svoj studio i izdavačku kuću. Karijeru gradimo korak po korak, isključivo vlastitim radom

“Niti jedna godina nije ista. Danas imamo oko 50 do 60 nastupa godišnje i to je i dalje puno. Kad smo počinjali, bilo je i više od sto nastupa godišnje. Zvalo se dogoditi da samo dođeš doma, promijeniš odjeću i nastaviš dalje”, kaže Marko.

Dačo se posebno prisjeća ljetnih turneja, koje su znale biti iscrpljujuće.

“Jedno ljeto imali smo po moru 17 nastupa zaredom. Nakon nekog vremena potpuno se pogubiš, više ne znaš je li nešto bilo danas ili jučer. Samo sviraš, putuješ i spavaš. Ovih 50-60 nastupa danas ipak se može izdržati”, kaže kroz smijeh.

ODNOS S DAMIROM MIHOVECOM MIKIJEJEM

Gazde su u svojim najvažnijim godinama izgradile poseban odnos s tragično preminulim Damirom Mihovecom Mikijem. Njemu u čast brojni su se poznati tamburaški sastavi okupili u sastavu pod nazivom Tamburaši za Mikija te snimili pjesmu *Kome ćemo noćas svirati*.

“Bio je jedan od osnivača Ex Panonije, a u svijet Gazda ušao je kad je imao tridesetak godina. Bio je vizionar, koji je na stručan, ali i vrlo topao način prenosio svoju ambiciju na nas ostale”, govori Marko. “Prenosio nam je sviračko znanje. Od njega smo učili finije note, detalje koje prije nismo znali. U tim formativnim godinama bio je jedan od ključnih ljudi za nas. Taj njegov utjecaj osjetiti se i danas”, ističe Dačo.

PLANOWI I PORUKA MLADIMA

“Mladima danas želimo poručiti jednu ključnu stvar: radite na tome da postanete glavni likovi svoje budućnosti. Nemojte biti samo nijemi pratitelji influencera na društvenim mrežama. Preuzmite inicijativu, izgradite vlastitu autentičnost i stavite se u poziciju iz koje možete donositi stvarne promjene u svijetu”, kaže Marko. “Ako imate imalo volje i smisla za glazbu, iskoristite priliku i pokušajte svirati neki instrument. Sviranje nije samo hobi. Ono vam daje neprocjenjivu dodatnu dimenziju u životu, nešto duboko i trajno što će vam s godinama značiti sve više”, dodaje Dačo.

“Kao potpuno samostalan bend zaokružili smo svoju priču s jasnim potpisom. Imamo svoj studio i izdavačku kuću. Karijeru gradimo korak po korak, isključivo vlastitim radom, bez ikakve lobističke podrške sa strane. Kroz taj put upoznali smo doslovno svaki segment ovog posla. Zato znamo što govorimo kad pozivamo na autentičnost. Naš je idući korak jasan: krajem godine izdajemo novi album, a dugoročni cilj kojem težimo u doglednoj budućnosti veliki je koncert u zagrebačkoj Areni. Pokazat ćemo da se snovi mogu ostvariti pod vlastitim uvjetima”, zaključuje Marko Bujanović.

MIROSLAV BIČANIĆ

JEDAN JE OD DOBITNIKA PRIZNANJA KOJE ZAJEDNIČKI DODJELJUJU
MINISTARSTVO HRVATSKIH BRANITELJA I HRVATSKI OLIMPIJSKI ODBOR ZA
POSEBAN DOPRINOS U OBRANI DOMOVINE

Priča o Miroslavu Bičaniću nije tek klasična sportska priča o usponima, transferima i postignutim golovima. To je duboko svjedočanstvo o generaciji koja je iz bezbrižnosti slavonskih ulica preko noći bačena u vihor rata

TEKST Ivan Šurbek

FOTO privatna arhiva Miroslava Bičanića

NAJVEĆE UTAKMICE U ŽIVOTU IGRAMO IZVAN SPORTSKIH TERENA

Hrvatski branitelj i sportaš Miroslav Bičanić rođen je u Đakovu, u vrijeme kad je odrastanje imalo jednostavniji ritam od današnjeg. Đakovo kao povijesno i kulturno središte Nadbiskupije nudilo je mladima jasan i tradicionalan životni okvir. Bilo je to toplo slavonsko djetinjstvo u kojem su se dani dijelili između školskih obveza, ministriranja u crkvi te neprekidnog strastvenog igranja svih mogućih sportova na ulici i lokalnim igralištima. Bičanićev ozbiljan nogometni uspon započinje sa 16 godina, kad iz rodnog Đakova prelazi u juniore Nogometnog kluba Osijek.

Kasnih osamdesetih godina prošlog stoljeća NK Osijek bio je sinonim za vrhunski rad s mladima. U tadašnjoj je jugoslavenskoj prvoj ligi klub iz Gradskog vrta s pravom nosio laskav nadimak Mali Ajax. Bila je to organizacijska zasluga vizionara, danas pokojnog Andrije Vekića, koji je postavio temelje jedne od najjačih omladinskih škola na ovim prostorima.

“Naši treneri nisu bili tek puki sportski radnici ili taktičari koji bi nas samo razmjestili po pozicijama na terenu”, prisjeća se s dubokim poštovanjem Miroslav Bičanić, te nastavlja: “Bili su to legendarni igrači i ikone Kluba –

Stjepan Čordaš, Ivica Grnja, Ivan Maras, Ivan Lukačević. Oni su za nas bili istinski životni učitelji. Na svakom treningu bili su demonstratori onoga što nogomet u svojoj srži jest. Učili su nas svakom detalju: svakom dodiru lopte, pravilnom kretanju, štopanju, udarcu i centaršutu. U takvom je okruženju naša generacija napredovala nevjerovatnom brzinom.”

Plodovi tog mukotrpnog rada stigli su 1989. godine. Bičanić je kao dvadesetogodišnjak službeno debitirao u prvoj jugoslavenskoj ligi na teškom gostovanju protiv Veleža u Mostaru. Bila je to odskočna daska za pravu profesionalnu karijeru, koja je tek trebala procvjetati. No, sudbina je za njegovu generaciju imala posve drugačiji, dramatičniji plan. Samo dvije godine nakon debija, u ljeto 1991., umjesto stadiona i ispunjenih tribina na scenu stupa rat.

RATNE GODINE: KOPAČKE U SJENI VOJNIČKIH ČIZAMA

Ljeto 1991. donijelo je eskalaciju sukoba u istočnoj Slavoniji. U taboru NK-a Osijek ratne strahote proživljavale su se iz prve ruke. Jugoslavenska liga raspadala

se, natjecanja su prekinuta, a nad sudbinom Hrvatske kao neovisne države, pa tako i nad sudbinom hrvatskog sporta, nadvio se upitnik. Dok su se čelnici tek osnovanog Hrvatskog nogometnog saveza grčevito borili za odcjepljenje od Fudbalskog saveza Jugoslavije i međunarodno priznanje pod okriljem UEFA-e i FIFA-e, nogomet u domovini ušao je u prazni hod.

Iako je u kasno ljeto 1991. organiziran turnir "Slobodna Hrvatska", neslužbeno prvenstvo koje se igralo u ratom nezahvaćenim područjima – Istri i Varaždinu, za mlade osječke nogometaše igra više nije bila opcija.

"U nama se tad dogodilo jedno naglo, silovito sazrijevanje", objašnjava Bičanić te nastavlja: "Gledaš svoj grad koji gori, tvoji su prijatelji i susjedi već na prvoj crti bojišta. Slično je bilo s dečkima iz Šibenika, Dubrovnika, Vinkovaca... U tom trenutku prestaneš razmišljati o nogometu. Shvatiš da postoje puno važnije stvari, a to su opstojnost tvojeg doma, tvoje obitelji i domovine. Nas nekoliko donijelo je odluku i priključili smo se 106. brigadi Hrvatske vojske u Osijeku. U njoj sam proveo pet-šest mjeseci kao aktivni branitelj."

Život u Osijeku tih mjeseci bio je surov. Grad je bio pod stalnom palj-

bom, a prva crta bojišta nalazila se praktički na ulicama.

"Nije bilo građanina koji nije osjetio rat. Kad su počeli artiljerijski i avionski napadi, nisi znao gdje će pasti. Srbi su gađali potpuno nasumično, bez ikakvog reda, plana ili vojničkog dostojanstva. Pogodili bi školu, bolnicu, stambenu zgradu, nečiju kuću... Biti tad u Osijeku značilo je živjeti na prvoj crti, svaki Božji dan", govori nam.

Iz tog opasnog razdoblja Bičanić izdvaja anegdote koje danas, s protekom vremena, zvuče nevjerojatno. Tad su bile pitanje života i smrti. Jedna od njih vezana je uz osječku Tvrđu i crkvu svetog Mihaela.

"Crkva je bila teško oštećena u prethodnim napadima i mi smo tog jutra popravljali i pokrivali krov. Odjednom je počeo novi minobacački napad. S krova crkve savršeno se vidi Baranja i vlastitim očima gledaš kako ispaljuju mine prema gradu. Vidiš ih kako lete. Kolega koji je bio gore sa mnom u šoku me pita: 'Pa neće nas valjda pogoditi sada dok popravljamo štetu od jučer?' Pogledao sam ga i rekao: 'Neće, crkva je sveto mjesto i moramo je pokriti. A ako je suđeno da padne na nas, neka padne.' Nasreću, Bog nas je sačuvao, mine su pale dalje, a ta je crkva za nas bila simbol našeg otpora i vjere da će rat na kraju prijeći na našu stranu", objašnjava.

Još ljudi pothvat bio je put na nogometnu utakmicu u Blato na Korčuli. Kako bi uopće stigli na odredište, morali su proći preko Maslenice dok je to područje bilo pod okupacijom. "Odlučili smo se na golemi rizik jer drugog puta nije bilo. Imali smo sreću da je tog dana vladalo neko zatišje i da su se srpske snage privremeno povukle s nekoliko položaja uz samu cestu. Projurili smo kroz okupiranu zonu, a naši vojnici na kontrolnoj točki pri ponovnom ulasku na slobodni hrvatski teritorij ostali su u potpunom šoku. Gotovo su nas napali jer su mislili da smo pobunjeni Srbi. Kad smo im objasnili da smo mi samo NK Osijek koji ide odigrati utakmicu, gledali su nas kao luđake, nisu mogli vjerovati da smo živi prošli. Tad nam je to dalo nevjerojatan vjetar u leđa, pokazali smo prkos i dokazali da se neprijatelja može probiti", ističe Bičanić.

SPORTSKA KARIJERA: OD IGRANJA U PROGOŠTVU DO NJEMAČKE

Početkom 1992. donesena je odluka o pokretanju prvog službenog prvenstva Prve hrvatske nogometne lige (HNL). Zapovjedništvo i

DOMOVINSKI RAT

Stožer obrane Grada Osijeka tad donose odluku da se svi profesionalni sportaši moraju skinuti iz vojne službe i vratiti u trenajni proces. U ožujku te godine Bičanić i suigrači vraćaju se nogometu, ali u iznimno teškim uvjetima. Kulturni stadion Gradski vrt bio je na samoj crti razgraničenja i stalna meta granatiranja, pa je NK Osijek svoje domaće utakmice morao igrati u progonstvu – u Donjem Miholjcu, Đakovu i Kutjevu.

“Imali smo iznimno mladu ekipu, pojačanu s nekoliko iskusnijih domaćih dečki. Raspadom bivše lige, klub su napustili stariji igrači i mi smo preko noći dobili nepreglednu šansu. Igrali smo s neviđenim motivom, rasli smo iz utakmice u utakmicu, iz mjeseca u mjesec”, objašnjava.

Kao klasični veznjak (danas popularno zvan *box-to-box* ili *osmica*), Bičanić je dominirao domaćim travnjacima u dresu Osijeka, a poslije i dvije godine u dresu NK-a Zagreb, s kojim se ravnopravno borio protiv Dinama i Hajduka za naslov prvaka. Njegove sjajne partije nisu prošle nezapaženo – 1993.

Ljeto 1991. donijelo je eskalaciju sukoba u istočnoj Slavoniji. “U nama se tad dogodilo jedno naglo, silovito sazrijevanje”, objašnjava Miroslav Bičanić

Gledaš svoj grad koji gori, tvoji su prijatelji i susjedi već na prvoj crti bojišta. U tom trenutku prestaneš razmišljati o nogometu. Shvatiš da postoje puno važnije stvari, a to su opstojnost tvojeg doma, tvoje obitelji i domovine. Priključili smo se 106. brigadi Hrvatske vojske

godine debitira za hrvatsku A reprezentaciju i postiže povijesni pogodak protiv Ukrajine u Zagrebu.

“U reprezentaciji sam ubilježio samo dva nastupa, ali na to sam ponosan kao da ih je bilo sto. Morate shvatiti kakva je to nevjerojatna konkurencija bila u to vrijeme u tako maloj državi. Na mojim pozicijama igrali su Zvonimir Boban, Robert Prosinečki, Aljoša Asanović, Nenad Pralija... To su bili igrači svjetske klase. Iako sam bio među najboljim igračima domaće lige, kraj takvih majstora nije bilo realne šanse za veću minutažu. Sama činjenica da sam bio dio tog kruga za mene je ostvarenje svih dječaćkih snova”, ponosno dodaje.

Inozemna karijera Miroslava Bičanića bila je bogata. Veliki transfer u Bundesligu bio je 1996., potpisivanjem za MSV Duisburg. Poslije je u toj ligi branio i boje Hanse Rostock. Nakon Njemačke, nogometni put vodi ga u tri kluba u Izraelu te, naposljetku, u tri kluba u dalekoj Kini.

“Bio je to nevjerojatan životni put kroz potpuno različite kulture. Njemačka disciplina, specifičan život u Izraelu i onda Kina kao potpuna egzotika. Ondje sam doživio fantastične sportske uspjehe – osvojio sam dva nacionalna Kupa, proglašen sam igračem godine i bio među najboljim strancima u povijesti njihove lige. No, unatoč sjajnoj formi i proslavi zadnjeg Kupa pred 50 000 fanatičnih navijača, karijeru sam prekinuo iznenada, na Božić 2002. godine”, nastavlja.

Razlog za rani prekid karijere nije bila ozljeda, već obiteljska drama. Kina je u to vrijeme prolazila divlju i nekontroliranu industrijalizaciju, a razina ekološke svijesti i zagađenja zraka bila je katastrofalna.

“Moj sin se ondje razbolio, dobio je akutni bronhitis i laringitis. Fizički sam bio potpuno zdrav, spreman igrati još godinama na vrhunskoj razini, ali obitelj je

uvijek na prvom mjestu. Donio sam odluku u sekundi, prekinuo ugovor i vratio se u svoju Hrvatsku, pod plavo nebo i na čist zrak. Nisam požalio ni trenutka. Nakon nekoliko godina provedenih ovdje, bolest ga je potpuno i trajno napustila. Danas je on odrastao i zdrav čovjek te otac moje male unučice. To je moj najveći životni trofej. U svim tim životnim bitkama i kroz 28 godina zajedničkog života, moja najveća potpora bila je pokojna supruga Milka, s kojom sam dobio tri sina, a koja je, na našu golemu tugu, preminula od maligne bolesti 2018. godine. Njezin odlazak ostavio je prazninu, ali i vječnu zahvalnost na ljubavi i osloncu koji mi je pružala na svakom koraku mog put", govori Miroslav Bičanić.

“HUMANE ZVIJEZDE” KAO CJELOŽIVOTNI POZIV

Završetak profesionalne karijere za svakog je sportaša traumatičan, te svojevrstan šok, koji Bičanić otvoreno uspoređuje s jednom vrstom PTSP-a: “Odjednom stane sve na što si naviknuo od djetinjstva. Ne znaš točno kamo bi sa sobom, gdje se pozicionirati, što raditi. Mi nogometaši tu radimo veliku pogrešku jer se tijekom karijere fokusiramo isključivo na teren, a potpuno zanemarujemo obrazovanje. Iskreno i duboko žalim

Fizički sam bio potpuno zdrav, spreman igrati još godinama na vrhunskoj razini, ali obitelj je uvijek na prvom mjestu. Donio sam odluku u sekundi, prekinuo ugovor u Kini i zbog sinova zdravlja vratio se pod plavo hrvatsko nebo. Nisam požalio ni trenutka

što nisam upisao i završio fakultet ili prošao neke dodatne edukacije. To mi danas silno nedostaje. Zato je moj vječni savjet svim mladim igračima: nemojte zanemariti školu, završite nešto dok igrate, osigurajte si diplomu jer će vas ona usmjeriti i spasiti u onom trenutku kad svjetla stadiona utihnu.”

Nakon nekoliko različitih poslova i uspješnog rada u nogometnom menadžmentu te vođenju vlastite agencije za zastupanje igrača, Bičanić pronalazi istinski mir i životnu misiju u humanitarnom radu. Još 2003. godine, zajedno s nekolicinom bliskih prijatelja, suosniva humanitarnu udrugu “Humane zvijezde Hrvatske 03”. “To je priča na koju sam u životu najponosniji. Humanitarni rad je plemenit, ali se u našem društvu prečesto politizira ili koristi za pogrešne interese. Mi smo u ove 23 godine postojanja uspjeli ostati potpuno čisti, bez ijedne mrlje. Fokusirali smo se isključivo na djecu koja su iz različitih razloga prošla *ispod radara* državnog zdravstvenog sustava i institucija. Djecu s autizmom, Downovim sindromom ili obitelji kojima hitno trebaju skupe operacije i skupe terapije u inozemstvu”, govori Bičanić.

Brojke koje stoje iza udruge uistinu su impresivne. Do danas su “Humane zvijezde” odigrale čak 171 humanitarnu utakmicu diljem Hrvatske, ponajviše u manjim, zapostavljenim mjestima, te organizirale brojne koncerte. Na tim je akcijama prikupljeno i donirano više od nevjerojatnih dva milijuna eura.

DOMOVINSKI RAT

Mi tim udrugama i pojedincima ne možemo trajno riješiti sve probleme, ali im dajemo snažnu financijsku podršku, podižemo im vidljivost u medijima i potičemo druge da im pomognu. Kad primiš iskrenu zahvalu od te djece i njihovih roditelja, shvatiš da je to tvoja prava životna misija

“Kroz našu udrugu prošlo je 70 do 80 vrhunskih ljudi kroz sve ove godine. Tu su moji bivši suigrači Goran Vlaović, Boris Živković, Branko Strupar, Marko Babić, Robert Špehar, Fabijan Komljenović... Ali nisu samo nogometaši. S nama igraju košarkaši, primjerice Kruno Simon, boksač Željko Mavrović, bivši rukometaši, plivači, veslači. Dode i Franjo Arapović. Iako ne može igrati nogomet, uvijek je tu. Imamo golemu podršku ljudi s estrade i iz javnog života koji nam dolaze na gotovo svaku utakmicu – glumac Slaven Knezović Grof, pjevač Amir Kazić Leo, Miroslav Škoro, kao i Mate Bulić, koji je s nama od prvog dana među suosnivačima”, ističe.

U medijima se ponekad pogrešno prenosilo (pa čak i prilikom uručjenja službenih državnih priznanja) da je Bičanić kroz rad s udrugom i braniteljski status vezan uz Sisačko-moslavačku županiju i Općinu Lekenik. Bičanić to koristi kako bi precizno objasnio stvari: “Ja sam bio pripadnik 106. brigade isključivo u mojem Osijeku i na Istočno-slavonskom bojištu, a ne u Sisačko-moslavačkoj županiji. Priča s Lekenikom posve je drugačija i izrazito lijepa – ona je započela prije desetak godina, kad smo kroz ‘Humane zvijezde’ počeli pomagati radu SOS Dječjeg sela Lekenik. Naš tajnik Božidar Antolec dolazi iz tog kraja i on je bio ta čvrsta veza. Lekenik je, uz brojne druge udruge, poput Udruge ‘Put u život’ s Trešnjevke ili udruge za djecu u Valpovu (gdje smo jednom utakmicom priskrbili 15 000 eura), samo jedna od divnih postaja našeg rada. Mi tim udrugama i pojedincima ne možemo

trajno riješiti sve probleme, ali im dajemo snažnu financijsku podršku, podižemo im vidljivost u medijima i potičemo druge da im pomognu. Kad primiš iskrenu zahvalu od te djece i njihovih roditelja, shvatiš da je to tvoja prava životna misija.” Bičanićeva je dugogodišnja strast za pomaganjem društvu dobila i profesionalni nastavak. Prije dvije godine prenio je svoju energiju izravno u krovnu organizaciju domaćeg nogometa: Hrvatski nogometni savez. Ondje obnaša dužnost u novoosnovanom Odjelu društvene solidarnosti i humanitarnog rada, čime je društveno odgovorno djelovanje podignuto na najvišu institucionalnu razinu.

PORUKA MLADIMA I APEL DRUŠTVU: BUĐENJE IZ MATERIJALISTIČKOG SNA

Kao čovjek koji je prošao put od blatnjavih terena do prepunih bundesligaških stadiona, te od ratnih rovova do visokih humanitarnih instancija, Miroslav Bičanić koristi svoju životnu priču kako bi poslao nekoliko snažnih poruka današnjem društvu i novim generacijama.

PORUKA MLADIMA O VOJNOM ROKU

U vrijeme kad se u javnosti ponovno lome koplja oko ispravnosti uvođenja obveznog temeljnog vojnog osposobljavanja, Bičanić, kao bivši pripadnik 106. brigade, nema nikakve dvojbe i šalje izravnu poruku mladim naraštajima: “Smatram da je uvođenje obveznog vojnog roka iznimno dobro i prijeko potrebno mladim ljudima danas. To se u javnosti prečesto promatra kroz prizmu straha ili opasnosti, no poanta je posve drugačija. Mladima danas kronično nedostaje discipline i jasne strukture u životu. Vojni rok od nekoliko mjeseci, otvorenog

Još 2003. godine, zajedno s nekolicinom bliskih prijatelja, suosniva humanitarnu udrugu "Humane zvijezde Hrvatske 03"

tipa, ima prije svega duboko edukativnu i odgojnu ulogu. Mladi tamo moraju naučiti što znači disciplinirano živjeti, što znači poštovati hijerarhiju, zajedništvo i preuzeti odgovornost za čovjeka kraj sebe. Naravno da moraju proći i osnovnu obuku, upoznati se s oružjem i opasnostima koje iz toga vrebaju kako bi znali reagirati zadesi li nas, ne daj Bože, ponovno neka krizna situacija. Moja najveća želja i molitva jest da ta stečena znanja i vještine tim mladim ljudima nikad u stvarnom sukobu ne zatrebaju, ali vojni rok će ih izgraditi kao stabilnije, discipliniranije i zrelije osobe spremne za životne izazove."

Pogled na današnje društvo u Bičaniću budi ozbiljnu zabrinutost, ali i želju za hitnim osviještenjem.

"Probudimo se iz ovog opasnog materijalističkog sna u koji smo kolektivno utonuli", apelira te nastavlja: "Moderno društvo previše je otišlo u ekstreme – u ganjanje isključivo vlastitih interesa, u bjesomučnu utrku za novcem, materijalnim bogatstvom i nekakvim instant poslovnim uspjesima. Kao narod, potpuno zaboravljamo na elementarnu empatiju, na suosjećanje

Mladima danas kronično nedostaje discipline i jasne strukture u životu. Vojni rok od nekoliko mjeseci ima prije svega duboko edukativnu i odgojnu ulogu. Naučit će ih što znači disciplinirano živjeti, poštovati zajedništvo i preuzeti odgovornost za čovjeka kraj sebe

s onima koji nemaju. Previše smo se podijelili, otišli u besmislene sukobe, rivalstva, zavisti i konstantna laktarenja za pozicije. Moje riječi možda nekome zvuče utopistički, ali ja moram reći istinu: nismo se mi '91. godine borili za ovakvo nepravedno, materijalističko i zavidno društvo. Borili smo se za zdravu, pravednu i solidarnu državu. Sve to što danas grozničavo zarađujemo, kupujemo i gomilamo nećemo ponijeti sa sobom na onaj svijet! Ništa od toga ne ide s nama. Nakon svakoga od nas na ovoj zemlji ostaje samo jedno: tvoje ime, tvoj lik i tvoje djelo. Ostat će samo pitanje jesi li i na koji način pridonio društvu iz kojeg si ponikao i jesi li bio čovjek."

Nagrada za takav životni put stigla je nedavno. Miroslav Bičanić jedan je od ovogodišnjih dobitnika prestižnog priznanja koje dodjeljuju Ministarstvo hrvatskih branitelja i Hrvatski olimpijski odbor. Pitali smo ga koliko mu ono znači.

"Čini me neizmjerljivo ponosnim i sretnim. Doživljam ga kao krunu i istinsko životno priznanje za sve što sam prošao. Posebno sam ponosan na činjenicu da sam prvi nogometaš u povijesti koji ga je primio. Biti u krugu takvih ljudskih i sportskih veličina koje su ga primile prije mene daje mi osjećaj neopisive radosti. Nadam se i iskreno vjerujem da će mojim stopama krenuti i mnogi drugi mlađi sportaši, da će prepoznati važnost društvene odgovornosti i shvatiti da najveće utakmice u životu ne igramo na sportskom terenu, nego izvan njega, pomažući onima kojima je to najpotrebnije", završava razgovor Miroslav Bičanić.

